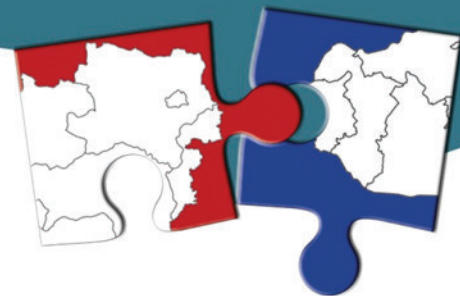

Interreg
Slovakia-Austria
European Regional Development Fund

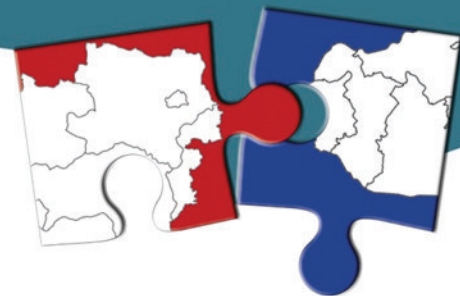
ANALÝZA LEGISLATÍVNYCH ROZDIELOV MEDZI SLOVENSKOU REPUBLIKOU A RAKÚSKOM

ANALYSE DER GESETZLICHEN UNTERSCHIEDE ZWISCHEN DER SLOWAKISCHEN REPUBLIK UND ÖSTERREICH

Bratislava, 14. január 2022

Interreg
Slovakia-Austria
European Regional Development Fund

OBSAH/INHALTSVERZEICHNIS

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK/LISTE DER VERWENDETEN ABKÜRZUNGEN	2
ZOZNAM TABULIEK, GRAFOV, SCHÉM A OBRÁZKOV	4
1 ÚVOD	5
2 EINLEITUNG	5
3 ANALYTICKÁ ČASŤ	7
3.1 STAVEBNÝ ZÁKON	7
3.2 ZÁKON O VEREJNOM OBSTARÁVANÍ	20
3.3 ZÁKON O FINANČNEJ KONTROLE A AUDITE	42
3.4 ZÁKON O DPH	49
3.5 ZÁKONY TÝKAJÚCE SA KULTÚRNEHO A PRÍRODNÉHO DEDIČSTVA	54
3.6 ZÁKON O OCHRANE PRÍRODY	61
3.7 ZÁKON O POSUDZOVANÍ VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	74
3.8 ZÁKON O ŽIVOTNOM PROSTREDÍ	84
4 ANALYTISCHER TEIL	89
4.1 BAUGESETZ	89
4.2 VERGABEGESETZ	105
4.3 FINANZKONTROLLE	130
4.4 MEHRWERTSTEUER	137
4.5 DENKMALSCHUTZGESETZ	144
4.6 NATURSCHUTZRECHT	152
4.7 UMWELTVERTRÄGLICHKEITSPRÜFUNG	166
4.8 UMWELTRECHT	176
5 MANUÁL PRE POCHOPENIE VZÁJOMNÝCH ODLIŠNOSTÍ	180
6 HANDBUCH ZUM VERSTÄNDNIS DER ANALYSIERTEN UNTERSCHIEDE	180
7 PRÍLOHY/BEILAGEN	180
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY/ LISTE DER VERWENDETEN LITERATUR	181

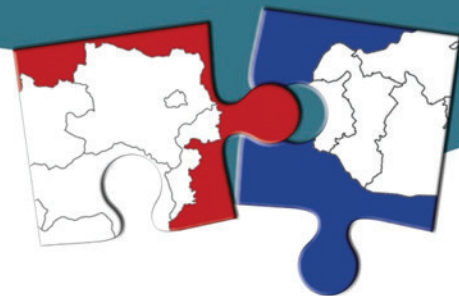

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK/LISTE DER VERWENDETEN ABKÜRZUNGEN

Bratislavský samosprávny kraj	BSK
Centrálny koordinačný orgán	CKO
Daň z pridanej hodnoty	DPH
Environmental impact assesment	EIA
Európske štrukturálne a investičné fondy	EŠIF
Európska únia	EÚ
Finančná kontrola na mieste	FKnM
First level control (prvostupňová kontrola)	FLC
Fyzická osoba	FO
Chránená krajinná oblasť	CHKO
Identifikačné číslo dane z pridanej hodnoty	IČ DPH
Krajský pamiatkový úrad	KPÚ
Ministerstvo dopravy a výstavby SR	MDV SR
Ministerstvo financií SR	MF SR
Ministerstvo hospodárstva SR	MH SR
Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR	MIRRI SR
Ministerstvo životného prostredia SR	MŽP SR
Národná kultúrna pamiatka	NKP
Nenávratný finančný príspevok	NFP
Orgán štátnej správy	OŠS
Pamiatkový úrad SR	PÚ SR
Plánovacia dokumentácia	PD
Právnická osoba	PO
Predpokladaná hodnota zákazky	PHZ
Program INTERREG VA	
Riadiaci Orgán	RO
Slovenská republika – Rakúsko	INTERREG VA SK-AT
Stavebné povolenie	SP
Stavebný úrad	SÚ
Stavebný zákon	SZ
Slovenská republika	SR
Trnavský samosprávny kraj	TTSK
Úrad pre verejné obstarávanie	ÚVO
Ústredný orgán štátnej správy	ÚOŠS
Územnoplánovacia dokumentácia	ÚPD
Územné konanie	ÚK
Územné rozhodnutie	ÚR
Verejné obstarávanie	VO
Životné prostredie	ŽP
Aktiengesellschaft	AG
Baugesetz	BG
Baubehörde	BB
Bundesvergabegesetz 2018	BVergG 2018
Bratislavský samosprávny kraj	

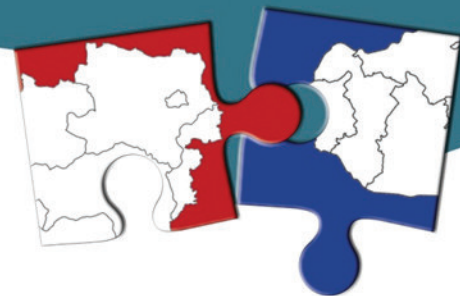
Interreg
Slovakia-Austria
European Regional Development Fund

(Landkreis Bratislava)	BSK
Einkaufszentrum	EKZ
Environmental impact assesment	EIA
Europäischer Fonds für regionale Entwicklung	EFRE
Europäische Union	EU
First level control	FLC
Gesellschaft mit beschränkter Haftung	GmbH
INTERREG VA Slowakei -Österreich	INTERREG VA SK-AT
International Union for the Conservation of Nature	IUCN
Kleine und mittlere Unternehmen	KMU
Magistratsabteilung	MA
Niederösterreich	NÖ
Österreichische Raumordnungskonferenz	ÖROK
Österreich	AT
Second Level Control	SLC
Slowakei	SK
Trnavský samosprávny kraj (Landkreis Trnava)	TTSK
Umsatzsteuer	USt
Umsatzsteueridentifikationsnummer	UID-Nummer
Umweltverträglichkeitserklärung	UVE
Umweltverträglichkeitsprüfung	UVP
Verordnung	VO

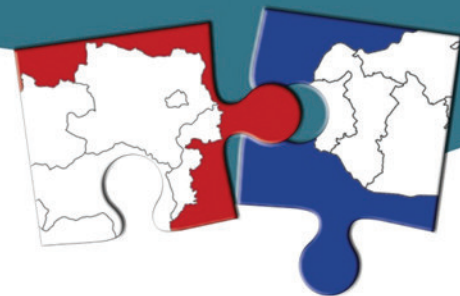

Interreg
Slovakia-Austria
European Regional Development Fund

ZOZNAM TABULIEK, GRAFOV, SCHÉM A OBRÁZKOV

Tabuľka 1: Etapy, úkony a lehoty spojené s vydaním územného rozhodnutia.....	8
Tabuľka 2: Prehľad stavieb vo vzťahu k procesom stavebného konania	10
Tabuľka 3: Etapy, úkony a lehoty spojené s ohlásením drobnej stavby	10
Tabuľka 4: Etapy, úkony a lehoty spojené s vydaním stavebného povolenia.....	11
Tabuľka 5: Etapy, úkony a lehoty spojené s vydaním kolaudačného rozhodnutia	11
Tabuľka 6: Porovnanie náročnosti a dĺžky procedúr smerujúcich k získaniu stavebného povolenia	12
Tabuľka 7: Finančné limity pri VO.....	23
Tabuľka 8: Finančné limity pri VO.....	34
Tabuľka 9: Prehľad o počte chránených pamiatok v Rakúsku	59
Tabuľka 10: Rozdelenie realizácie procesu EIA podľa sektorov	80
Tabuľka 11: Trvanie procesu EIA	82
Schéma 1: Základná schéma verejného obstarávania	33
Schéma 2: Uplatnenie/realizácia VO	37
Schéma 3: Korekcie pri VO	39
Schéma 4: Kategorizácia prijímateľov programu INTERREG SK-AT z pohľadu DPH	49
Schéma 5: Proces EIA	81
Mapa 1: Chránené oblasti v Rakúsku	68
Tabelle 1: Etappen, Handlungen und Fristen im Zusammenhang mit dem Erlass eines Raumplanungsbeschlusses.....	91
Tabelle 2: Übersicht über Bauvorhaben je nach Bauverfahren.....	92
Tabelle 3: Etappen, Handlungen und Fristen im Zusammenhang mit der Anzeige eines geringfügigen Bauvorhabens.....	93
Tabelle 4: Etappen, Handlungen und Fristen im Zusammenhang mit der Erteilung einer Baubewilligung	93
Tabelle 5: Etappen, Handlungen und Fristen im Zusammenhang mit dem Erlass eines Kollaudierungsbeschlusses.....	94
Tabelle 6: Vergleich des Aufwands und der Verfahrensdauer bis zur Erlangung einer Baubewilligung	95
Tabelle 7: Schwellenwerte	109
Tabelle 8: Schwellenwerte	122
Tabelle 9: Vergabefehler und Korrektur.....	127
Tabelle 10: Kategorisierung der Begünstigten beim Programm INTERREG SK-AT aus der Sicht der USt.	138
Tabelle 11: Verteilung der UVP Prozesse nach Sektoren	172
Tabelle 12: UVP Verfahren	173
Tabelle 13: Dauer des Verfahrenstyps	174
Schema 1: Grundsätzliche Überlegungen der Beschaffung.....	121
Schema 2: Beschaffung	125
Landkarte 1: Schutzgebiete in Österreich.....	159

1 ÚVOD

Vypracovanie „Analýzy legislatívnych rozdielov medzi Slovenskou republikou a Rakúskom“ je súčasťou aktivít realizovaných v rámci projektu RegioCoop SK-AT. Zadáateľom zákazky je Bratislavský samosprávny kraj. Spoločnosť Consulting Associates, s.r.o. je dodávateľom. Cieľom výstupného dokumentu je prispieť k prekonávaniu prekážok pri tvorbe spoločných slovensko-rakúskych projektov a ich implementácií, ktoré vyplývajú z odlišného právneho nastavenia systémov v Slovenskej republike a Rakúsku. Konečný výstup (manuál) má slúžiť žiadateľom a prijímateľom programu cezhraničnej spolupráce SK-AT na zvýšenie kvality prípravy a implementácie spoločných projektov.

Slovensko-rakúska cezhraničná spolupráca je výsledkom spoločného úsilia prihraničných regiónov spolupodieľať sa na mapovaní a napĺňaní spoločných tém a záujmov. Za účelom vytvorenia podmienok pre ďalšiu kvalitnú spoluprácu aktérov v území sa spojili prihraničné regióny do spoločného Interreg projektu RegioCoop SK-AT, aby zmapovali súčasnú situáciu a stav na slovensko-rakúskej hranici z pohľadu vývoja ďalšieho smerovania možností cezhraničnej spolupráce. Jednou z hlavných priorít projektu je motivácia cieľovej skupiny pre nastavenie východiskových tém pre budúce programové obdobie 2021 - 2027, rozpracovanie, sumarizácia a zadefinovanie strategických tém pre funkčné územie slovensko-rakúskeho prihraničia. Projekt bol podporený z programu spolupráce INTERREG VA SK-AT 2014 – 2020, pričom je spolufinancovaný Európskym fondom regionálneho rozvoja a tiež z prostriedkov Trnavského samosprávneho kraja, Bratislavského samosprávneho kraja, Dolného Rakúska, Burgenlandska a Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR.

Zároveň je potrebné upozorniť, že tento dokument môže žiadateľovi a prijímateľovi poskytnúť všeobecnú orientáciu a pomoc pri spracovaní, resp. pri implementácii projektu. Pri konkrétnych otázkach je však potrebné preštudovať zákony a právne nariadenia (v Rakúsku na webovej stránke www.ris.bka.gv.at a na Slovensku na <https://www.zakonypreludi.sk>) alebo v prípade potreby je nutné štúdium relevantnej literatúry a danej judikatúry. Výstupy za jednotlivé zákony sú aktuálne v čase spracovania dokumentu (november 2021). Za správnosť textu sa neposkytuje záruka zo strany zodpovedných autorov.

2 EINLEITUNG

Die Ausarbeitung der "Analyse der gesetzlichen Unterschiede zwischen der Slowakischen Republik und Österreich" ist Teil der Aktivitäten, die im Rahmen des RegioCoop SK-AT-Projekts durchgeführt werden. Auftraggeber ist die Selbstverwaltungsregion Bratislava. Consulting Associates, s.r.o. ist der Lieferant. Ziel des Dokuments ist es, einen Beitrag zur Überwindung von Hindernissen bei der Schaffung gemeinsamer slowakisch-österreichischer Projekte und deren Umsetzung zu leisten, die sich aus den unterschiedlichen rechtlichen Rahmenbedingungen der Systeme in der Slowakischen Republik und Österreich ergeben. Der finale Output (Handbuch) soll Antragstellern und Begünstigten des grenzüberschreitenden Kooperationsprogramms INTERREG VA SK-AT dienen, um die Qualität der Vorbereitung und Durchführung gemeinsamer Projekte zu erhöhen.

Die grenzüberschreitende Zusammenarbeit zwischen der Slowakei und Österreich ist das Ergebnis gemeinsamer Bemühungen der Grenzregionen, sich an der Erfindung und Erfüllung gemeinsamer Themen und Interessen zu beteiligen. Um Voraussetzungen für eine weitere qualitativ hochwertige

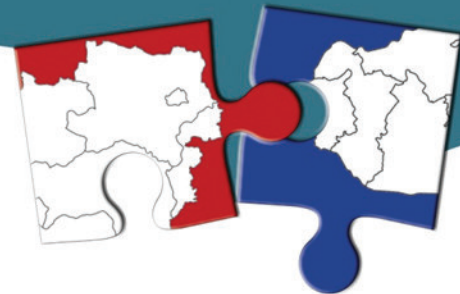

Interreg
Slovakia-Austria
European Regional Development Fund

Zusammenarbeit der Akteure im Raum zu schaffen, haben sich die Grenzregionen zu einem gemeinsamen INTERREG VA Projekt RegioCoop SK-AT zusammengeschlossen, um die aktuelle Situation an der slowakisch-österreichischen Grenze im Hinblick auf die Entwicklung weiterer grenzüberschreitender Möglichkeiten der Grenzkooperation zu verbessern. Einer der Hauptschwerpunkte des Projekts ist die Motivation der Zielgruppe, die Startthemen für die zukünftige Programmperiode 2021 – 2027 zu setzen, strategische Themen für das Funktionsgebiet der slowakisch-österreichischen Grenze zu entwickeln, zusammenzufassen und zu definieren. Das Projekt wurde durch das Kooperationsprogramm INTERREG VA SK-AT 2014 - 2020 gefördert, aus Mitteln des Europäischen Fonds für regionale Entwicklung sowie aus den Selbstverwaltungsregionen Trnava, Bratislava, Niederösterreich, Burgenland und des Ministerium für Investitionen, Regionalentwicklung und Informatisierung der Slowakischen Republik.

Es wird darauf hingewiesen, dass dieses Dokument eine erste Orientierung und grobe Hilfestellung für Antragsteller/Begünstigte bieten kann. Bei speziellen Fragen ist jedoch das Studium der Gesetze- bzw. Verordnungstexte (in Österreich unter der Adresse www.ris.bka.gv.at und in der Slowakei unter <https://www.zakonypreludi.sk>) bzw. allenfalls auch einschlägiger Literatur und Judikatur unerlässlich. Die Ausgaben für einzelne Gesetze sind aktuell zum Zeitpunkt der Bearbeitung des Dokuments (November 2021). Für die Richtigkeit der Ausführungen wird keine Gewähr geleistet und eine Haftung der Verfasser ist ausdrücklich ausgeschlossen.

3 ANALYTICKÁ ČASŤ

3.1 Stavebný Zákon

3.1.1 Stavebný zákon v SR

Stručná charakteristika zákona a jeho zameranie

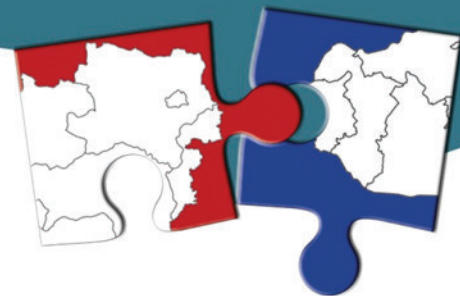
Investičnú činnosť a výstavbu nehnuteľností ako oblasť stavebného, správneho a environmentálneho práva reguluje v SR **zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov** (ďalej ako „Stavebný zákon“ alebo „SZ“)¹. Stavebný zákon sa týka oblastí ako územné plánovanie; územné konanie a vydávanie územných rozhodnutí; stavebný poriadok; stavebné delikty a sankcie; vyvlastnenie a vyvlastňovacie konanie; stavebné úrady, špeciálne stavebné úrady a postavenie obcí; ochrana osobitných záujmov; sústava informácií a evidencia. Je vykonávaný ďalšími vykonávacími predpismi a STN.

Orgány stavebnej správy

Príslušný stavebný úrad I. stupňa môže byť:

- Obecný úrad, ktorý je stavebným úradom (ďalej ako „SÚ“) a plní úlohy stavebného úradu ako prenesený výkon štátnej správy na úseku územného konania a stavebného poriadku, prípadne aj bývania a iných súvisiacich oblastí len v danej obci,
- Spoločný obecný úrad – SÚ pre širší zoznam obcí, pre ktoré plní úlohy na úseku bývania, územného plánovania a stavebného poriadku,
- Špeciálny stavebný úrad – vo veciach iných ako pozemných civilných stavbách – patrí sem výstavba letísk v rámci ich územných obvodov, vodných stavieb, stavieb s integrovaným povoľovaním (líniové stavby), banských diel a stavieb, skladov výbušnín a ďalších,
- Vojenský a iný stavebný úrad,
- Stavebný úrad II. stupňa – najmä vo veci odvolaní, napr. voči rozhodnutiam o pozemných a dopravných stavbách, v ktorých v správnom konaní v I. stupni koná obec, ak v stupni koná orgán štátnej správy (ďalej ako „OŠS“), odvolacím orgánom je ústredný orgán štátnej správy (ďalej „ÚOŠS“) zodpovedný za danú stavebnú agendu (MDV SR, MŽP SR, MH SR a pod.),
- Slovenská stavebná inšpekcia.

¹Vo fáze vyhodnocovania medzirezortného pripomienkového procesu sú návrhy Zákona o výstavbe (<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/226>), Zákona o územnom plánovaní (<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/218>) a novela Kompetenčného zákona (<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/219>), ktoré predložili Úrad vlády SR a Ministerstvo dopravy a výstavby SR. Ak sa schvália, významne zmenia súčasné pomery, najmä v oblasti digitalizácie procesov, skrátenia lehôt konaní a redukcií úkonov. Združenie miest a obcí Slovenska navrhlo konkurenčný návrh novely Stavebného zákona (<https://www.zmos.sk/zmos-pripravilo-vlastny-navrh-novely-stavebneho-zakona--oznam/mid/405616/.html>).

Územnoplánovacia dokumentácia

Územnoplánovacia dokumentácia (ďalej ako „ÚPD“) je základným nástrojom územného rozvoja a starostlivosti o životné prostredie (ďalej ako „ŽP“). Sústavu ÚPD tvorí: Koncepcia územného rozvoja Slovenska²; územný plán regiónu (ďalej ako „ÚPN-R“); územný plán obce (ďalej ako „ÚPN-O“) a územný plán zóny (ďalej ako „ÚPN-Z“). Povinnosťou žiadateľa investičného projektu je zabezpečiť súlad investičného zámeru s príslušnou ÚPD, regulatívom a zásadami, ktoré obsahuje jej záväzná časť.

Územné konanie

Územné konanie (ďalej ako „ÚK“) rozhoduje o aktivitách, ktoré sa majú uskutočniť na danom území, resp. o využití pozemku na nejaký účel. Podmienkami pre vydanie územného rozhodnutia (ďalej ako „ÚR“) je, aby navrhovaná zmena na území bola v súlade s ÚPN-O a ÚPN-Z, predložená dokumentácia zohľadňovala podmienky určené v ÚPN a obsahovala všetky zákonné náležitosti a súčasťou procesu ÚK boli stanoviská dotknutých orgánov štátnej správy a účastníkov konania³. SÚ za určitých podmienok môže zlúčiť ÚK so stavebným konaním (jednoduchá stavba, jej prístavba alebo nadstavba), pri iných stavbách tak môže urobiť, ak podmienky na ich umiestnenie vyplývajú z ÚPN-Z. SÚ pri jednoduchej stavbe v ÚR môže určiť, že na jej uskutočnenie postačí ohlásenie.

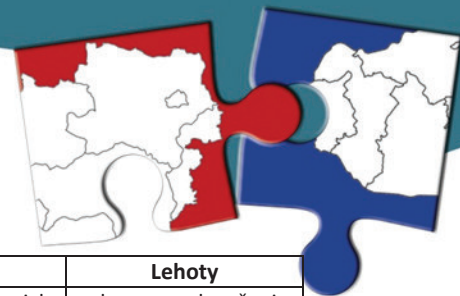
Tabuľka 1: Etapy, úkony a lehoty spojené s vydaním územného rozhodnutia

Etapa	Opis postupov	Lehoty
Začatie územného konania	- Písomný návrh na vydanie ÚR s predpísanou dokumentáciou a dokladmi sa predkladá príslušnému SÚ a uhradí sa správny poplatok. Začatie ÚK môže iniciovať aj SÚ alebo iný orgán štátnej správy. - SÚ posúdi úplnosť návrhu žiadosti o vydanie ÚR.	SÚ: V rámci správneho konania o začatí ÚK je 30, resp. 60 dní.
Zverejnenie návrhu na vydanie územného rozhodnutia SÚ	- Zákonné zverejnenie žiadosti o začatie ÚK od začatia až do právoplatného ukončenia a oznámenie o začatí ÚK dotknutým orgánom a všetkým známym účastníkom do vlastných rúk (príp. elektronicky), alebo v prípade líniových rozsiahlych stavieb, stavby s veľkým počtom účastníkov konania a v ďalších prípadoch verejnou vyhláškou. - Výzva SÚ navrhovateľovi o ďalšie doplňujúce podklady (ak sú relevantné).	SÚ: Bezodkladne (7 prac. dní od úplnej žiadosti o ÚR). Doručovanie poštou alebo verejnou vyhláškou je 15 dní.
Priebeh územného konania	- Zasielanie námietok a pripomienok účastníkov konania a oznámenia stanovísk dotknutých orgánov. - Ústne pojednávanie spojené spravidla s miestnym zisťovaním.	Termín ústneho pojednávania najmenej 7 prac. dní

²<https://www.mindop.sk/ministerstvo-1/vystavba-5/uzemne-planovanie/dokumenty/uplne-znenie-kurs2001-v-zneni-kurs2011>.

Pripravovaná reforma stavebného zákona predpokladá vytvorenie nového ostatného ÚOŠS, ktorý by mal mať v kompetencii bývanie, územné plánovanie a stavebníctvo – Úradu pre územné plánovanie a výstavbu SR.

³ Doklady určujú osobitné predpisy z oblasti starostlivosti o ŽP, ÚP, všeobecných technických požiadaviek na výstavbu a na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu, hygienických, protipožiarňových, bezpečnostných, dopravných, predpisov, podmienok ochrany prírody, starostlivosti o pamiatkový fond, ochrany poľnohospodárskeho pôdneho a lesného pôdneho fondu a pod. Dokladmi sa myslia vyjadrenia všetkých osobitnými predpismi stanovených subjektov sieťových odvetví a dotknutých orgánov verejnej moci.

Etapu	Opis postupov	Lehoty
	SÚ posúdi návrh, zabezpečí stanoviská dotknutých orgánov a ich vzájomný súlad a posúdi vyjadrenia účastníkov a ich námietky.	od doručenia oznámenia o začatí ÚK.
Vydanie ÚR a jeho platnosť	- SÚ vydá požadované ÚR a rozhodne o námietkach účastníkov konania. - Platnosť ÚR je 2 roky; pre umiestnenie líniovej stavby 3 roky alebo dlhšie. V týchto lehotách možno požiadať o predĺženie, pri podaní žiadosti o stavebné povolenie platnosť trvá. - Rozhodnutie o stavebnej uzávere možno určiť iba na nevyhnutne potrebný čas, najviac na 5 rokov.	30 dní, resp. 60 dní, podľa správneho konania.
Oznámenie územného rozhodnutia	- Oznámenie ÚR účastníkom doručuje SÚ písomne, príp. sa oznamuje verejnou vyhláškou. - Zákonné zverejnenie ÚR o umiestnení stavby alebo o využití územia, ktoré sa týka územia, vo vzťahu ku ktorému sa uskutočnilo posudzovanie vplyvov alebo zisťovacie konanie podľa osobitného predpisu SÚ.	Doručovanie max. 15 dní, 15 dní lehota na podanie odvolania, ktoré môže mať odkladný účinok. Dňom právoplatnosti rozhodnutia zverejnené verejnou vyhláškou je 15. deň odo dňa vyvesenia.

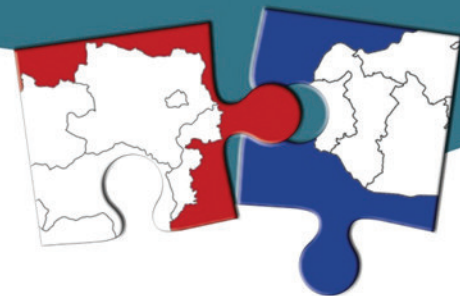
Povinnosti pre žiadateľa projektu ako účastníka konania:

- žiadosť predložiť v písomnej forme vecne a miestne príslušnému SÚ s dokumentáciou, ako ju vyžaduje SZ a predpisy v dvoch vyhotoveniach; predložiť podklady stanovené osobitnými predpismi; zoznam osôb, ktoré prichádzajú do úvahy ako účastníci konania, rozhodnutia, stanoviská, vyjadrenia, súhlasy, posúdenia alebo iné opatrenia dotknutých orgánov štátnej správy a obce; záverečné stanovisko o posúdení vplyvu stavby, alebo činnosti na ŽP, ak bolo vydané; doklady o rokovaní s účastníkmi ÚK, ak sa konali pred podaním návrhu,
- uhradiť správny poplatok (40 – 100 EUR).

ÚR nie je potrebné pre: stavby, ktorých podmienky na umiestnenie podrobne rieši ÚPN-Z; drobné stavby; stavebné úpravy a udržiavacie práce; stavby, ktoré budú v uzavretých priestoroch existujúcich stavieb, ak sa nemení vonkajšie ohraničenie a výškové usporiadanie; reklamné stavby; stavby na umiestnenie strategického parku a na prípravu územia na realizáciu strategického parku podľa osobitného predpisu.

Povoľovanie stavieb

Stavebné povolenie sa vyžaduje pri stavbách každého druhu, bez zreteľa na ich stavebnotechnické vyhotovenie, účel a čas trvania, väčších ako 25 m². Tiež sa vyžaduje pri zmene stavieb, pri prístavbe, nadstavbe a pri stavebných úpravách. V nasledujúcej tabuľke je zhrnuté, kedy stavebné povolenie nie je potrebné a kedy postačuje ohlásenie SÚ.

Tabuľka 2: Prehľad stavieb vo vzťahu k procesom stavebného konania

Nie je potrebné ohlásenie stavby, ani stavebné povolenie	Je potrebné ohlásenie stavebnému úradu
- Špecializované stavby – napr.: banské diela a stavby podľa banských predpisov; nadzemné a podzemné vedenia el. komunikačných sietí, oporné a vytyčovací body, stavebné úpravy el. vedení; - Krátkodobé prenosné zariadenia – predajné stánky, konštrukcie a zariadenia na slávnostnú výzdobu a osvetlenie budov, dočasný bazén, menší príbytok pre zvieratá; - Scénické stavby pre film a televíziu; geodetické stavby; konštrukcie chmeľníc a vinogradov; reklamné stavby podľa určených parametrov; - Udržiavacie práce, pri ktorých nie je predpísané ohlásenie (výmeny výplne stien, stierkovanie alebo maľovanie interiérov a exteriérov, výmena výplne oplotenia, atď.); - Rozvody el. komunikačných sietí a zvodov antén, ktoré sú umiestňované v uzavretých priestoroch stavieb.	- Jednoduchá stavba, jej prístavba a nadstavba, drobné stavby (doplnková funkcia k hlavnej stavbe); - Stavebné úpravy, ktorými sa podstatne nemení vzhľad stavby, spôsob užívania, nezasahujú do nosných konštrukcií a neohrozujú sa záujmy spoločnosti; - Udržiavacie práce, ktoré by mohli ovplyvniť stabilitu stavby, požiaru bezpečnosť stavby, jej vzhľad alebo ŽP a všetky udržiavacie práce na stavbe, ktorá je kultúrnou pamiatkou; - Stavby el. komunikačných sietí (nosiče telekomunikačných zariadení) umiestňovaných na existujúcich objektoch podľa určených parametrov a výmena alebo dopĺňanie telekomunikačných zariadení; - Reklamné stavby podľa určených parametrov. SÚ môže určiť, že ohlásenú drobnú stavbu možno uskutočniť len na základe stavebného povolenia.

Žiadosť o stavebné povolenie a povinnosti pri vypracovaní žiadosti o stavebné povolenie pre žiadateľa projektu

Ak je žiadateľ projektu stavebník, je povinný uskutočnenie stavieb, stavebných úprav a udržiavacích prác vopred písomne ohlásiť stavebnému úradu, alebo požiadať o vydanie stavebného povolenia.

Ohlásenie drobnej stavby

Drobnou stavbou sa rozumie stavba, stavebné úpravy a udržiavacie práce.

Tabuľka 3: Etapy, úkony a lehoty spojené s ohlásením drobnej stavby

Etapa	Opis postupov	Lehoty
Ohlásenie drobnej stavby SÚ	- Informovanie sa na príslušnom SÚ (podmienky, oficiálne tlačivo ohlásenia, atď. a zabezpečenie potrebnej technickej dokumentácie, ak je to relevantné, podľa predpisov). - Písomne ohlásenie drobnej stavby s prílohami a dokladmi, úhrada správneho poplatku. - SÚ môže vyzvať na doplnenie ohlásenia.	Ohlásením sa považuje deň, kedy bolo ohlásenie podané stavebnému úradu alebo odovzdané na poštovú prepravu.
Oznámenie SÚ a jeho platnosť	- Písomné oznámenie SÚ, že proti uskutočneniu drobnej stavby nemá námietky a pripojí overenú PD. - Stavebník môže začať uskutočňovať ohlásenú stavbu. - Platnosť ohlásenia je 1 (reklamné stavby) alebo 2 roky, ak SÚ neurčí dlhšiu lehotu.	Spravidla 30, resp. 60 dní podľa správneho konania. Písomné doručovanie max. 15 dní.

Stavebné konanie a stavebné povolenie – postup a lehoty pre získanie stavebného povolenia

Žiadosť o stavebné povolenie sa podáva pre samostatnú stavbu alebo jej zmenu, súbor stavieb alebo jednotlivé stavby tohto súboru, ak budú po dokončení schopné samostatného užívania, vrátane stavieb zariadenia staveniska, podmieňujúce preložky sietí a zariadení technického vybavenia.

Účastníci stavebného konania sú: stavebník; osoby, ktoré majú vlastnícke alebo iné práva k pozemkom a stavbám na nich, vrátane susediacich pozemkov a stavieb, ak ich vlastnícke alebo iné práva k týmto pozemkom a stavbám môžu byť stavebným povolením priamo dotknuté; ďalšie osoby, ktorým toto postavenie vyplýva z osobitného predpisu; stavebný dozor alebo kvalifikovaná osoba

a projektant v časti, ktorá sa týka projektu stavby. Začatie stavebného konania predchádza príprava podkladov k žiadosti o vydanie stavebného povolenia (ďalej ako „SP“).

Tabuľka 4: Etapy, úkony a lehoty spojené s vydaním stavebného povolenia

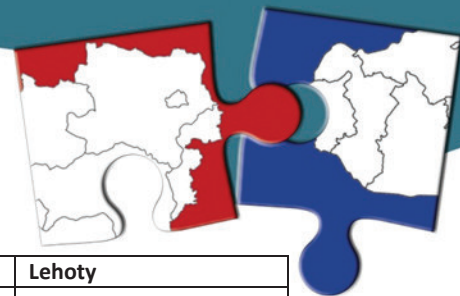
Etapa	Opis postupov	Lehoty
Začatie stavebného konania	- Stavebník predloží príslušnému SÚ kompletný písomný návrh žiadosti o SP, doklady a predpísanú PD vypracovanú oprávnenou, resp. autorizovanou osobou a uhradí správny poplatok. - SÚ písomne oznámi začiatok konania účastníkom, určí termín ústneho pojednávania pre miestne zisťovanie, ak je relevantné, a zákonne zverejní kópiu žiadosti o SP počas trvania konania až do jeho právoplatného ukončenia. - Začatím konania plyní lehota pre podávanie pripomienok a námietok a stanovísk účastníkov SK a dotknutých orgánov. - SÚ môže vyzvať navrhovateľa o ďalšie doplňujúce podklady (ak sú relevantné) a konanie preruší. Ak navrhovateľ nedoplní návrh na vydanie územného rozhodnutia požadovaným spôsobom v určenej lehote, stavebný úrad územné konanie zastaví.	SÚ: Vyjadrenie k žiadosti 30 dní, resp. 60 dní, podľa správneho konania. Lehota na doručovanie 15 dní, začatie konania sa oznámi najmenej 7 pracovných dní pred konaním miestneho zisťovania, príp. ústneho pojednávania. Upovedomenie verejnou vyhláškou je najmenej 15 dní.
Vydanie SP a jeho právoplatnosť	- SÚ preskúma súlad PD s ÚR a jeho podmienkami, ak predchádzalo ÚK alebo súlad s ÚPN-Z, splnenie požiadaviek na dokumentáciu, jej štruktúru, požiadaviek ochrany zdravia a ŽP a iných požiadaviek na výstavbu určených zákonom, vyhláškami a inými predpismi (normy a pod.). - SÚ vydá SP a určí záväzné podmienky uskutočnenia a užívania stavby a rozhodne o námietkach účastníkov konania. - Platnosť SP je 2 roky od vydania, pre reklamné stavby je platnosť 1 rok od nadobudnutia právoplatnosti, ak SÚ neurčí dlhšie lehoty. - Po vydaní SP zašle SÚ overenú PD stavebníkovi, obci a vlastníkovi stavby, ak nie je stavebníkom; jedno vyhotovenie PD si SÚ ponechá. Pri líniových stavbách môže zaslať obci len príslušnú časť PD.	SÚ: Vydanie SP 30 dní, resp. 60 dní, v zmysle správneho konania. SP začína platiť po 15-dňovej lehote, aj keď sa oznamuje verejnou vyhláškou.

Užívanie stavieb – povinnosti pre prijímateľa projektu po dokončení investičnej aktivity

Dokončenú stavbu možno užívať len na základe kolaudačného rozhodnutia. Vyžaduje sa aj pre jednoduché stavby, ich prístavby a nadstavby, alebo časti. SÚ môže od kolaudácie upustiť, ak ide o drobné alebo jednoduché stavby.

Tabuľka 5: Etapy, úkony a lehoty spojené s vydaním kolaudačného rozhodnutia

Etapa	Opis postupov	Lehoty
Začatie kolaudačného konania	- Písomný návrh na kolaudáciu stavby s potrebnými dokladmi podľa predpisov predložený príslušnému SÚ. - SÚ oznámi účastníkom konania a dotknutým orgánom začatie kolaudačného konania písomne alebo verejnou vyhláškou.	SÚ: spravidla 30, resp. 60 dní, podľa správneho konania; Doručovanie max. 15 dní, obdobne aj pri doručovaní verejnou vyhláškou.
Kolaudačné konanie	- Uplatnenie námietok a stanovísk, oznámenie termínu ústneho pojednávania a prizvanie projektanta, resp. stavebného dozoru, príp. zhotoviteľa stavby a iných. - SÚ preskúma, či sa stavba uskutočnila podľa overenej PD v stavebnom konaní, alebo či podmienky určené v ÚR a SP a skutočné realizovanie stavby alebo jej užívanie neohrozuje verejný záujem. - SÚ spíše o ústnom pojednávaní protokol obsahujúci námietky účastníkov konania a stanoviská dotknutých orgánov, resp. spíše	Oznámenie o začatí konania najmenej 10 dní pred ústnym pojednávaním a miestnym zisťovaním.

Etapa	Opis postupov	Lehoty
	jednoduchý záznam.	
Vydanie kolaudačného rozhodnutia	SÚ vydá rozhodnutie, kde určí podmienky užívania stavby. Kolaudačné rozhodnutie je zároveň osvedčením o spôsobilosti stavby na prevádzku.	Spravidla 30 dní, resp. 60 dní, podľa správneho konania. Doručovanie max. 15 dní, obdobne aj pri doručovaní verejnou vyhláškou.

Teória a skutočnosť – reálne trvanie postupov, skutočné lehoty pri vydávaní povoľovaní a administratívna náročnosť

Dĺžku vybavovania žiadostí o vydanie ÚR a SP ovplyvňujú viaceré faktory na strane navrhovateľa a účastníkov, ako aj SÚ. Rozhodujúcim faktorom je aj pokrytie územia platnou ÚPD. Štandardné lehoty podľa správneho poriadku by v prípade územného konania a stavebného konania mali trvať od 112 do 172 dní na každý z úkonov, v prípade hladkého priebehu bez zdržaní na strane účastníkov alebo iných dotknutých orgánov a započítaní lehôt potrebných na doručovanie a pre správoplatnenie rozhodnutí (15 dní). Ohlásenie drobnej stavby by v ideálnom priebehu nemalo presiahnuť viac ako 75 dní od podania. Priemerná dĺžka konania završená právoplatným stavebným povolením na Slovensku je podľa dostupných údajov 286 – 300 dní (World Bank, 2021). Porovnanie s okolitými štátmi ponúka nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 6: Porovnanie náročnosti a dĺžky procedúr smerujúcich k získaniu stavebného povolenia

Štát	Skóre v náročnosti vybavenia SP	Počet procedúr	Potrebný čas (v dňoch)	Náklady z rozpočtu projektu (v %)	Index kvality objektu (0-15)	Umiestnenie
Rakúsko	75.1	11	222	1.1	13.0	49
Česko	56.2	21	246	0.2	8.0	157
Maďarsko	67.0	22	192.5	0.6	13.0	108
Poľsko	76.4	12	137	0.3	10.0	39
Slovensko	59.4	14	300	0.2	8.0	146
Ukrajina	81.1	10	72.5	4.4	12.0	20

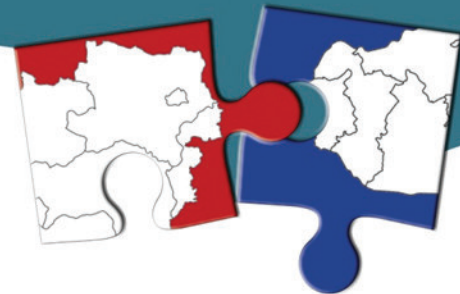
Zdroj: Svetová banka – Doing Business, 2021

3.1.2 Stavebný zákon v Rakúsku

V Rakúsku podlieha stavebný zákon regionálnej legislatíve, t.j. každá spolková krajina má svoje vlastné zákony a nariadenia. Preto je potrebné rozlišovať medzi spolkovými krajinami Dolné Rakúsko, Burgenland a Viedeň. Možnosti a podmienky výstavby sú vo všeobecnosti regulované v rámci spolkových krajín prostredníctvom dvoch nástrojov regionálneho plánovania – územného plánu a plánu rozvoja. Plánovaciu suverenitu nad týmito nariadeniami majú obce, resp. vo Viedni oddelenie 21 v rámci magistrátu.

Územný plán

Územný plán upravuje povolené využitie všetkých pozemkov v obci a je právne záväzný. Obsahuje hranice nehnuteľností, čísla nehnuteľností a príslušné územie. V každom územnom pláne sa rozlišuje medzi trávnatými porastami, dopravnými plochami a stavebnými pozemkami. Ďalšie zóny si musia upresniť jednotlivé spolkové krajiny, pričom sa môžu navzájom líšiť.

Plán rozvoja

Plán rozvoja sa určuje na základe územného plánu a obsahuje ustanovenia o tom, ako možno realizovať výstavbu na jednotlivých častiach stavebného pozemku.

Inšpekcia

V súvislosti s možnosťou postaviť na konkrétnom pozemku požadovanú nehnuteľnosť, obecné úrady (**Gemeindeämtern**) a vo Viedni oddelenie 21 v rámci magistrátu **MA 21 (→ Wien)** vykonávajú všeobecnú kontrolu územných plánov a plánov rozvoja. V rámci toho je možné zakúpiť kópie územných plánov a plánov rozvoja určitých oblastí.

Dolné Rakúsko

Časti uvedené v nasledujúcej kapitole sa vzťahujú na celú právnu úpravu Dolnorakúskeho stavebného zákona 2014 [Niederösterreichische Bauordnung 2014](#).

Stavebným úradom prvého stupňa je v Dolnom Rakúsku starosta a magistrát v mestách s vlastným štatútom. Stavebným úradom druhého stupňa je zastupiteľstvo obce alebo mestský senát (pri mestách s vlastným štatútom). Ak stavba alebo projekt zasahuje do územia viacerých obcí, je stavebným úradom okresný správny úrad. Ak stavba alebo projekt zasahuje do viacerých okresov, je príslušný okresný správny úrad ten, na území ktorého sa má stavba alebo projekt realizovať z väčšej časti.

Pri stavebnom projekte sa rozlišujú konania, ktoré si vyžadujú schválenie, konania s povinnosťou ohlášky a konania s oznamovacou povinnosťou po ukončení realizácie stavby.

Postupy, ktoré vyžadujú schválenie, sú podrobne uvedené v § 14 Dolnorakúskeho stavebného poriadku a týkajú sa okrem iného novostavieb a prístavieb budov, ako aj výstavby stavebných objektov a zmien stavieb za určitých okolností.

Projekty vyžadujúce ohlášku stavby sú podrobne uvedené v § 15 Dolnorakúskeho stavebného poriadku a zahŕňajú okrem iného projekty bez stavebných opatrení, ktoré sa týkajú zmeny zamýšľaného použitia stavieb alebo ich častí alebo zvýšenia počtu bytov bez stavebných zmien vyžadujúcich schválenie. Projekty vyžadujúce ohlášku môžu byť aj projekty, ktoré sa týkajú menších stavebných opatrení.

Projekty vyžadujúce oznámenie po ukončení stavby sú podrobne uvedené v § 16 Dolnorakúskeho stavebného poriadku a musia byť písomne nahlásené stavebným úradom do 4 týždňov od ukončenia projektu. Projekty podliehajúce oznamovacej povinnosti zahŕňajú okrem iného drobné zásahy do konštrukcie budovy, ktoré sa týkajú najmä výstavby, výmeny alebo odstránenia klimatizačných systémov, kotlov, pecí a pod.

Žiadosť o stavebné povolenie musí obsahovať tieto body:

- informáciu o nehnuteľnosti a doklad o užívaní práve,
- doklad o spôsobe užívaní,

- stavebný plán a popis stavby, ako aj popis odchýlok od jednotlivých ustanovení vyhlášok o technických stavebných poriadkoch, ktorý musí obsahovať aj náčrt ako dôkaz vhodnosti tohto opatrenia,
- energetický certifikát, ak je potrebný,
- dôkaz o testovaní používania vysoko účinných alternatívnych energetických systémov pri výstavbe a významnej obnove budov.

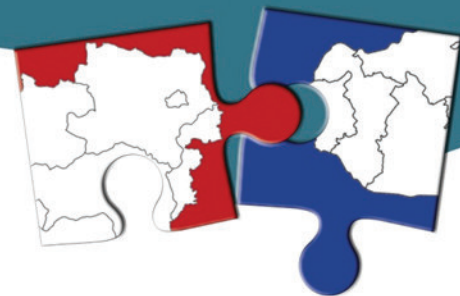
Podľa § 20 má stavebný úrad vykonať predbežné preskúmanie stavebného projektu. Kontrolujú sa pritom všetky zákonné požiadavky, vrátane súladu s územnými a rozvojovými plánmi. V spolkovom zákone nie je stanovená záväzná lehota na trvanie predbežného prieskumu. Ak predbežné preskúmanie nevedie k zamietnutiu žiadosti, stavebný úrad musí preukázateľne informovať účastníkov a susedov o pripravovanom zámere v súlade s § 14 a upozorniť, že na stavebnom úrade je možné nahliadnuť do príloh k žiadosti a prípadných odborných stanovísk. Jednotlivé zúčastnené strany, vrátane susedov, môžu písomne do dvoch týždňov podať prípadné námietky k projektu. Ak tak neurobia, táto možnosť zaniká.

Stavebné povolenie môže byť vydané, ak predbežným prieskumom nebol zistený rozpor so zákonnými ustanoveniami. Stavebné povolenie zahŕňa právo vykonať stavbu a po dokončení ju užívať, ak sú predložené požadované doklady v súlade s § 30 ods. 2 alebo 3 Dolnorakúskeho stavebného poriadku. Stavebné povolenie zaniká, ak sa s realizáciou stavby nezačalo do 2 rokov od právoplatného rozhodnutia orgánu, alebo bolo ukončené do 5 rokov od jej začatia.

Podľa § 26 musí stavebník vopred oznámiť stavebným úradom termín začatia stavby. Toto oznámenie stráca účinnosť, ak sa samotná realizácia nezačne do 4 týždňov od stanoveného času.

Podľa § 25 je stavebník povinný zveriť vypracovanie a kalkuláciu projektu stavby, vrátane vyhotovenia energetického certifikátu, posudkov a vystavenia certifikátov odborníkmi, ktorí sú na to oprávnení v súlade s príslušnými predpismi (napr. na základe živnosti alebo ako stavební inžinieri). Na požiadanie musia stavebným úradom predložiť doklad o oprávnení. Ak má stavebník alebo niektorý z jeho zamestnancov toto oprávnenie sám, takéto poverenie sa nevyžaduje. Po ukončení projektu stavby musí vlastník stavby túto skutočnosť oznámiť stavebným úradom. Zároveň je potrebné v oznámení uviesť všetky odchýlky v zmysle § 15. K oznámeniu je potrebné pripojiť:

- 1) situačný plán s osvedčením stavbyvedúceho alebo zápis výsledkov meraní, že projekt stavby bol vykonaný správne, ak ide o novostavbu alebo prístavbu (s výnimkou nadstavby nadzemného podlažia alebo nadstavby strechy),
- 2) v prípade odchýlok podliehajúcich oznamovacej povinnosti plán stavby a jeho popis (v každom prípade dvakrát) a odkaz na energetický certifikát, ak sa má predložiť spolu s oznámením,
- 3) informácie o iných odchýlkach v zmysle § 16,
- 4) osvedčenie stavbyvedúceho alebo v prípade nezverejnenia stavbyvedúceho osvedčenie odborného pracovníka oprávneného vykonávať dozor, osvedčenie o zhotovení stavby (aj v prípade vlastnej realizácie),
- 5) zistenia a osvedčenia predpísané v stavebnom povolení,
- 6) dôkaz o stanovení referenčnej úrovne.

Burgenland

V tejto kapitole sa uvedené časti vzťahujú na právne predpisy stavebného zákona v spolkovej krajine Burgenland z roku 1997 – [Burgenländische Baugesetz 1997](#).

V Burgenlande je **stavebným úradom** prvého stupňa starosta, stavebným úradom druhého stupňa obecné zastupiteľstvo.

Podľa § 14 sa žiadateľ o stavbu musí pred začatím plánovania informovať ohľadom podkladov súvisiacich s plánom zástavby územia. V tejto súvislosti musí stavebný úrad na požiadanie písomne poskytnúť požadované informácie. Tie zahŕňajú zónovanie stavebného pozemku, obsah územného plánu/čiastkového plánu zástavby alebo smerníc zástavby a spôsob výstavby, vzdialenosti, stavebné čiary, počet podlaží a pod.

V Burgenlande sa rozlišujú menšie stavebné projekty a stavebné projekty vyžadujúce povolenie.

Menšie stavebné projekty zahŕňajú opatrenia na údržbu, opravu alebo zlepšenie stavieb a komponentov, ako aj iné stavebné projekty, pri ktorých nie sú podstatne narušené záujmy stavebných úradov v súlade s § 3 Burgenlandského stavebného zákona. Drobné stavebné projekty si nevyžadujú stavebné konanie, ale stavebník ich musí písomne oznámiť stavebným úradom najmenej 14 dní pred začatím stavby spolu s dokladmi potrebnými na posúdenie. Podrobnosti o menších stavebných projektoch sú uvedené v § 16 Burgenlandského stavebného zákona.

Pri stavebných projektoch, ako aj pri zmenách účelu užívania, je potrebné požiadať stavebný úrad o stavebné povolenie pred začatím výstavby, pokiaľ nie sú drobného charakteru. Stavebník musí predložiť na stavebný úrad podpísanú **žiadosť o stavebné povolenie**, zároveň podpísané súhlasné vyhlásenia (uvedenie mena a dátumu podpisu) vlastníkov nehnuteľností, ktoré sú vzdialené od priečelia dotknutej budovy menej ako 15 m a zároveň predložiť dokumenty potrebné na posúdenie stavebného projektu stavebným dozorom. K nim patria nasledovné dokumenty:

- stavebné plány (plán staveniska, pôdorysy a pohľady),
- popis budovy so zamýšľaným použitím v troch vyhotoveniach,
- výpis z katastra nehnuteľností (nie starší ako šesť mesiacov),
- zoznam vlastníkov tých pozemkov, ktoré sú od priečelia stavby vzdialené menej ako 15 m,
- vyplnený zoznam pre register budov a bytov v súlade s prílohou spolkového zákona o registri budov a bytov,
- energetický certifikát.

Stavebné plány a popisy budov vypracuje oprávnený projektant pre stavebníka a navrhovateľa. Ak sa preskúmaním stavebného projektu zistí, že sú splnené všetky náležitosti v súlade so zákonom, stavebný úrad vydá stavebné povolenie – v prípade potreby s prihliadnutím na rôzne podmienky alebo lehoty – do ôsmich týždňov od doručenia úplných podkladov. Stavebné práce možno začať až po nadobudnutí právoplatnosti stavebného povolenia. Stavebné povolenie stráca platnosť, ak sa s realizáciou stavby nezačalo do dvoch rokov od právoplatnosti stavebného povolenia, alebo ak sa stavba neskončila do piatich rokov od začatia realizácie. V odôvodnených prípadoch možno túto lehotu predĺžiť. Ak je proti stavebnému povoleniu podaná sťažnosť na správny súd alebo ústavný súd, táto lehota sa prerušuje až do rozhodnutia.

Pri realizácii schváleného stavebného projektu musí stavebník spolupracovať s oprávnenými osobami v súlade so zákonnými ustanoveniami. Stavebník musí oznámiť úradu čas začatia stavby a zabezpečiť jej uskutočnenie v súlade s plánom. Pri realizácii novej výstavby, prístavby alebo prestavby obytných budov s úžitkovou plochou viac ako 200 m², ako aj novostavby, prístavby alebo prestavby iných budov s úžitkovou plochou nad 200 m², musí stavebník využiť služby stavbyvedúceho. Vedúci stavby musí prevziať stavbu podpísaním príslušných dokumentov v súlade so špecifikáciou stavby.

Kontrola stavby zodpovednými orgánmi môže byť vykonaná kedykoľvek formou inšpekcie. Pri dôvodnom podozrení z porušenia zákona musí stavebný úrad vykonať prešetrenie stavby. Stavebník je povinný ohlásiť dokončenie stavby alebo stavebného úseku s minimálne jedným bytom alebo užívateľskou jednotkou. V prípade stavieb musí byť k oznámeniu o ukončení stavby priložená záverečná revízna správa od odborného pracovníka oprávneného v zmysle živnosti alebo podľa stavebného zákona, stavebného znalca alebo úradného znalca, ktorí sa nepodieľali na výstavbe stavby. Revízna správa obsahuje vyjadrenie, že celý projekt stavby alebo príslušnej fázy výstavby bol realizovaný v súlade so stavebným povolením.

Viedeň

Dole uvedené časti sa vzťahujú na právne predpisy stavebného zákona pre spolkovú krajinu Viedeň – [Bauordnung Wien](#).

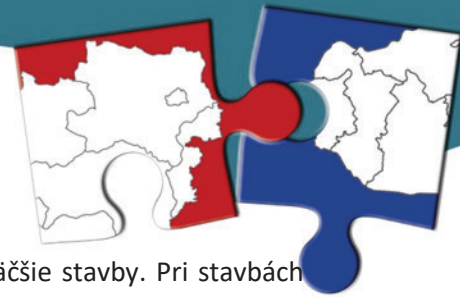
Ak zákon neustanovuje inak, za dodržiavanie zákona je zodpovedný magistrát. Stavebná polícia (oddelenie 37 magistrátu) má zodpovednosť v rámci procesu schvaľovania žiadosti o stavebné povolenie až po ukončení stavebných projektov. Na rozhodovanie o žiadostiach o schválenie odchýlok od ustanovení územného plánu podľa § 69 a na udelenie osobitných povolení podľa § 71b je príslušný stavebný výbor miestne príslušného okresného zastupiteľstva.

Vo Viedni sa rozlišujú stavebné projekty vyžadujúce povolenie, stavebné projekty vyžadujúce ohlásenie a stavebné projekty, ktoré si povolenie nevyžadujú. Podľa § 60 stavebné projekty, ktoré vyžadujú povolenie, zahŕňajú:

- nové budovy, prístavby a prestavby,
- montáž všetkých ostatných konštrukcií nad a pod zemou, ktorých výstavba si vyžaduje značný stupeň stavebných znalostí,
- zmeny alebo opravy konštrukcií na základe určitých podmienok,
- búrание stavieb v ochranných pásmach a na územiach so stavebnou uzáverou,
- zmeny budov v ochranných pásmach, ktoré ovplyvňujú vonkajší dizajn, charakter alebo štýl budovy.

Podľa § 62 sa stavebné ohlásenie vydáva vtedy, ak stavebným projektom nedochádza k výraznej zmene vonkajšieho stvárnenia stavby, netýka sa prerozdeľovania bytov alebo vytvárania nových parkovacích miest a nezakladá povinnosť na vytvorenie parkovacích miest, ale napriek tomu ovplyvňuje vonkajšie vnímanie budovy.

Stavebné projekty, ktoré nevyžadujú povolenie, sú všetky projekty, pre ktoré nie je potrebné povolenie, ani ohlásenie. Podrobnejšie informácie, o aké stavebné projekty ide, je možné nájsť v § 62a.

Vo Viedni sa rozlišuje žiadosť o stavebné povolenie na menšie stavby a väčšie stavby. Pri stavbách menších rozmerov (stavby v areáli záhradkárskej osady, ako aj stavby v triede I. so zastavanou plochou najviac 150 m²) je potrebné predložiť nasledovné doklady:

- stavebné plány v dvoch vyhotoveniach,
- súhlas vlastníka (všetci spoluvlastníci),
- doklad o schválení staveniska alebo stavebného pozemku na výstavbu, ak požadovaný súhlas dotknutého orgánu ešte nebol vydaný,
- potvrdenia podľa § 63 ods. 1 písm. e, g, h, j, k a l.

Pri stavebných projektoch väčšieho rozsahu treba okrem stavebného plánu (§ 64) predložiť aj ďalšie podklady. Tieto možno nájsť v § 63 ods. 1. V zmysle § 65 Stavebného zákona musia byť podpísané spracovateľom všetky plány, popisy stavieb a výpočty. Zodpovedný stavebný úrad je oprávnený skontrolovať predložené doklady. Ak sa preskúmaním podkladov v stavebnom pláne zistí, že stavebné konanie je neprípustné, úrad musí do troch mesiacov od skutočného predloženia úplných podkladov a v ochranných pásmach do štyroch mesiacov zakázať realizáciu stavby písomným oznámením.

Po ukončení stavebných obhliadok, ktoré si vyžadujú povolenie, ako aj ohlásených stavebných obhliadok, musí dodávateľ stavby, vlastník (spoluvlastník) stavby alebo vlastník pozemku (spoluvlastník pozemku) predložiť úradu oznámenie o ukončení stavby. Doklady, ktoré je potrebné pripojiť k oznámeniu o ukončení, je možné nájsť v § 128 ods. 2.

Zhrnutie

Analýzou stavebných zákonov a súvisiacich právnych úprav na slovenskej a rakúskej strane bolo identifikovaných viacero rozdielov, ktorým by mal žiadateľ pri plánovaní projektu venovať pozornosť. V prvom rade je potrebné pri plánovaní a samotnej realizácii investičnej činnosti spojené s výstavbou postupovať podľa platnej právnej úpravy. V SR investičnú činnosť a výstavbu upravuje zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v spojení s relevantnými vyhláškami. Ide o právnu úpravu platnú pre celú Slovenskú republiku a všetky jej oblasti. Slovenský stavebný zákon je však už značne zastaralý, a preto ho v blízkej budúcnosti čaká novelizácia, ktorá by žiadateľom mohla zlepšiť podmienky plánovanej investičnej činnosti a výstavby. Vo fáze vyhodnocovania medzirezortného pripomienkového procesu sú návrhy zákona o výstavbe, zákona o územnom plánovaní, a tiež novela kompetenčného zákona predložené Úradom vlády SR a Ministerstvom dopravy a výstavby SR. Novelizácia stavebného zákona by mala pomôcť v zrýchlení procesov, ktoré sú v SR v skutočnosti neprimerane dlhé, administratívne a finančne náročné. V Rakúsku je situácia odlišná. Stavebný zákon a súvisiaca právna úprava je upravená na regionálnej úrovni. Každá spolková krajina má vlastné zákony a nariadenia, ktoré upravujú niektoré procesy výstavby odlišne. Dolné Rakúsko má stavebný zákon z roku 2014 (Niederösterreichische Bauordnung 2014), Burgenland má stavebný zákon z roku 1997 (Burgenländische Baugesetz 1997), a napokon Viedeň, ktorá má tiež svoj vlastný zákon (Bauordnung Wien). Vo všeobecnosti však možno konštatovať, že možnosti a podmienky výstavby sú v rámci spolkových krajín riešené prostredníctvom územného plánu a plánu rozvoja.

Porovnávané krajiny majú odlišnosti v orgánoch stavebnej správy. Medzi orgány slovenskej stavebnej správy patrí obecný úrad, spoločný obecný úrad (pre viac obcí), špeciálny stavebný úrad (vo veciach iných ako pozemných civilných stavbách, napr. letiská), vojenský a iný stavebný úrad, stavebný úrad

II. stupňa (ako odvolací orgán, napr. relevantné ministerstvo), a kontrolu vykonáva Slovenská stavebná inšpekcia. Na rakúskej strane je v Dolnom Rakúsku stavebným úradom I. stupňa starosta a magistrát v mestách s vlastným štatútom, a v II. stupni ako odvolací orgán je zastupiteľstvo obce alebo mestský senát pri mestách s vlastným štatútom. V Dolnom Rakúsku je upravený aj inštitút okresného správneho úradu ako stavebného úradu príslušného pre stavby alebo projekty zasahujúce do viacerých obcí. V prípade, ak stavba alebo projekt je tak rozsiahly, že zasahuje do územia viacerých okresov, príslušným stavebným úradom na konanie je ten okresný správny úrad, na území ktorého sa má stavba alebo projekt realizovať z väčšej časti. V spolkovej krajine Burgenland je stavebným úradom I. stupňa starosta a v II. stupni je to obecné zastupiteľstvo. Do viedenskej sústavy patrí zodpovedný magistrát, stavebná polícia, a napríklad tiež príslušný stavebný výbor miestne príslušného stavebného zastupiteľstva v prípade potreby udelenia osobitných povolení.

Odlišnosti nachádzame aj v konaniach. SR upravuje samostatne územné konanie, stavebné konanie a kolaudačné konanie, o ktoré je potrebné požiadať, a ktorých výsledkom sú samostatné rozhodnutia. Tieto rozhodnutia na seba nadväzujú, ak sa v osobitných prípadoch nespájajú). Rakúsko územné konanie samostatne neupravuje. O tom svedčí aj nižšia administratívna náročnosť pre žiadateľa. Určitou osobitosťou v SR je územné konanie, kde sa na základe písomného návrhu žiadateľa rozhoduje o možnostiach využitia pozemku na žiadaný účel. Jeho výsledkom je napríklad rozhodnutie o umiestnení stavby. Podmienkami na vydanie územného rozhodnutia je, aby navrhovaná zmena na území bola najmä v súlade s územným plánom obce a územným plánom zóny a predložená dokumentácia zohľadňovala podmienky určené v územnom pláne a obsahovala všetky zákonné náležitosti. V SR územné konanie spravidla predchádza stavebnému konaniu. V prípade stavieb, ktorých podmienky na umiestnenie podrobne rieši územný plán zóny, a napríklad tiež reklamných stavieb, resp. stavieb na umiestnenie strategického parku, sa žiadateľ môže územnému konaniu vyhnúť. Ak sa však územné konanie vyžaduje, žiadateľ si môže stále ušetriť čas, ak splní podmienky na spojenie územného a stavebného konania (napríklad bytová budova, ktorej plocha nepresahuje 300 m² s jedným nadzemným podlažím a podkrovím, stavby na individuálnu rekreáciu, a napríklad aj niektoré podzemné stavby). Ak je pre dané územie spracovaná územnoplánovacia dokumentácia, stavebný úrad dokonca upustí aj od ústneho pojednávania. V rámci územného konania uplatňujú svoje námietky nie len účastníci konania, ale aj dotknuté orgány. Zabezpečiť, resp. zistiť si stanovisko dotknutého orgánu vopred, môže žiadateľovi v rámci územného konania ušetriť veľa času, a odstrániť ešte pred podaním návrhu na vydanie územného rozhodnutia identifikované nedostatky. Lehota na vydanie územného rozhodnutia je 30/60 dní, no spravidla je táto lehota dlhšia. Platnosť územného rozhodnutia je 2/3 roky, pričom žiadateľ môže požiadať aj o predĺženie lehoty. Ak žiadateľ v tejto lehote podá žiadosť na stavebné povolenie, platí, že platnosť územného rozhodnutia trvá. V prípade rozhodnutia o stavebnej uzávere však stavebný úrad môže určiť lehotu najviac na 5 rokov, s čím treba v prípade harmonogramu plánovanej investičnej činnosti vopred počítať. Územné rozhodnutie sa spravidla účastníkom konania oznamuje. Výnimkou je rozhodnutie o umiestnení stavby alebo o využití územia, ktoré sa týka územia, vo vzťahu ku ktorému sa uskutočnilo posudzovanie vplyvov alebo zisťovacie konanie podľa osobitného predpisu. Takéto rozhodnutie sa musí aj zverejniť.

Stavebné konanie je podrobne upravené v oboch krajinách. Slovenská aj rakúska strana na regionálnej úrovni spravidla upravuje prípady, kedy sa namiesto žiadosti o stavebné povolenie vyžaduje len ohlásenie, a prípady, kedy sa nevyžaduje ani ohlásenie ani žiadosť o stavebné povolenie, resp. schválenie. Aj keď samostatné územné konanie nie je upravené, Rakúsko na regionálnej úrovni pre možnosti a podmienky výstavby schvaľuje územný plán, ktorý upravuje povolené využitie všetkých pozemkov v obci a je právne záväzný, a plán rozvoja, ktorý sa určuje na základe územného plánu a určuje možnosti a podmienky realizácie výstavby na jednotlivých častiach stavebného

pozemku. Je povinnosťou žiadateľa investičného projektu zabezpečiť súlad investičného zámeru s príslušným plánom. V SR na porovnanie platí, že ak stavebnému konaniu nepredchádzalo územné rozhodnutie, stavebný úrad v rámci stavebného konania posúdi súlad projektovej dokumentácie aj s územným plánom zóny.

Pri poukazovaní na osobitosti stavebného konania na oboch stranách v rámci povoľovania stavieb, je v SR žiadateľ povinný buď uskutočnenie stavby, stavebné úpravy a udržiavacie práce ohlásiť, ak je daná výnimka, alebo požiadať o vydanie stavebného povolenia. Pri niektorých stavbách, zariadeniach, konštrukciách, udržiavacích prácach dokonca nie je potrebné ohlásenie ani stavebné povolenie. Samostatným inštitútom je ohlásenie drobnej stavby. Pozitívnym výsledkom ohlásenia stavby je oznámenie stavebného úradu, spravidla do 30/60 dní, že proti uskutočneniu drobnej stavby nemá námietky. Platnosť ohlásenia je 1 alebo 2 roky, s možnosťou určenia aj dlhšej lehoty stavebným úradom. Stavebný úrad však môže určiť, že ohlásenú drobnú stavbu možno uskutočniť len na základe stavebného povolenia. Stavebné povolenie sa vyžaduje takmer pre všetky stavby nad 25 m². Žiadosť o stavebné povolenie žiadateľ podáva pre samostatnú stavbu alebo jej zmenu, súbor stavieb alebo jednotlivé stavby tohto súboru, ak budú po dokončení schopné samostatného užívania, vrátane stavieb zariadenia staveniska, podmieňujúce preložky sietí a zariadení technického vybavenia, ak nie je daná výnimka. Konanie o povolení stavby je procesne zdĺhavejšie a administratívne náročnejšie konanie. V rámci konania preskúma stavebný úrad súlad projektovej dokumentácie s územným rozhodnutím a jeho podmienkami, ak predchádzalo stavebnému konaniu územné rozhodnutie, alebo posúdi súlad s územným plánom zóny, splnenie požiadaviek na dokumentáciu, jej štruktúru, požiadaviek ochrany zdravia a ŽP a iných požiadaviek na výstavbu určených zákonom, vyhláškami a inými predpismi. Platnosť stavebného povolenia je 1 alebo 2 roky, teda rovnaká ako platnosť ohlásenia, s možnosťou určenia dlhšej lehoty. Dokončenú stavbu však po ukončení stavby v SR nemožno automaticky začať užívať, ale je potrebné požiadať tiež o vydanie kolaudačného rozhodnutia. Kolaudačné rozhodnutie sa vyžaduje takmer vždy, s výnimkou drobných alebo jednoduchých stavieb, kde stavebný úrad môže od kolaudácie upustiť. Lehota na vydanie kolaudačného rozhodnutia je ďalších 30/60 dní. Kolaudačné rozhodnutie plní tiež funkciu osvedčenia o spôsobilosti stavby na prevádzku.

Rakúsko upravuje osobitosti stavebného konania už na spomínanej regionálnej úrovni. V Dolnom Rakúsku žiadateľ žiada buď o schválenie projektu, alebo je povinný projekt ohlásiť. Osobitosťou je konanie s oznamovacou povinnosťou po ukončení realizácie stavby. Stavebné povolenie však v celku predstavuje právo vykonať stavbu a po dokončení ju užívať. Samostatné požiadanie o vydanie kolaudačného rozhodnutia ako v SR sa nevyžaduje. Žiadateľ je povinný vopred oznámiť stavebnému úradu termín začatia stavby. Toto oznámenie stráca účinnosť, ak sa realizácia nezačne do 4 týždňov od stanoveného času. Stavebné povolenie zaniká, ak sa s realizáciou stavby nezačalo do 2 rokov od právoplatného rozhodnutia orgánu, alebo nebolo ukončené do 5 rokov od jej začatia. Po ukončení projektu má stavebník navyše povinnosť túto skutočnosť oznámiť príslušnému stavebnému úradu. Úprava uvedeného procesu je v porovnaní so slovenskou právnou úpravou odlišná, najmä čo sa týka lehôt platnosti stavebného povolenia a povolenia stavby užívať bez samostatného rozhodovania. V Burgenlande je rovnaká platnosť stavebného povolenia ako v Dolnom Rakúsku. Stavebník je však povinný ohlásiť dokončenie stavby alebo stavebného úseku s minimálne jedným bytom alebo užívateľskou jednotkou. Viedenská stavebná právna úprava upravuje možnosť ohlásenia stavby v prípade, ak stavebným projektom nedochádza k výraznej zmene vonkajšieho stvárnenia stavby, inak je potrebné pre menšie a väčšie stavby stavebné povolenie. Ukončenie stavby sa oznamuje po ukončení stavebných obhliadok.

Záverom možno konštatovať, že schvaľovanie investičného projektu a výstavby je časovo náročnejšie v SR a zákonné lehoty sa v praxi vo väčšine prípadoch nedodržiajú, je preto vysoko žiaduce, aby si žiadatelia vyčlenili na daný proces relevantné časové a personálne aktivity a promptne reagovali na korešpondenciu so stavebným úradom, aby nedochádzalo k zbytočným prieťahom.

3.2 Zákon o verejnom obstarávaní

3.2.1 Zákon o verejnom obstarávaní v SR

Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o VO“) je z pohľadu implementácie projektov v rámci programu INTERREG VA SK-AT kľúčovým zákonom, na základe ktorého dochádza k obstaraniu prác, tovarov a služieb tvoriacich predmet jednotlivých projektov. Rozdiely, zdĺhavosť procesov a administratívne bariéry pri realizácii verejného obstarávania v programe INTERREG VA SK-AT spôsobujú, že partneri v projektoch nedokážu realizovať aktivity spoločne, pričom dochádza k výrazným časovým rozdielom a sklzom v harmonograme projektov. Predmetom tejto analýzy sú základné ustanovenia zákona o VO, ktoré musia prijímatelia pri realizácii projektov rešpektovať, aby sa vyhlí prípadnému vzniku neoprávnených výdavkov či kráteniu príspevku v budúcnosti.

Nakoľko verejné obstarávanie tvorí podstatnú časť čerpania prostriedkov z EŠIF, pri realizácii postupov je potrebné **okrem zákona o VO dodržiavať aj dokumenty publikované Centrálnym koordinačným orgánom** (ďalej len „CKO“), medzi ktoré patrí najmä Jednotná príručka pre žiadateľov/prijímateľov k procesu a kontrole verejného obstarávania/obstarávania a Metodické pokyny CKO a Úradu vlády Slovenskej republiky.

Postupy pri zadávaní zákaziek

Slovenská legislatíva vo veľkej miere kopíruje právne predpisy Európskej únie. V súvislosti s tým hneď v úvodných ustanoveniach vymedzuje prípady, na ktoré sa zákon o VO nevzťahuje. Ako bolo uvedené vyššie, pri zadávaní zákaziek financovaných zo zdrojov EŠIF je potrebné dodržiavať aj predpisy vydané CKO (tzv. riadiaca dokumentácia). Práve v prípadoch, na ktoré sa zákon o VO nevzťahuje, upravujú predmetné dokumenty postupy, ktoré musia prijímatelia dodržiavať pri nákupe položiek vyňatých zo zákona o VO.

Pokiaľ ide o základné postupy, najdôležitejšími faktormi, ktoré určujú náročnosť krokov a povinnosti zadávateľov zákaziek, sú finančné limity, predmet zákaziek a typ osoby realizujúcej verejné obstarávanie. **Prípravná fáza verejného obstarávania tvorí najpodstatnejšiu časť zadávania zákazky.** V prípade, že prijímateľ nezvolí postup v súlade so zákonom, hrozia mu za porušenie týchto pravidiel vysoké sankcie, a to tak zo strany Úradu pre verejné obstarávanie (ďalej len „ÚVO“), ako aj zo strany poskytovateľov príspevku, a to najmä vo forme udelenia finančnej opravy.

Pod typom osoby realizujúcej verejnú obstarávanie rozumieme právnu formu, resp. druh právnickej osoby. Do kategórie verejných obstarávateľov patrí Slovenská republika zastúpená svojimi orgánmi, obce, vyššie územné celky, právnické osoby, ktoré spĺňajú zákonné požiadavky⁴ a združenia právnických osôb, ktorého členmi sú výlučne verejní obstarávatelia v zmysle už uvedeného. Druhou kategóriou sú obstarávatelia, t. j. osoby pôsobiace v presne vymedzených odvetviach taxatívne vymenovaných zákonom o VO.⁵ Poslednou kategóriou sú tzv. dotované subjekty/dotované osoby, pod ktorými rozumieme osoby, ktoré nie sú verejným obstarávateľom, ani obstarávateľom, a ktorým verejný obstarávateľ poskytne viac ako 50 % finančných prostriedkov na dodanie tovaru, na uskutočnenie stavebných prác a na poskytnutie služieb.

Podľa toho, čo **plánuje osoba z poskytnutých finančných príspevkov obstarávať**, delíme zákazky na:

- a) zákazky na uskutočnenie stavebných prác,
- b) zákazky na poskytnutie služieb,
- c) zákazky na dodanie tovaru.⁶

Druhým dôležitým prvkom, ktorý ovplyvňuje najmä náročnosť zvoleného postupu, je hodnota zákazky. **Podľa finančného limitu obstarávaných stavebných prác, služieb a tovarov** rozdeľujeme zákazky na:

- a) nadlimitné zákazky,
- b) podlimitné zákazky,
- c) zákazky s nízkou hodnotou.

V rámci týchto podkategórií upravuje zákon o VO **viacero samostatných postupov, ktoré súvisia najmä s charakterom predmetu zákazky**. Pri nadlimitných zákazkách ide o verejnú súťaž, užšiu súťaž, rokovacie konanie so zverejnením, priame rokovacie konanie, súťažný dialóg a inovatívne partnerstvo. Podlimitné zákazky rozdeľujeme na zákazky s využitím elektronického trhu, alebo bez využitia elektronického trhu. Ako samostatný postup zákon o VO upravuje aj dynamický nákupný systém či súťaž návrhov.

Základné princípy verejného obstarávania

V celom procese verejného obstarávania, od jeho prípravy až do momentu jeho ukončenia, je potrebné postupovať v súlade s piatimi základnými princípmi, a to bez ohľadu na postup, ktorý

⁴ Právnická osoba založená alebo zriadená na osobitný účel plnenia potrieb všeobecného záujmu, ktorá nemá priemyselný charakter alebo obchodný charakter, a je úplne alebo z väčšej časti financovaná verejným obstarávateľom, je kontrolovaná verejným obstarávateľom, alebo verejný obstarávateľ vymenúva alebo volí viac ako polovicu členov jej riadiaceho orgánu alebo kontrolného orgánu.

⁵ Pojem obstarávateľ je vymedzený v ustanovení § 9 zákona o VO.

⁶ Okrem zadávania zákaziek sa zákon o VO vzťahuje aj na zadávanie koncesíí. Tie však voči zákazkám tvoria nepomerne malú časť, preto nie sú predmetom tejto analýzy.

verejný obstarávateľ pri zadávaní zákazky použije. Ide o kategóriu pravidiel, na ktorú je naviazaných najviac vznikajúcich pochybení a porušení zákona o VO.

1. Princíp rovnakého zaobchádzania a princíp nediskriminácie hospodárskych subjektov

Ide o dva základné princípy, ktoré sú v zásade veľmi podobné. Osoba realizujúca verejné obstarávanie má zákonnú povinnosť zaobchádzať rovnako so všetkými subjektmi zapájajúcimi sa do verejného obstarávania. Žiadny z nich nemôže byť v žiadnom prípade zvýhodnený a hodnotenie nesmie byť založené na subjektívnom rozhodnutí. Typickým príkladom porušenia je vyžadovanie dokladov vydaných štátnymi orgánmi Slovenskej republiky bez umožnenia predloženia relevantných ekvivalentných dokladov, príp. vyhodnocovanie rovnakých dokladov u rôznych uchádzačov odlišným spôsobom. K diskriminácii zo strany verejného obstarávateľa dochádza napr. pri diskriminačne opísanom predmete zákazky, keď na trhu existuje iba jeden dodávateľ, ktorý by bol predmet schopný dodať.

2. Princíp transparentnosti

Celý postup zadávania zákazky musí byť preskúmateľný, predvídateľný a z každého kroku, ktorý osoba realizujúca verejné obstarávanie vykoná, musí byť zjavné, na základe čoho tak urobila. Verejný obstarávateľ nesmie postupovať svojvoľne a v rozpore s ustanoveniami zákona o VO, prípadne s ustanoveniami stanovenými v zadávacej dokumentácii (súťažné podklady, výzva na predkladanie ponúk a podobne). K jeho porušeniu dôjde napríklad vtedy, ak verejný obstarávateľ neuvedie v oznámení alebo výzve, že výsledkom je uzatvorenie rámcovej dohody, príp. ak verejný obstarávateľ zruší zadávanie zákazky bez uvedenia konkrétneho dôvodu.

3. Princíp proporcionality

Aby osoba realizovala zákazku v súlade s týmto princípom, musí dbať na to, čo je vhodné a potrebné na dosiahnutie stanovených cieľov. V prípade, že existuje viacero riešení konkrétnej situácie, vždy je nutné zvoliť si tú najmenej obmedzujúcu pre hospodárske subjekty. Ak má napríklad verejný obstarávateľ pochybnosti o splnení požiadaviek konkrétnym uchádzačom, je nevyhnutné ho najskôr požiadať o vysvetlenie a nie z verejného obstarávania rovno vylúčiť.

4. Princíp hospodárnosti a efektívnosti

Cieľom uplatňovania tohto princípu je výber uchádzača, ktorý poskytne najlepšie plnenie za najlepšiu cenu. Verejný obstarávateľ sa musí snažiť zabezpečiť, aby dostal čo najviac ponúk a umožnil dostatočnú hospodársku súťaž. Typickým príkladom, v ktorom dôjde k porušeniu princípu hospodárnosti a efektívnosti, je nedovolené spájanie zákaziek, čím môže dôjsť k diskriminácii menších subjektov.

Určenie predpokladanej hodnoty zákazky

Na to, aby prijímateľ zvolil vhodný postup zadávania zákazky, je potrebné určiť predpokladanú hodnotu zákazky (ďalej len „PHZ“). Pri jej určení berie osoba realizujúca verejné obstarávanie do úvahy údaje a informácie o zákazkách **na rovnaký alebo porovnateľný predmet zákazky**, pričom ak takéto dáta nemá k dispozícii, zákon o VO umožňuje uskutočniť na ich získanie prieskum trhu. **Do PHZ je nutné započítať všetko, čo v budúcnosti prichádza pri plnení zákazky do úvahy.** Ide napríklad o prípadné opakované plnenia, opcie, či o hodnotu súvisiacich tovarov a služieb. Ak sa zákazka delí na časti a jej výsledkom bude viacero samostatných zmlúv, do PHZ je potrebné započítať všetky z nich. V prípade, že výsledkom verejného obstarávania má byť rámcová dohoda, PHZ sa určí ako maximálna

predpokladaná hodnota všetkých zákaziek, ktoré sa predpokladajú počas jej platnosti. **Najčastejšie používaným spôsobom na určenie PHZ je prieskum trhu.** Ten je možné realizovať buď priamym oslovením subjektov a predložením písomných ponúk, alebo na základe internetového prieskumu cez cenníky, katalógy a iné zdroje s možnou identifikáciou hodnoty tovaru, služby, stavebnej práce.

Určenie PHZ netreba podceňovať, nakoľko je na jej nesprávne určenie naviazaných viacero porušení zákona o VO súvisiacich s nesprávne určeným postupom. V takýchto prípadoch **môže zo strany verejných obstarávateľov dôjsť k obchádzaniu zákona o VO.**

Problémom, ktorý sa do popredia dostal najmä v posledných rokoch, je **nedovolené rozdelenie a nedovolené spájanie zákaziek.** V zmysle zákona o VO platí, že zákazku nemožno rozdeliť ani zvoliť spôsob určenia jej predpokladanej hodnoty s cieľom znížiť PHZ pod finančné limity stanovené zákonom. Ak by teda osoba realizujúca verejné obstarávanie rozdelila zákazku na viacero samotných obstarávaní, pričom pri každom z nich by si zvolila jednoduchší postup, ide o porušenie zákona o VO a bude potrebné znášať následky, ktoré z toho vyplývajú. Pri delení zákaziek a s tým súvisiacim určením PHZ je vždy potrebné prihliadať na vecnú, miestnu a časovú súvislosť jednotlivých častí zákazky. K porušeniu zákona o VO môže na druhej strane dôjsť aj v prípade nedovoleného spájania zákaziek. Hoci v tomto prípade verejný obstarávateľ neobíde zákon zvolením si jednoduchšieho postupu, pri nedovolenom spájaní zákaziek dochádza k porušeniu základných princípov verejného obstarávania.

Finančné limity

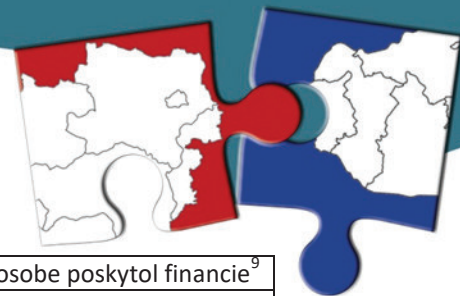
Finančné limity stanovené v zákone o VO vychádzajú z európskej legislatívy. Konkrétny postup však závisí aj od typu osoby, ktorá realizuje verejné obstarávanie. Nižšie v tabuľkách uvádzame finančné limity pre verejných obstarávateľov a tzv. dotované osoby podľa zákona o VO.⁷

Tabuľka 7: Finančné limity pri VO

Nadlimitná zákazka		
	Verejný obstarávateľ	Dotovaná osoba (osoba podľa § 8 zákona o VO)
	PHZ	PHZ
TOVARY, SLUŽBY	≥ 139 000 EUR ≥ 214 000 EUR* *limit sa určí podľa druhu verejného obstarávateľa ⁸	≥ 139 000 EUR ≥ 214 000 EUR** **limit sa určí podľa druhu verejného obstarávateľa, ktorý

⁷ Samostatné limity sú stanovené pre obstarávateľov, rovnako tak aj pre koncesie, súťaž návrhov a zákazky na úseku obrany a bezpečnosti.

⁸ Pre Slovenskú republiku zastúpenú svojimi orgánmi, t. j. ministerstvami, platí limit 139 000 EUR. Pre ostatných verejných obstarávateľov – obce, vyššie územné celky, právnické osoby, ktoré spĺňajú zákonné požiadavky a

		dotovanej osobe poskytol financie ⁹
SLUŽBY podľa prílohy č. 1 zákona o VO	≥ 750 000 EUR	≥ 750 000 EUR
STAVEBNÉ PRÁCE	≥ 5 350 000 EUR	≥ 5 350 000 EUR
POTRAVINY	≥ 139 000 EUR ≥ 214 000 EUR*	≥ 139 000 EUR ≥ 214 000 EUR**
Podlimitná zákazka		
	Verejný obstarávateľ	Dotovaná osoba (osoba podľa § 8 zákona o VO)
	PHZ	PHZ
TOVARY, SLUŽBY (tovary okrem potravín)	≥ 70 000 EUR < 139 000 EUR < 214 000 EUR*	≥ 100 000 < 139 000 EUR < 214 000 EUR**
SLUŽBY podľa prílohy č. 1 zákona o VO	≥ 260 000 EUR < 750 000 EUR	≥ 550 000 EUR < 750 000 EUR
STAVEBNÉ PRÁCE	≥ 180 000 EUR < 5 350 000 EUR	≥ 250 000 EUR < 5 350 000 EUR
Zákazka s nízkou hodnotou		
	Verejný obstarávateľ	Dotovaná osoba (osoba podľa § 8 zákona o VO)
	PHZ	PHZ
TOVARY, SLUŽBY (tovary okrem potravín)	≥ 5 000 EUR < 70 000 EUR	≥ 5 000 EUR < 100 000 EUR
SLUŽBY podľa prílohy č. 1 zákona o VO	≥ 5 000 EUR < 260 000 EUR	≥ 5 000 EUR < 550 000 EUR
STAVEBNÉ PRÁCE	≥ 5 000 EUR < 180 000 EUR	≥ 5 000 EUR < 250 000 EUR
POTRAVINY	≥ 5 000 EUR < 139 000 EUR < 214 000 EUR*	≥ 5 000 EUR < 139 000 EUR < 214 000 EUR**

Podmienky účasti

Na to, aby osoba vyhlasujúca zákazku vybrala kvalifikovaného uchádzača, slúži inštitút podmienok účasti. Ide o **podmienky troch základných kategórií**, prostredníctvom ktorých hospodárske subjekty preukazujú, že sú schopné dodať predmet zákazky a že si plnia všetky povinnosti vyplývajúce voči štátu či svojim partnerom.

združenia právnických osôb, ktorého členmi sú výlučne verejní obstarávatelia uvedení v písmenách a) až d) platí limit 214 000 EUR.

⁹ Nakoľko najčastejším poskytovateľom sú ministerstvá, pre dotované subjekty bude platiť prvý limit, t. j. 139 000 EUR.

Prvú skupinu predstavujú **podmienky účasti týkajúce sa osobného postavenia**. Ide napríklad o preukázanie skutočností, že hospodársky subjekt nemá nedoplatky na zdravotnom či sociálnom poistení, daniach a cle, alebo preukázanie, že má oprávnenie dodať predmet konkrétnej zákazky. Pri nadlimitných zákazkách je povinnosťou uchádzačov preukázať splnenie všetkých podmienok stanovených zákonom. Pri podlimitných zákazkách a zákazkách s nízkou hodnotou je povinnosť vyžadovať doklady zúžené iba na dva z nich, a síce oprávnenie dodávať tovar, uskutočňovať stavebné práce alebo poskytovať službu a neexistencia zákazu účasti vo verejnom obstarávaní. Vyžadovanie ostatných podmienok je iba na rozhodnutí osoby vyhlasujúcej verejné obstarávanie. Splnenie podmienok osobného postavenia je možné preukázať aj **zápisom v Zozname hospodárskych subjektov, ktorý vedie ÚVO a ktorý je platný 3 roky**.

Ďalšiu skupinu tvoria **podmienky týkajúce sa finančného a ekonomického postavenia**. Tieto sú v zákone o VO vymedzené demonštratívne a je iba na rozhodnutí verejného obstarávateľa, či bude od hospodárskych subjektov požadovať, aby ich splnenie preukazovali. Typickým príkladom je požiadavka na predloženie prehľadu o celkovom obrate a ak je to vhodné, prehľadu o dosiahnutom obrate v oblasti, ktorej sa predmet zákazky týka, najviac za posledné tri hospodárske roky, za ktoré sú dostupné v závislosti od vzniku alebo začatia prevádzkovania činnosti.

Poslednou skupinou sú **podmienky účasti týkajúce sa technickej spôsobilosti alebo odbornej spôsobilosti**. Aj použitie týchto podmienok je čisto na rozhodnutí osoby realizujúcej verejné obstarávanie, avšak, na rozdiel od finančného a ekonomického postavenia, sú tieto podmienky v zákone stanovené taxatívne. Verejný obstarávateľ si tak ich znenie nemôže prispôbiť. Ich splnením hospodárske subjekty dokazujú, že majú dostatočnú prax a skúsenosti v predmete zákazky, prípadne, že disponujú tímom odborníkov.

V prípade finančného a ekonomického postavenia aj technickej a odbornej spôsobilosti dáva zákon o VO hospodárskym subjektom **možnosť preukázať splnenie týchto podmienok prostredníctvom tretích osôb, a to bez ohľadu na ich právny vzťah**. V takomto prípade je uchádzač povinný predložiť písomnú zmluvu, z ktorej bude jasne vyplývať, že tzv. tretia osoba poskytne svoje kapacity počas celého trvania zmluvného vzťahu. Zároveň platí, že tzv. tretia osoba musí preukázať splnenie podmienok účasti týkajúce sa osobného postavenia a nesmú u nej existovať dôvody na vylúčenie.

Okrem predloženia kompletných dokladov ponúka zákon hospodárskym subjektom možnosť predbežne nahradiť doklady **jednotným európskym dokumentom**. Ide o vyhlásenie, v ktorom subjekt deklaruje, že neexistuje dôvod na jeho vylúčenie, spĺňa objektívne a nediskriminačné pravidlá a kritériá výberu obmedzeného počtu záujemcov a poskytne verejnému obstarávateľovi na požiadanie doklady, ktoré týmto dokumentom nahradil.

Vypracovanie súťažných podkladov

Súťažné podklady predstavujú **základ celej zadávacej dokumentácie zákazky**. Ide o písomné, grafické alebo iné podklady obsahujúce podrobné vymedzenie predmetu zákazky, na základe ktorých bude hospodárskym subjektom jasné, **ako vypracovať ponuku, aký postup verejný obstarávateľ zvolil, spôsob komunikácie, opis predmetu zákazky, podmienky účasti či spôsob vyhodnocovania ponúk**. Ich súčasťou je spravidla aj návrh zmluvy a požiadavka na prevod práv duševného vlastníctva.

Podstatnou časťou súťažných podkladov je **opis predmetu zákazky**. Ten musí byť opísaný **jednoznačne, úplne a nestranne, v súlade s princípmi verejného obstarávania**. Platí, že technické požiadavky v opise sa nesmú odvolávať na konkrétneho výrobcu, výrobný postup, obchodné

označenie, patent, typ, oblasť alebo miesto pôvodu či výroby. Týmto by totiž mohlo dôjsť k obmedzovaniu hospodárskej súťaže a diskriminácii ostatných subjektov. Vo výnimočných prípadoch možno pridať odkaz na konkrétne typové označenie, no zároveň musí byť takýto odkaz doplnený slovami „alebo ekvivalentný“.

Kritériá na vyhodnotenie ponúk

Pri vyhodnocovaní ponúk je potrebné neustále prihliadať na základné princípy verejného obstarávania. To znamená, že pri vyhodnocovaní treba uplatniť objektívne **nediskriminačné kritériá, ktoré súvisia s predmetom zákazky, s cieľom určiť ekonomicky najvýhodnejšiu ponuku a podporiť hospodársku súťaž**. Podľa aktuálne platnej legislatívy je možné ponuky vyhodnocovať na základe:

- a) najlepšieho pomeru ceny a kvality,
- b) nákladov, použitím prístupu nákladovej efektívnosti, najmä nákladov počas životného cyklu, alebo
- c) najnižšej ceny.

Hoci najviac používaným kritériom je najnižšia cena, v posledných rokoch sa väčší význam prikladá hodnoteniu ponúk podľa najlepšieho pomeru ceny a kvality. Ten sa posúdi na základe ceny alebo nákladov a ďalších kritérií, pričom môže ísť napríklad o technický prínos, estetické a funkčné vlastnosti, prístupnosť, riešenia vhodné pre všetkých používateľov, sociálne, environmentálne a inovačné charakteristické znaky, obchodovanie a jeho podmienky, organizácia, kvalifikácia a skúsenosti zamestnancov určených na plnenie zmluvy, záručný servis, pozáručný servis, technická pomoc, dodacie podmienky, ako je dátum dodania, spôsob dodania, lehota dodania alebo termín ukončenia.

Zákon o VO priamo stanovuje, ktoré parametre nemožno hodnotiť. **Kritériom na vyhodnotenie ponúk nesmie byť najmä dĺžka záruky, podiel subdodávok a inštitúty zabezpečujúce zmluvné plnenie.**

Hodnotenie zákaziek

Všetky predložené ponuky je potrebné **vyhodnotiť**, a to **v súlade s postupom a podmienkami, ktoré si osoba realizujúca verejné obstarávanie zvolila**. Nakoľko medzi najčastejšie využívané postupy patrí verejná súťaž pri nadlimitných zákazkách, podlimitný postup zadávania zákazky bez využitia elektronického trhu a prieskum trhu pri zákazkách s nízkou hodnotou, bližšie sa zameriame na tri základné postupy hodnotenia ponúk, ktoré prichádzajú v týchto prípadoch do úvahy. Ide o:

- klasické vyhodnotenie ponúk,
- reverzný postup,
- super reverzný postup.

V každom z uvedených postupov je potrebné vyhodnotiť **splnenie podmienok účasti, splnenie požiadaviek na predmet zákazky a návrhy na plnenie kritérií**, a to všetko pri dodržaní základných princípov, najmä princípu transparentnosti a rovnakého zaobchádzania. Rozdiel je v tom, kedy dôjde k vyhodnoteniu jednotlivých dokladov. Osoba realizujúca verejné obstarávanie sa môže rozhodnúť, že vyhodnotenie splnenia podmienok účasti sa uskutoční po vyhodnotení ponúk (**reverzný postup**). Ak nebude použitá elektronická aukcia, môže sa dokonca rozhodnúť, že vyhodnotenie splnenia podmienok účasti a vyhodnotenie ponúk z hľadiska splnenia požiadaviek na predmet zákazky sa uskutoční po vyhodnotení ponúk na základe kritérií na vyhodnotenie ponúk (**super reverzný postup**). Osoba realizujúca verejné obstarávanie posudzuje splnenie podmienok účasti v súlade s pravidlami,

ktoré si určila v zadávacej dokumentácii. Ak z predložených dokladov nemožno posúdiť ich platnosť alebo splnenie podmienky účasti, **uchádzač bude písomne vyzvaný na vysvetlenie**. Z každého vyhodnotenia je potrebné **vyhotoviť zápisnicu**. Ak niektorý z uchádzačov nepreukáže splnenie podmienok účasti, resp. bude naplnený niektorý z ostatných zákonných dôvodov¹⁰, **uchádzač bude z verejného obstarávania vylúčený**.

Vyhodnocovanie ponúk je podľa zákona o VO verejné. Komisia, ktorú verejný obstarávateľ na tento účel zriadil, posúdi splnenie požiadaviek na predmet zákazky a zloženie zábezpeky, ak sa vyžadovala. Aj v tomto kroku platí, že ak budú identifikované nezrovnalosti alebo nejasnosti v informáciách alebo dôkazoch, ktoré uchádzač poskytol, uchádzač bude vyzvaný na vysvetlenie ponuky, príp. predloženie dôkazov. Samostatným inštitútom, ktorým je potrebné sa zaoberať, je **mimoriadne nízka ponuka**. Kedy sa ponuka javí ako mimoriadne nízka, je upravené detailne v zákone o VO. Aj za nesplnenie požiadaviek súvisiacich s predmetom zákazky stanovuje zákon o VO **taxatívnym spôsobom dôvody na vylúčenie**.¹¹

Pri vyhodnocovaní je potrebné dbať na to, aby boli ponuky **hodnotené v súlade s výzvou na predkladanie ponúk, resp. súťažnými podkladmi**. Ak by napríklad osoba realizujúca verejné obstarávanie pozabudla vyhodnotiť niektorú z podmienok, ktorú zahrnula do súťažných podkladov, došlo by k porušeniu zákona.

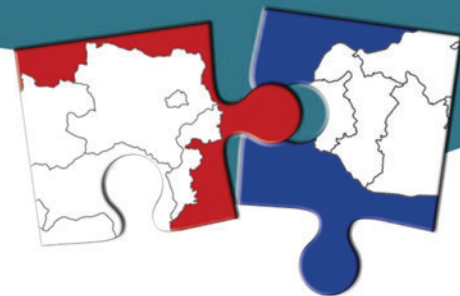
Revízne postupy a ich uplatňovanie

Zákon o VO dáva subjektom, ktoré sa do neho zapájajú, možnosti na ochranu ich práv vo forme revízných postupov. Medzi revízne postupy na základe toho patrí:

- a) **žiadosť o nápravu** podaná pred uzavretím zmluvy,
- b) **dohľad nad verejným obstarávaním**, v rámci ktorého ÚVO:
 - vydáva oznámenia o súlade alebo nesúlade dokumentov so zákonom pri zákazkách predložených na ex ante posúdenie,
 - vydáva rozhodnutia podľa zákona o VO (napr. rozhodnutia k podaným námietkam, rozhodnutia v konaniach o preskúmanie úkonov kontrolovaného),
 - ukladá pokuty za správne delikty,
 - vykonáva iné činnosti uložené zákonom o VO.

¹⁰ Medzi dôvody na vylúčenie súvisiace s vyhodnotením podmienok účasti patrí napr. situácia, kedy uchádzač predložil doklady, ktorým uplynula lehota platnosti, ak uchádzač nepredložil po písomnej žiadosti vysvetlenie alebo doplnenie predložených dokladov v určenej lehote, alebo ak uchádzač nepredložil po písomnej žiadosti doklady nahradené jednotným európskym dokumentom v určenej lehote.

¹¹ Medzi dôvody na vylúčenie v zmysle § 53 zákona o VO patrí napr. situácia, ak uchádzač nezložil zábezpeku podľa určených podmienok, ak ponuka nespĺňa požiadavky na predmet zákazky uvedené v dokumentoch potrebných na vypracovanie ponuky, alebo ak uchádzačom predložené vysvetlenie mimoriadne nízkej ponuky a dôkazy dostatočne neodôvodňujú nízku úroveň cien alebo nákladov.

Uchovávanie kompletnej dokumentácie z verejného obstarávania

Celú dokumentáciu, ktorá v procese verejného obstarávania vznikla, je potrebné uchovávať. V zmysle zákona o VO platí, že osoba realizujúca verejné obstarávanie je povinná uchovávať dokumentáciu **10 rokov odo dňa odoslania oznámenia o výsledku verejného obstarávania, ak osobitný predpis neustanovuje inak**. Cieľom tejto povinnosti je preskúmateľnosť rozhodnutí prijatých vo všetkých fázach verejného obstarávania, a to bez ohľadu na použité prostriedky komunikácie.

Pre projekty financované z EŠIF v rámci programového obdobia 2014 – 2020 platí, že prijímateľ je povinný uchovávať kompletnú dokumentáciu z procesu verejného obstarávania v súlade s ustanoveniami zákona o VO, **minimálne však do 31. decembra 2028**. Počas tejto doby je zároveň povinný strpieť výkon kontroly/auditov zo strany oprávnených osôb v zmysle Zmluvy o poskytnutí NFP a poskytnúť im potrebnú súčinnosť. Ak nedôjde k vysporiadaniu finančných vzťahov medzi príslušným poskytovateľom a prijímateľom na základe Zmluvy o poskytnutí NFP, **uvedená lehota môže byť predĺžená**. Za nedodržanie týchto povinností **hrozia prijímateľom sankcie**.

Cezhraničné obstarávanie

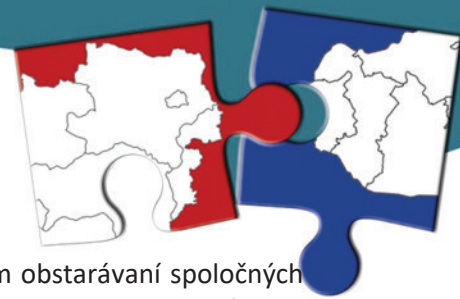
Zákon o VO v jeho súčasnej podobe pozná aj pojem cezhraničné obstarávanie. Tento postup je možné uskutočniť prostredníctvom:

- centralizovanej činnosti vo verejnom obstarávaní realizovanej centrálnou obstarávacou organizáciou z členského štátu,¹²
- spolupráce verejných obstarávateľov z rôznych členských štátov alebo obstarávateľov z rôznych členských štátov,
- spoločného subjektu, ktorý zriadili verejní obstarávatelia z rôznych členských štátov alebo obstarávatelia z rôznych členských štátov podľa osobitného predpisu¹³.

Cezhraničné obstarávanie predstavuje spôsob obstarávania, ktorý je použiteľný najmä pri investičných projektoch programu INTERREG VA SK-AT. Ako príklad možno spomenúť projekty týkajúce sa výstavby mostov cez rieku Morava, kedy napr. v prípade cyklolávky Vysoká pri Morave/Marcheg realizovala VO rakúska strana na základe spoločnej dohody. VO bolo realizované podľa rakúskeho zákona o verejnom obstarávaní, napriek tomu, že program INTERREG VA SK-AT nemal jasné pravidlá a postupy pre realizáciu spoločného verejného obstarávania a následného predkladania podpornej dokumentácie na kontrolu. Navyše, predpokladaná hodnota zákazky sa v Rakúsku stanovuje na základe odhadu, nie je potrebné osloviť potenciálnych záujemcov v rámci stanovenia PHZ. Podľa zástupcov BSK bola jedným z dôvodov, prečo VO bolo realizované podľa rakúskeho zákona, nižšia administratívna náročnosť, ako aj flexibilita pri úprave projektovej dokumentácie v prípade úpravy rozpočtu, resp. iných položiek v rámci realizácie projektu. V praxi však dochádza k viacerým nedostatkom, ktoré tento postup robia neprehľadným a zdĺhavým. Ako

¹² Centralizovanej činnosti a jej fungovaniu je venované ustanovenie § 15 zákona o VO. V tomto ustanovení je definované, kto môže byť centrálnou obstarávacou organizáciou.

¹³ Napríklad vytvorením Európskeho zoskupenia územnej spolupráce

príklad možno uviesť situáciu, kedy verejní obstarávatelia pri cezhraničnom obstarávaní spoločných stavebných prác postupovali podľa rakúskej legislatívy. K samotným podkladom bolo potrebných 50 potvrdení relevantných inštitúcií na slovenskej strane a 10 potvrdení od kompetentných orgánov na rakúskej strane. Zároveň bolo potrebné, aby slovenský dodávateľ prispôbil rakúskym zákonom a trhovým podmienkam odmeny svojich zamestnancov, nakoľko pracovali aj na území Rakúska, kde museli byť prihlásení do sociálnej a zdravotnej poisťovne. Máme za to, že v našich podmienkach nie sú postupy cezhraničného obstarávania jednoznačne stanovené a ani samotné kontrolné orgány nemajú dostatok informácií, vďaka čomu trvajú procesy omnoho dlhšie, ako by mali.

Dodatky k zmluvám

Zákon o VO počíta so situáciami, v ktorých prichádza do úvahy zmena uzatvorenej zmluvy ako výsledok verejného obstarávania. Tieto ustanovenia sú však taxatívne vymedzené a je potrebné ich dodržiavať, aby sa predišlo svojvoľnému uzatváraniu dodatkov, a tým k ohrozeniu princípov a hospodárskej súťaže. Zmeniť zmluvu bez potreby nového verejného obstarávania je možné, ak:

- a) pôvodná zmluva obsahuje **jasné, presné a jednoznačné podmienky jej úpravy**, vrátane úpravy ceny alebo opcie, rozsah, povahu možných úprav a opcií a podmienky ich uplatnenia;
- b) ide o **doplňujúce tovary, stavebné práce alebo služby, ktoré sú nevyhnutné**, nie sú zahrnuté do pôvodnej zmluvy, poskytuje ich pôvodný dodávateľ a zmena dodávateľa nie je možná;
- c) potreba zmeny vyplynula z **okolností, ktoré verejný obstarávateľ nemohol pri vynaložení náležitej starostlivosti predvídať** a zmenou sa nemení charakter zmluvy;
- d) ide o **nahradenie pôvodného dodávateľa** novým dodávateľom v presne stanovených prípadoch;
- e) **nedochádza k podstatnej zmene** pôvodnej zmluvy, bez ohľadu na hodnotu tejto zmeny.

Za podstatnú zmenu sa považuje zmena, ktorou sa napríklad mení povaha alebo rozširuje rozsah pôvodnej zmluvy, dopĺňajú alebo menia podstatným spôsobom podmienky, ktoré by v pôvodnom postupe zadávania zákazky umožnili účasť iných hospodárskych subjektov, alebo ktoré by umožnili prijať inú ponuku ako pôvodne prijatú ponuku. Pri uzatváraní dodatkov je najdôležitejšie myslieť na to, **či by sa na základe vykonanej zmeny nemohli zapojiť do zákazky aj iní uchádzači**.

Zákon o VO však pripúšťa **uzatvorenie dodatkov aj bez uvedenia niektorého z vyššie uvedených dôvodov**. Ide o prípady, kedy hodnota všetkých zmien musí byť nižšia ako finančný limit nadlimitnej zákazky, a zároveň musí byť nižšia ako

- a) 15 % hodnoty pôvodnej zmluvy, ak ide o zákazku na uskutočnenie stavebných prác,
- b) 10 % hodnoty pôvodnej zmluvy, ak ide o zákazku na dodanie tovaru alebo na poskytnutie služby.

Každú jednu vykonanú zmenu je potrebné **podložiť podpornou dokumentáciou**, z ktorej bude zrozumiteľný dôvod, resp. hodnota plánovaných zmien. Pri projektoch financovaných z EŠIF platia zároveň pravidlá, v zmysle ktorých podliehajú niektoré dodatky **kontrole aj pred ich podpisom**.

Konflikt záujmov

Veľmi citlivou témou je konflikt záujmov. Počas celého procesu verejného obstarávania je potrebné **dodržať zákaz konfliktu záujmov, zákaz protiprávneho konania pri výbere dodávateľa a rešpektovať pravidlá čestnej hospodárskej súťaže**. V zmysle zákona o VO pod konfliktom záujmov rozumieme situáciu, ak osoba na strane verejného obstarávateľa, ktorá môže ovplyvniť výsledok alebo priebeh zadávania zákazky, má priamy alebo nepriamy finančný záujem, ekonomický záujem

alebo iný osobný záujem, ktorý možno považovať za ohrozenie jej nestrannosti a nezávislosti v súvislosti s touto zákazkou. Pod takouto tzv. zainteresovanou osobou rozumieme **najmä** zamestnanca verejného obstarávateľa, ktorý sa podieľal na príprave alebo realizácii verejného obstarávania (napr. člen komisie na vyhodnotenie ponúk) alebo osoba s rozhodovacími právomocami verejného obstarávateľa, ktorá môže ovplyvniť výsledok verejného obstarávania bez toho, aby sa nevyhnutne podieľala na jeho príprave alebo realizácii. V prípade, že sa v postupe verejného obstarávania objaví konflikt záujmov, zainteresovaná osoba je povinná o tom **informovať** verejného obstarávateľa a ten je povinný sa vzniknutou situáciou **zaoberať, prijať primerané opatrenia a vykonať nápravu**. Verejný obstarávateľ je povinný zaoberať sa možným konfliktom záujmov pred realizáciou akýchkoľvek úkonov v procese verejného obstarávania, a to aj opakovane.

Pri projektoch financovaných z EŠIF je potrebné dodržiavať zákaz konfliktu záujmov napríklad aj v prípade zákaziek, na ktoré sa zákon o VO nevzťahuje. Predmetom finančnej kontroly je totiž aj skutočnosť, či bol v procese zadávania zákazky vylúčený konflikt záujmov a táto problematika je obsahom samostatného dokumentu.¹⁴

Teória vs. skutočnosť

Tak zákon o VO, ako aj príručky pre projekty financované z EŠIF, stanovujú lehoty, ktorými sa musí riadiť jednak osoba realizujúca verejné obstarávanie, a zároveň kontrolné orgány. V praxi však dochádza k situáciám, kedy **stanovené lehoty nie sú zo strany poskytovateľov dodržiavané, čo spôsobuje neúmernú časovú aj administratívnu záťaž prijímateľov**. V zmysle zákona o VO a príručiek podliehajú procesy verejného obstarávania viacerým kontrolám, a to v závislosti od ich hodnoty a zvoleného postupu zadávania zákazky. Pri nadlimitnej zákazke na tovary nad 600 000 EUR je v súčasnosti potrebné predložiť dokumentáciu z verejného obstarávania aj na ÚVO, aj poskytovateľovi príspevku. Hoci sa počet povinných kontrol v posledných rokoch znížil, verejné obstarávanie môže aj v súčasnosti trvať od určenia PHZ až po moment nadobudnutia účinnosti zmluvy viac ako jeden rok.

V zmysle uvedeného sa verejný obstarávateľ ocitá v situáciách, kedy napríklad úspešní uchádzači **nie sú schopní dodať predmet zákazky za vysúťažené ceny, resp. sa predmet zákazky prestane vyrábať** a podobne. Na základe toho dochádza ku komplikáciám, ktoré si vyžadujú úpravu zmlúv, t. j. uzatváranie dodatkov. V zmysle informácií od kompetentných zamestnancov BSK sa daný prípad stal pri rekonštrukcii kaštieľa v Modre, ktorý bol financovaný z projektu „Kultúrno-kreatívne oživenie tradícií“ v rámci programu INTERREG VA SK-AT. Ako však bolo uvedené vyššie, flexibilita úprav nie je jednoduchá, je limitovaná zákonom o VO a taktiež podlieha kontrolám, ktoré trvajú aj pár mesiacov. V kritických prípadoch dochádza k situáciám, kedy **úspešní uchádzači odmietnu podpísať zmluvu, resp. odstúpia od už podpísanej zmluvy**, čo znemožní čerpanie prostriedkov.

¹⁴ Metodický pokyn CKO č. 13

Ako ďalší príklad nadmernej administratívnej záťaže možno uviesť podmienku, kedy si poskytovateľ v riadiacej dokumentácii stanovil, aby verejné obstarávanie realizovala osoba, ktorá má v tejto oblasti dostatočné skúsenosti, čo požadoval aj primerane preukázať. Tu možno opätovne spomenúť ako príklad realizáciu projektu týkajúceho sa rekonštrukcie kaštieľa v Modre, kedy v rámci súťažných podkladov si obstarávateľ stanovil vyššiu uvedenú podmienku.

Medzi najčastejšie chyby pri realizácii VO možno spomenúť nasledovné:

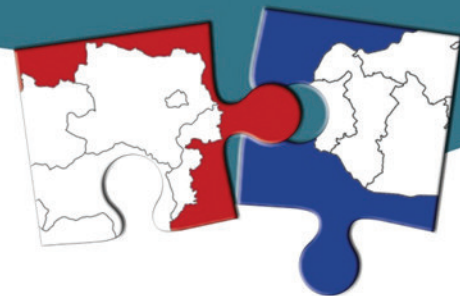
- nepovolené použitie priameho rokovacieho zadania pri vzniku mimoriadnej udalosti,
- nepovolené použitie výnimiek zo zákona o verejnom obstarávaní (napr. aplikácia výnimky pri obstarávaní nájomných bytov, na základe čoho došlo k obchádzaniu zákona),
- vyhodnotenie podmienok účasti v rozpore s oznámením o vyhlásení verejného obstarávania alebo výzvou,
- vyhodnotenie kritérií v rozpore s pravidlami určenými v súťažných podkladoch,
- stanovenie neprimeraných a diskriminačných podmienok účasti najmä v prípade podmienok účasti týkajúcich sa technickej spôsobilosti alebo odbornej spôsobilosti,
- nedostatočné používanie princípu proporcionality a inštitútu vysvetľovania, kedy verejní obstarávatelia namiesto vyzvania uchádzača na vysvetlenie pristúpia k jeho vylúčeniu,
- porušovanie princípov verejného obstarávania, najmä princíp transparentnosti, rovnakého zaobchádzania a proporcionality,
- nedostatočné odôvodnenie zrušenia postupu verejného obstarávania.

Flexibilita úprav projektovej dokumentácie

Situácie, kedy dôjde k zmene cien v rozpočtoch k stavebným prácam, prípadne k objaveniu chýb v projektovej dokumentácii, nie sú ojedinelé. V takýchto prípadoch je potrebné vykonať zmeny v podkladoch, ktoré boli súčasťou verejného obstarávania. Ako bolo spomenuté vyššie, zákon o VO špecifikuje situácie, kedy je možné uzatvoriť dodatok bez potreby nového verejného obstarávania. Treba však podotknúť, že každá zmena týkajúca sa projektov financovaných z EŠIF podlieha schváleniu zo strany poskytovateľa. Takéto postupy vnášajú do procesov prieskumu a administratívnu náročnosť. Podľa slovenskej legislatívy hrozí potreba uskutočniť nové verejné obstarávanie, ak by boli zmeny citeľné a bolo by potrebné meniť kompletnú projektovú dokumentáciu, vrátane rozpočtu. Veľa požiadaviek na zmenu je vyvolaných najmä tým, že od predloženia cenovej ponuky vo verejnom obstarávaní až do momentu plnenia prejde niekoľko mesiacov, v dôsledku čoho sú zmeny trhových cien citeľné a vyžadujú si zmeny. Aj zmeny však majú svoje zákonné limity a ak nie je možné postupovať v zmysle zákona, dodávatelia od zmlúv radšej odstúpia.

Novela zákona o VO

V uplynulých mesiacoch schválila NR SR návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „novela“). Predmetná novela zásadným spôsobom mení limity, postupy vo verejnom obstarávaní pre dotované osoby, zavádza systém jednotnej elektronickej platformy. Väčšina ustanovení novely nadobudne účinnosť dňa 31. marca 2022, 1. augusta 2022, alebo 31. marca 2024.

3.2.2 Zákon o verejnom obstarávaní v Rakúsku

V programe INTERREG VA SK-AT musia všetky subjekty, ktoré sú verejnými obstarávateľmi v zmysle zákona o verejnom obstarávaní, dodržiavať príslušné normy príslušného zákona. Pre všetky ostatné inštitúcie (napr. pre podnikateľov) platia v programe INTERREG VS SK-AT rôzne predpisy pre realizáciu verejného obstarávania. Vo všeobecnosti však možno konštatovať, že finančné prostriedky je nutné použiť v súlade so zásadami hospodárnosti, účinnosti a efektívnosti.

V Rakúsku je zákon o verejnom obstarávaní jednotne upravený vo federálnom zákone o verejnom obstarávaní z roku 2018 (BVerG 2018) a v súvisiacich nariadeniach na spolkovej a štátnej úrovni (napr. nariadenia spolkovej vlády a spolkových krajín o publikačných médiách, nariadenie spolkového kancelára o prahových hodnotách). Právnu ochranu špecifickú pre verejné obstarávanie z dôvodu rozdelenia kompetencií stanovuje federálny zákon a jednotlivé spolkové zákony.

Zákon o VO sa vzťahuje na všetkých verejných obstarávateľov, t. j. na regionálne orgány (štátne, miestne, mestské združenia), verejné inštitúcie a združenia, ktoré pozostávajú z jedného alebo viacerých verejných subjektov.

Typy zákaziek

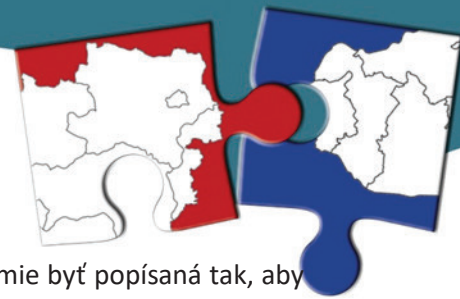
Zákon o VO definuje jednotlivé typy zákaziek a obsahuje pravidlá pre prípad, že zákazka obsahuje prvky rôznych typov zákaziek (§ 5 – 8 zákona o VO).

- Stavebnými zákazkami sú zákazky, ktorých predmetom je realizácia a/alebo plánovanie stavebných prác v súvislosti s jednou z činností uvedených v prílohe I zákona o VO, realizácia a/alebo plánovanie stavebného projektu alebo poskytovanie stavebných prác tretím osobám v súlade s požiadavkami určenými verejným obstarávateľom. Zákazky na dodanie sú zákazky, ktorých predmetom je kúpa, lízing, prenájom, lízing alebo kúpa tovaru na splátky, s možnosťou kúpy alebo bez nej, vrátane pomocných prác, ako je montáž.
- Zákazkami pre dodanie služieb sú zákazky, ktoré nespádajú do kategórie stavebných zákaziek a ktorých predmetom sú služby.
- Rozlišovacie kritériá: zákazky, ktoré obsahujú viac ako jeden typ služby, sa zadávajú podľa služby, ktorá tvorí hlavný predmet objednávky. Zákazky, ktoré zahŕňajú dodávky tovarov aj služieb, sa považujú za zákazky na služby, ak je predpokladaná hodnota služieb vyššia ako hodnota tovaru a naopak.

Zásady verejného obstarávania

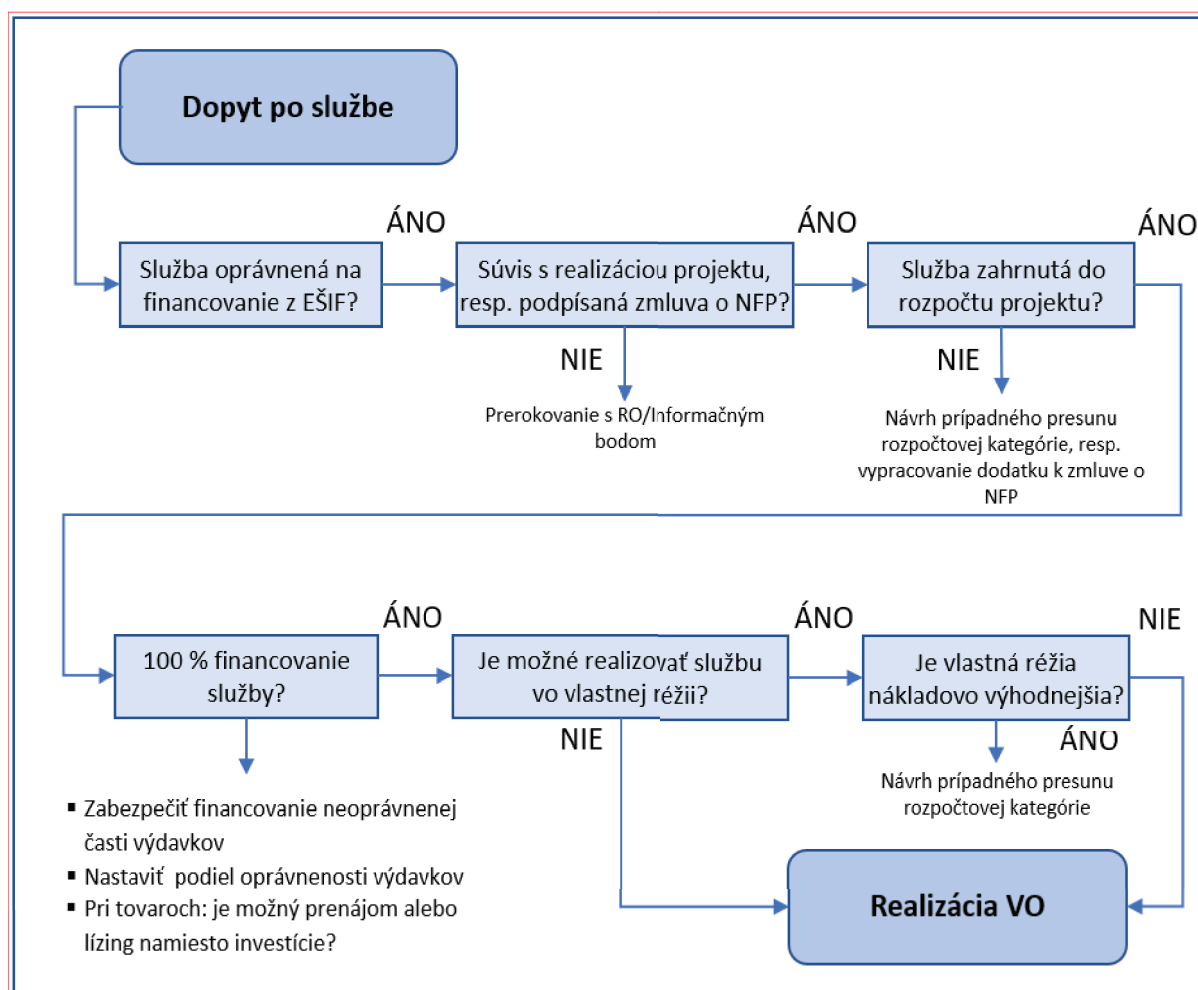
Verejný obstarávateľ musí bez ohľadu na hodnotu zákazky pri zadávaní zákazky dodržiavať nasledujúce zásady verejného obstarávania (pozri zoznam v § 20 zákona o VO):

- zásada rovnakého zaobchádzania (napr. niektoré informácie nemôžu byť použité pre konkrétnych uchádzačov),
- zákaz diskriminácie (domáci záujemcovia nesmú byť uprednostňovaní),
- princíp proporcionality,
- požiadavka na dodržiavanie základných slobôd podľa práva Európskeho spoločenstva (sloboda tovaru, služieb, pohybu kapitálu a sloboda vybrať si svoje sídlo),

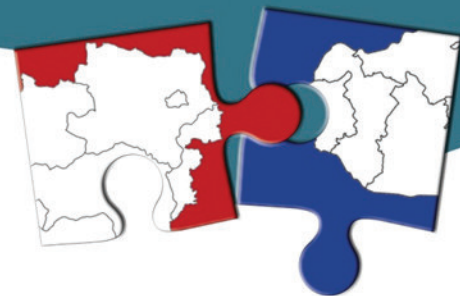

- princíp voľnej a spravodlivej hospodárskej súťaže (napr. služba nesmie byť popísaná tak, aby niektorí uchádzači mali od začiatku konkurenčné výhody, žiadne územné obmedzenie, žiadne obmedzenie pre jednotlivé profesie),
- princíp ekonomickej efektívnosti,
- zadávanie zákazky len oprávneným, výkonným a spoľahlivým (vhodným) podnikateľom (tu je potrebné preveriť, či má podnikateľ potrebnú autorizáciu, ekonomickú, finančnú a technickú spôsobilosť),
- princíp primeranosti ceny,
- zohľadnenie environmentálnej spravodlivosti pri realizácii (ekologické aspekty, vhodné životné podmienky pre zvieratá),
- zohľadnenie pracovného a sociálneho práva, sociálno-politické otázky (zamestnanosť žien, ľudia v príprave na zamestnanie, ľudia so zdravotným postihnutím, dlhodobo nezamestnaní, starší pracovníci),
- možnosť zúčastniť sa verejného obstarávania musia mať takisto MSP,
- požiadavka transparentnosti.

Schéma 1: Základná schéma verejného obstarávania

Zdroj: Príručka pre VO, Ernst & Young, 8. vydanie, Apríl 2020, Úrady Salzburskej, Solnorakúskej, Štajerskej a Dolnorakúskej vlády, strana 8

Finančné limity

V rámci VO sa rozlišuje medzi zadávaním nadlimitných zákaziek a podprahových zákaziek. Uplatnenie pravidiel pre nadlimitné, ako aj pre podprahové zákazky, závisí od hodnoty zákazky. Medzi nadlimitnými a podprahovými zákazkami sú rozdiely najmä v oblasti oznamovania, typov postupov, ktoré má príslušný verejný obstarávateľ k dispozícii a termínov, ktoré treba dodržať pri zadávacom konaní.

Tabuľka 8: Finančné limity pri VO

Druh obstarávania ¹⁵	Horný finančný limit – nadlimitné zákazky	Dolný finančný limit – podprahové zákazky
Dodanie tovarov	od 214 000 EUR	
Stavebné práce	od 5 350 000 EUR	
Dodanie služieb	od 214 000 EUR	
		Priame zadanie – 100 000 EUR
		Neverejná súťaž pre stavebné práce – 1 000 000 EUR
		Neverejná súťaž pre tovary a služby – 100 000 EUR
		Rokovacie konanie bez zverejnenia

Zdroj: vlastné spracovanie

Predpokladaná hodnota zákazky

Predpokladaná hodnota zákazky má vplyv na príslušný postup zadávania zákazky. Výber správneho postupu zadávania zákaziek verejným obstarávateľom je v programoch INTERREG veľmi dôležitým aspektom. Referenčná hodnota pre výšku predpokladanej hodnoty zákazky je hodnota, ktorú by mal verejný obstarávateľ odhadnúť po dôkladnom preskúmaní relevantného segmentu trhu a v súlade s požiadavkami finančného plánovania subjektu pri realizácii predmetu zákazky.

Postupy VO

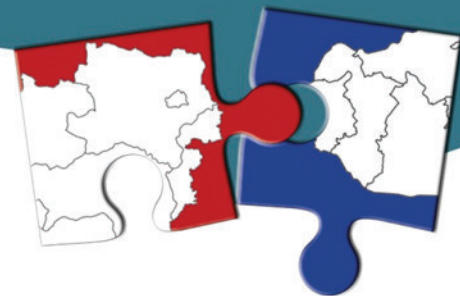
V zásade možno na zadanie zákazky použiť nasledovné druhy postupov, a to pre nadlimitné, ako aj podprahové zákazky:

- otvorené konanie,
- užšia súťaž s predchádzajúcim oznámením.

Obe metódy nepodliehajú žiadnym finančným limitom a možno ich použiť bez obmedzenia:

- rokovacie konanie s predchádzajúcim oznámením,

¹⁵ Finančné limity pre verejných obstarávateľov od 1.1.2020.

- rokovacie konanie bez oznámenia.

Rokovacie konanie možno použiť len za určitých okolností (pozri § 34f zákona o VO), pričom použitie musí byť odôvodnené a zdokumentované voči orgánom prvostupňovej kontroly programu INTERREG VA SK-AT.

Pre podprahové zákazky sú povolené len nasledovné postupy:

- užšia súťaž bez predchádzajúceho oznámenia pre stavebné zákazky do 1 000 000 EUR, pre zmluvy na dodávku tovarov a služieb do 100 000 EUR,
- rokovacie konanie bez predchádzajúceho oznámenia pri stavebných zákazkách do 100 000 EUR, pri zmluvách na dodávku tovarov a služieb do 100 000 EUR,
- priame zadanie bez predchádzajúceho oznámenia do 100 000 EUR,
- priame zadanie s predchádzajúcim oznámením pre stavebné zákazky do 500 000 EUR, pre zmluvy na dodávku tovarov a služieb do 130 000 EUR.

Vyššie uvedené limity sú špecifikované vo vyhláške o prahových zákazkách, ktorá bola platná do 31. decembra 2020 a vzťahovala sa na všetky postupy, ktoré boli začaté do tohto dátumu. Od 18. októbra 2018 sa postupy verejného obstarávania pre nadlimitné zákazky musia povinne spracovávať elektronicky, pre podprahové zákazky je elektronické spracovanie nepovinné.

Verejná súťaž

Verejná súťaž je štandardným postupom verejného obstarávania pre nadlimitné, ako aj podprahové zákazky. Verejný obstarávateľ musí verejne vyzvať neobmedzený počet subjektov na predloženie ponuky. Do procesu sa môže zapojiť každá spoločnosť, pričom nemožno vopred stanovovať žiadne obmedzenia. Počet a názvy spoločností, ktoré podajú ponuku, zostávajú utajené až do otvorenia ponuky. Otváranie ponúk sa musí uskutočniť na vopred určenom mieste a v určenom čase, pričom uchádzači sú oprávnení zúčastniť sa tejto udalosti. Dôležité je, že verejný obstarávateľ nesmie rokovať s uchádzačmi o zmene ponuky. Uchádzač je viazaný svojou ponukou do skončenia lehoty viazanosti, pričom nemôže obsah ponuky meniť.

Užšia súťaž

Aj pri užšej súťaži je potrebné dodržiavať formálne postupy pri otváraní ponúk, zachovávať mlčanlivosť do otvorenia ponuky a dodržiavať absolútny zákaz rokovania s uchádzačom. V zásade možno rozlišovať medzi dvoma rôznymi typmi užších konaní, a to s oznámením a bez oznámenia.

Užšia súťaž s predchádzajúcim oznámením

V užšej súťaži s predchádzajúcim oznámením verejný obstarávateľ požiadava nedefinovaný počet uchádzačov o predloženie žiadosti o účasť (1. fáza). V oznámení musí verejný obstarávateľ určiť, koľko záujemcov bude vyzvaných na predloženie ponuky (fáza 2). Stanovený počet uchádzačov musí zaručovať objektívnu súťaž, pričom nesmie byť nižší ako päť v rámci nadlimitnej zákazky, resp. tri v rámci podprahovej zákazky. V prípade prekročenia zamýšľaného počtu uchádzačov na základe vlastného zváženia, verejný obstarávateľ vyberie uchádzačov, ktorí budú vyzvaní na predloženie ponuky v zmysle tzv. „výberových kritérií“. Ide o kritériá, podľa ktorých sa určuje kvalita uchádzačov. Výberovým kritériom sú napríklad referenčné projekty spoločnosti, t. j. služby podobné zadávanej zákazke, ktoré už uchádzač realizoval.

Užšia súťaž bez oznámenia

Interreg
Slovakia-Austria
European Regional Development Fund

V užšej súťaži bez oznámenia je obmedzený počet vhodných uchádzačov vyzvaný priamo na predloženie ponúk. Verejný obstarávateľ si musí vopred nastaviť požiadavky na preukázanie spôsobilosti na predloženie ponuky. Počet uchádzačov vybraných na predloženie ponuky nesmie byť menší ako tri.

Rokovacie konanie s oznámením

Nešpecifikovaný počet uchádzačov môže byť vyzvaný na predloženie žiadostí o účasť (fáza 1), pričom následne budú vybraní uchádzači vyzvaní, aby predložili ponuku (fáza 2). Stanovený počet uchádzačov musí zabezpečiť objektívnu hospodársku súťaž, v každom prípade však nesmie byť nižší ako tri. Ak dôjde k prekročeniu zamýšľaného počtu účastníkov súťaže, verejný obstarávateľ vyberie uchádzačov, ktorí budú vyzvaní na predloženie ponuky na základe výberových kritérií. Pri podprahových zákazkách je daný postup dovolený na základe objektívnych dôvodov, ktoré určí verejný obstarávateľ.

Rokovacie konanie bez oznámenia

Na rozdiel od rokovacieho konania s oznámením je v rokovacom konaní bez oznámenia požiadaný o predloženie ponúk obmedzený počet vhodných podnikateľov (uvedené je potrebné dôkladne preveriť). V zásade platí, že počet uchádzačov nesmie byť menší ako tri. Pri podprahových zákazkách môže byť daný počet nižší na základe objektívnych dôvodov, ktoré určí verejný obstarávateľ.

Priame zadanie

V prípade priameho zadania je služba získaná priamo od vybraného uchádzača/podnikateľa. Zákazku je možné zadať priamo vhodnému podnikateľovi, pričom zadanie zákazky nepodlieha prísny formálnym kritériám zákona o VO (napr. nestanovenie termínov, možnosť opätovného prerokovania obsahu a ceny získaných porovnávacích ponúk a/alebo možnosť získania nezáväznej ponuky). V rámci daného postupu musí byť dodržaná zásada hospodárnosti, efektívnosti a účelnosti, pričom primeranosť výdavkov v rámci programu INTERREG VA SK-AT musí byť preukázaná napr. prostredníctvom porovnávania ponúk a/alebo zaslania nezáväznej cenovej ponuky. Podpornú dokumentáciu je potrebné predložiť na prvostupňovú kontrolu.

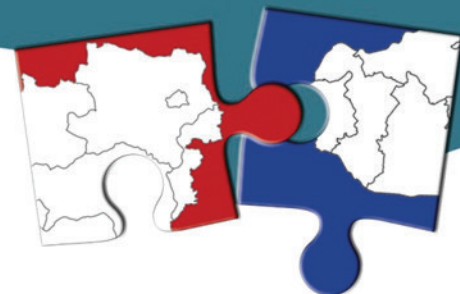
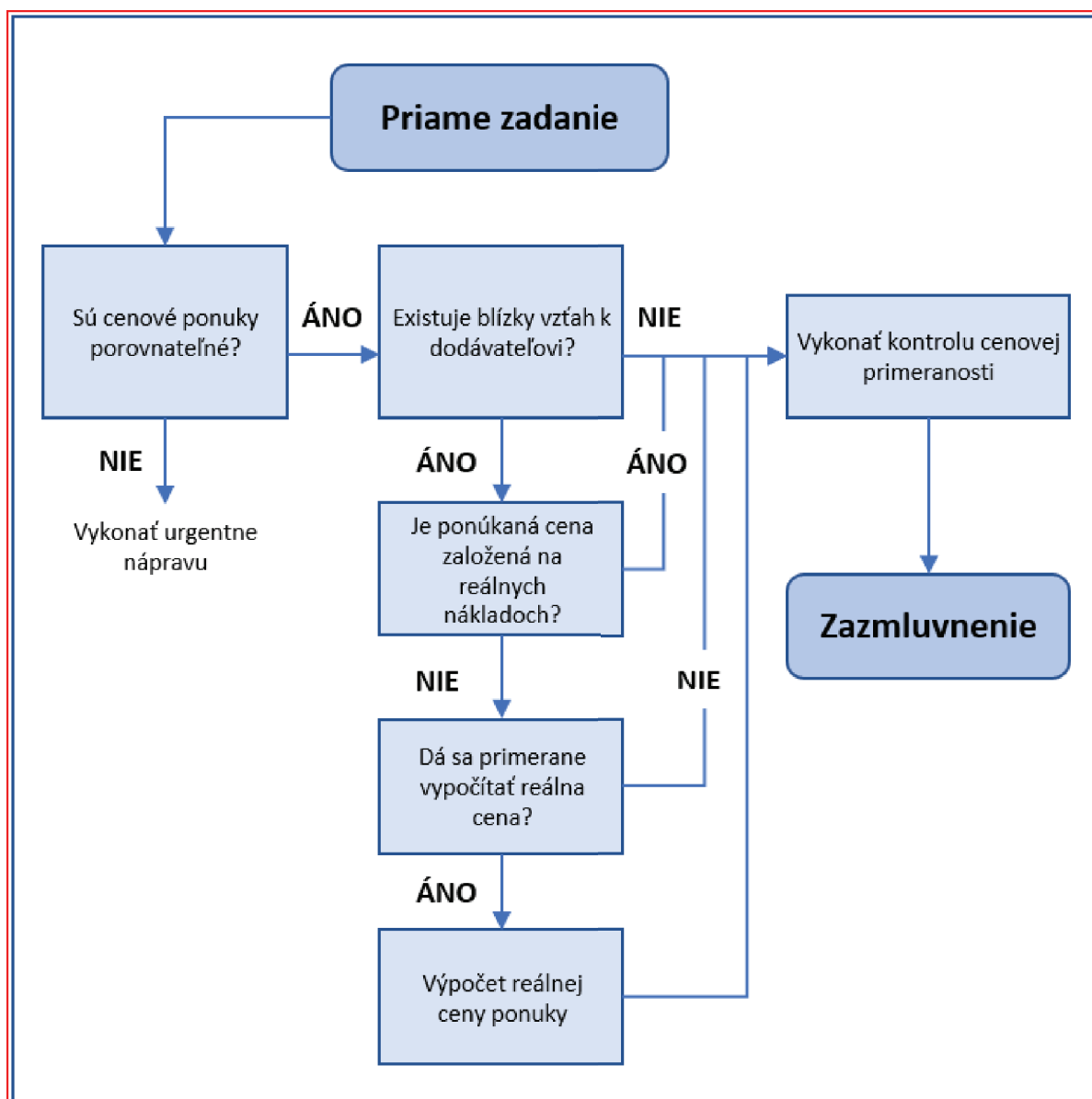

Schéma 2: Uplatnenie/realizácia VO

Zdroj: Príručka pre VO, Ernst & Young, 8. vydanie, Apríl 2020, Úrady Salzburskej, Hornorakúskej, Štajerskej a Dolnorakúskej vlády, strana 14

Priame zadanie s predchádzajúcim oznámením

Uvedený proces môže byť realizovaný v jednej alebo dvoch fázach rokováním s uchádzačmi alebo následne znížením počtu uchádzačov. V rámci daného postupu si verejný obstarávateľ musí na začiatku obstarávania určiť, podľa akých kritérií osloví podnikateľov, od ktorých dostane ponuku a podľa akých kritérií následne vyberie úspešnú ponuku. Kritériá musia byť vopred oznámené všetkým uchádzačom, ktorí prejavia záujem.

Jednostupňový postup: Verejný obstarávateľ už v oznámení, resp. v zaslaných podkladoch určí, že zákazka bude zadaná uchádzačovi s najnižšou cenou alebo kvalitatívne najlepšiemu uchádzačovi.

Dvojstupňový postup: Verejný obstarávateľ si na základe oznámenia môže vybrať jedného alebo viacerých podnikateľov (napríklad na základe referencií alebo napríklad „prvých piatich v poradí“), od ktorých získa v druhom kroku ponuky. Keďže pre tento postup existuje relatívne málo usmernení, je dôležité, aby všetky podstatné špecifikácie a procesy boli v postupe zadávania zákazky zaznamenané písomne.

Verejný obstarávateľ musí ihneď po zadaní zákazky informovať o výsledku podnikateľov, ktorí sa prihlásili do konania alebo predložili ponuku. Zároveň musí zverejniť celkovú cenu zákazky (sumu bez DPH).

Rovnako ako pri „klasickom“ priamom zadaní, aj tu platí obmedzená právna ochrana. Napadnúť zo strany uchádzača možno len rozhodnutie týkajúce sa výberu postupu zadávania zákazky a oznámenia.

Zmena/rozšírenie objednávok a dodatočných objednávok po ukončení procedúry

Zmena/predĺženie objednávky po zadaní zákazky nie je prípustná. Podstatné zmeny zákazky vo všeobecnosti nie sú v súlade so zákonom o verejnom obstarávaní. Zmenu možno považovať za podstatnú okrem iného aj vtedy, ak zavádza podmienky, ktoré by umožnili prijatie iných než pôvodne prijatých uchádzačov alebo prijatie inej ponuky, ako bola pôvodne prijatá (napr. zmena v osobe zhotoviteľa, rozsah služieb, zvýšenie hodnoty objednávky) alebo sa rozsah objednávky výrazne rozširuje. Naopak, podstatnou zmenou nie je zníženie realizovanej hodnoty zákazky. Významná zmena v zmluve sa má posudzovať ako nové zadanie, pričom s ňou treba postupovať podľa príslušných ustanovení zákona o VO. Dodatočné objednávky sa vo všeobecnosti hodnotia ako nové zadanie.

Najčastejšie chyby pri zadávaní zákazky:

- nepovolené priame zadanie zákazky bez požadovaného predchádzajúceho oznámenia,
- ohlásenie verejného obstarávania len na národnej alebo regionálnej úrovni namiesto ohlásenia na úrovni EÚ,
- nejasne popísané súťažné podklady, z ktorých jednoznačne nevyplývajú očakávania verejného obstarávateľa na obstaranie služby a/alebo tovaru,
- nevhodne definované krátke lehoty na predloženie ponuky, vo všetkých prípadoch, v ktorých zákon neustanovuje minimálne lehoty, platí zásada, že čím je služba zložitejšie obstarávaná, tým dlhšia by mala byť lehota na predloženie ponuky,
- uskutočnenie rokovacieho konania bez predchádzajúceho oznámenia z naliehavých dôvodov bez splnenia zodpovedajúcich požiadaviek zákona (napr. naliehavosť nie je daná tým, že projekt mešká). Zákon o VO sa v tejto súvislosti skôr zameriava na dôvody, ktoré verejný obstarávateľ nemôže ovplyvniť, ako sú napr. prírodné katastrofy.
- realizácia rokovacieho konania bez predchádzajúceho oznámenia len s jednou spoločnosťou z technických dôvodov alebo z dôvodu výhradných práv bez zodpovedajúcich požiadaviek v zmysle zákona o VO (napr. v tejto súvislosti nestačí argumentovať, že danú službu je schopný poskytnúť len jeden podnikateľ, pričom vhodných spoločností je v rámci EÚ v danej oblasti podstatne viac). Daný postup však možno legitímne zvoliť, ak sa má získať konkrétne riešenie, na ktoré má patentové právo len jedna spoločnosť.
- miešanie hodnotiacich a výberových kritérií (hodnotiace kritériá sa používajú na hodnotenie uchádzačov v dvojfázovom procese, výberové kritériá sa vzťahujú k výberu ponuky),

- diskriminačné kritériá, napr. požadovať sídlo spoločnosti v mieste klienta je v rozpore so zásadou rovnosti,
- neprípustné rozdelenie zákazky s cieľom obísť uplatnenia finančných limitov,
- významné zmeny v druhu, rozsahu a obsahu zákazky, ktoré by si vyžadovali zadanie novej zákazky.

Právne dôsledky chýb pri zadávaní zákaziek

V rámci programu INTERREG VA SK-AT je dôležité, v ktorej fáze sa zistí chyba pri zadávaní zákazky. Ak k tomu dôjde v priebehu výkonu prvostupňovej kontroly, príslušné výdavky nebudú uznané ako oprávnené, pričom nevznikne nárok na príslušné financovanie z fondov EÚ. Ak sa chyba zistí po výkone prvostupňovej kontroly, po uznaní výdavkov a prípadne aj vyplatení zodpovedajúceho podielu z fondov EÚ (napríklad finančnou kontrolou druhej úrovne – tzv. „kontrola druhej úrovne“), môžu byť verejnému obstarávateľovi vyrubené finančné korekcie.

Schéma 3: Korekcie pri VO

Chyby pri verejnom obstarávaní	Navrhovaná korekcia
Nesplnenie oznamovacích povinností	25 – 100 %
Nepovolené rozdelenie zákazky	25 – 100 %
Nedodržanie predpísaných termínov zo strany úspešného uchádzača	5 – 100 %
Nepovolený výber postupu VO	10 – 25 %
Diskriminačné hodnotiace a výberové kritériá alebo podmienky realizácie zákazky	10 – 25 %
Nezverejnenie alebo neúplný popis hodnotiacich a výberových kritérií alebo podmienok realizácie zákazky	10 – 25 %
Nevyhovujúca definícia predmetu zákazky	10 %
Rokovania v prebiehajúcich postupoch verejného obstarávania	25 %

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dokumentu C(2019) 3452 final

Európska komisia vydala usmernenia pre dané finančné korekcie v dokumente C(2019) 3452.

Zhrnutie

Zákon o verejnom obstarávaní je na oboch zúčastnených stranách z pohľadu implementácie investičných projektov kľúčovým zákonom, na základe ktorého dochádza k obstaraniu potrebných prác, tovarov a služieb. Verejné obstarávanie tvorí neoddeliteľnú súčasť čerpania finančných prostriedkov z EŠIF. Nerešpektovanie ustanovení zákona o verejnom obstarávaní by mohlo viesť k vzniku neoprávnených výdavkov, či k vzniku prípadných dodatočných korekcií. Analýzou právnych úprav na oboch zúčastnených stranách bolo najmä poukázať na rozdiely a administratívne bariéry v procesoch pri realizácii verejného obstarávania.

Cieľom bolo zároveň poukázať na odlišnosti v jednotlivých fázach verejného obstarávania a aj na chyby, ktorým by sa mal žiadateľ vyvarovať. Týmto fázami bol proces vypracovania súťažných podkladov, výber metódy verejného obstarávania, posudzovanie splnenia podmienok účasti uchádzačov na verejnom obstarávaní, postupy pri vyhlasovaní verejného obstarávania, pri hodnotení ponúk, pri uplatňovaní námietok, až po podpis zmluvy s úspešným uchádzačom a možností jej prípadnej zmeny.

Celý proces verejného obstarávania musí byť, či už na slovenskej alebo rakúskej strane, v súlade so stanovenými princípmi verejného obstarávania, ktoré vychádzajú z európskej legislatívy. Rakúsko upravuje princípy obširnejšie, a zaraďuje medzi základné princípy aj zákaz uprednostňovania domácich záujemcov, čím podporuje kvalitnú hospodársku súťaž, vyzdvihuje požiadavku na zohľadnenie environmentálnej spravodlivosti pri realizácii verejného obstarávania, a kladie zvýšený dôraz aj na podporenie účasti malých a stredných podnikov na verejnom obstarávaní. Je nutné zdôrazniť, že najviac porušení nastáva práve pri porušovaní základných princípov verejného obstarávania.

Žiadateľ si v prvom rade volí postup zadávania zákazky. Vypracuje súťažné podklady, ktoré musia dať uchádzačovi návod na to, čo treba splniť, aby sa mohol do verejného obstarávania zapojiť. Výber vhodnej metódy verejného obstarávania závisí od posúdenia viacerých parametrov, či už je to predpokladaná hodnota zákazky alebo predmet zákazky. V SR postup zadávania zákazky ovplyvňuje aj typ osoby realizujúcej verejné obstarávanie, ktoré spôsobuje odlišné finančné limity pre obstarávanie určitých predmetov zákazky. Finančné limity s ohľadom na typ osoby realizujúcej verejné obstarávanie sa líšia v prípade obstarania tovarov a služieb a potravín. Služby podľa prílohy č. 1 zákona o VO a stavebné práce nemajú odchýlky vo finančných limitoch. Zvolenie správneho postupu je mimoriadne dôležité. Za zvolenie nesprávneho postupu hrozia vysoké sankcie.

Určiť predpokladanú hodnotu zákazky nie je jednoduché. Na rozdiel od Rakúska, slovenská právna úprava pripúšťa aj prieskum trhu, ktorý vie predpokladanú hodnotu zákazky spoľahlivo určiť a predísť tak k porušovaniu zákona o VO. Predmetom obstarávania môžu byť tovary a služby, stavebné práce. SR pri stanovených finančných limitoch pre zvolenie správneho postupu zadávania zákazky samostatne upravuje potraviny a služby podľa prílohy č.1 zákona o VO. SR upravuje tri druhy zákaziek z pohľadu predmetu zákazky a stanovených finančných limitov, a to nadlimitnú zákazku, podlimitnú zákazku a zákazku s nízkou hodnotou. Rakúsko sa obmedzuje len na 2 druhy, a to nadlimitné a podprahové zákazky, pričom rozdiely sú najmä v oblasti oznamovania, v typoch postupov verejného obstarávania a termínoch v zadávacom konaní. V SR platí, že potraviny nie sú predmetom podlimitnej zákazky. Rakúsky zákon o verejnom obstarávaní určuje podmienky stanovenia predmetu zákazky, ktoré majú vplyv na zvolenie postupu zadávania zákazky aj v prípade tzv. miešaných predmetov zákazky. V prípade zákaziek, ktoré obsahujú viac ako jeden typ služby sa zákazky zadávajú podľa tzv. hlavnej služby. V prípade, ak sú predmetom zákazky aj tovary a služby, zákazka sa zadáva podľa toho, ktorá predpokladaná hodnota je vyššia, teda či hodnota tovaru alebo služby.

Po určení predpokladanej hodnoty zákazky, určení predmetu zákazky a rešpektovaním stanoveného finančného limitu sa zvolí vhodný postup zadávania zákazky. Tie upravujú porovnávané krajiny mierne odlišne. Rakúsky zákon stanovuje, že rokovacie konanie možno použiť len za určitých okolností. Použitie tohto postupu musí byť zdôvodnené a riadne zdokumentované voči orgánom prvostupňovej kontroly programu INTEREG VA SK-AT. Podprahové zákazky majú špecifikované postupy, ktoré je možné aplikovať. Vo všeobecnosti však možno ustáliť, že súťaž je pre oba postupy v Rakúsku štandardným postupom.

Vyhlásenie verejného obstarávania sa líši v závislosti od zvoleného postupu zadávania zákazky na oboch stranách. Verejné obstarávanie sa môže vyhlasovať pre neobmedzený alebo obmedzený počet záujemcov, alebo ktorých počet sa až v ďalšej etape verejného obstarávania zužuje. Špecifikom je priame zadanie, kde zákazka môže byť zadaná priamo vhodnému uchádzačovi za splnenia osobitných podmienok. Aby sa žiadateľ vyhol určení možno nevyhovujúceho postupu, prípadne ak potrebuje zjednodušiť procesy, zvykne sa praxi uchýľovať aj k deleniu alebo spájaniu zákaziek, avšak v týchto prípadoch veľmi často dochádza k porušovaniu zákona o verejnom obstarávaní, a to najmä pri delení

zákazky, kde sa žiadateľ vystavuje riziku vysokých sankcií. Motívy môžu byť rôzne. Môže to byť napr. zníženie predpokladanej hodnoty zákazky pod finančné limity stanovené zákonom.

Ak je zákazka zadaná, v súťažných podkladoch žiadateľ stanovuje podmienky účasti uchádzačov. SR zvlášť upravuje podmienky osobného postavenia, ktoré musia uchádzači splniť pri všetkých typoch zákaziek s finančnými limitmi. Overenie splnenia týchto podmienok zákon o VO umožňuje preukázať aj zápisom v zozname hospodárskych subjektov s platnosťou 3 roky. Ďalej je to tiež potreba splnenia podmienok týkajúcich sa finančného a ekonomického postavenia, technickej a odbornej spôsobilosti, ktoré sú na rozhodnutí daného žiadateľa. Rakúsko upravuje spôsoby preukázania spôsobilosti podnikateľa cez profesijný preukaz, profesionálna spoľahlivosť, finančné a ekonomické postavenie alebo technickú kapacitu a určuje, že verejné zákazky môžu byť zadávané len vhodným podnikateľom.

Súčasťou súťažných podkladov je v SR spravidla aj návrh zmluvy a požiadavka na prevod práv duševného vlastníctva (napríklad ochranných známk a pod.). Aby sa neporušoval princíp spravodlivej hospodárskej súťaže a princíp rovnosti uchádzačov, technické požiadavky sa v opise predmetu zákazky nesmú odvolávať na konkrétneho výrobcu, výrobný postup, obchodné označenie, patent, typ, oblasť alebo miesto pôvodu či výroby. Vo výnimočných prípadoch možno pridať odkaz na konkrétne typové označenie s doplnenými slovami „alebo ekvivalentný“. Rakúsko kladie veľký dôraz na to, aby v súťažných podkladoch bol riadne vymedzený popis služby, ktorá sa má obstaráť.

Žiadateľ si ďalej musí určiť aj vhodné kritériá na vyhodnotenie ponúk, o ktorých informuje uchádzača v súťažných podkladoch. Hoci je v SR najvyužívanejším kritériom cena, v poslednej dobe sa do popredia dostáva hodnotenie ponúk podľa najlepšieho pomeru ceny a kvality. Je však dôležité zdôrazniť, že kritériom na hodnotenie ponúk nesmie byť v žiadnom prípade dĺžka záruky, podiel subdodávok a inštitúty zabezpečujúce plnenie. Ak z predložených podkladov nemožno posúdiť ich platnosť alebo splnenie podmienok účasti, uchádzač má byť písomne vyzvaný na ich doplnenie. Až keď nepreukáže splnenie podmienok má byť uchádzač vylúčený z verejného obstarávania. V praxi sa však stretávame s okamžitým vylúčením uchádzača bez možnosti nápravy, čím dochádza k porušovaniu zákona o VO.

Rakúsko pri kritériách na vyhodnotenie ponúk osobitne zdôrazňuje, že v oznámení o vyhlásení zákazky alebo v súťažných podkladoch musí byť uvedené, či sa zákazka vyhodnocuje podľa princípu najlepšieho alebo najlacnejšieho uchádzača. Platí, že ak má byť zákazka zadaná podľa princípu najlepšieho uchádzača, verejný obstarávateľ musí uviesť všetky kritériá na zadanie zákazky, ktorých použitie mieni aplikovať a zadefinovať ich podľa dôležitosti. Ani stanovenie lehoty na predkladanie ponuky uchádzačom by nemalo byť diskriminačné. Rakúsko identifikuje napríklad nevhodne definované lehoty na predloženie ponuky vo všeobecnosti.

Žiadateľ, ak postupuje podľa slovenského zákona o VO, musí byť pred podpisom zmluvy zapísaný v registri partnerov verejného sektora. K plneniu zmluvy môže dôjsť až keď je účinná, a tak ak žiadateľ nezverejní povinne zverejňovanú zmluvu v lehote do troch mesiacov od jej podpísania, má sa za to, že takáto zmluva vôbec nevznikla. Zmena zmluvy je v osobitných prípadoch možná, ale každá zmena týkajúca sa projektov financovaných z EŠIF však podlieha schváleniu zo strany poskytovateľa. Potreby zmien sú však v SR častým javom najmä v dôsledku zdĺhavého procesu verejného obstarávania. Od predloženia cenovej ponuky až do momentu plnenia prejde niekoľko mesiacov, v dôsledku čoho sa ceny tovarov a služieb môžu trhovo značne zvýšiť.

Na záver možno dodať, že správne zvoleniu postupu zadávania zákazky a vhodnému určeniu kritérií na vyhodnotenie ponúk, je potrebné venovať náležitú pozornosť, aby neboli nezákonné a diskriminačné. Orgány kontroly, ktoré vykonávajú dohľad nad verejným obstarávaním môžu zrušiť súťaž alebo iný zvolený postup. Na druhej strane, nevhodne nastavená súťaž, či už úmyselne alebo neúmyselne, môže viesť k tomu, že úspešný uchádzač nie je schopný dodať predmet zákazky v určených lehotách alebo za vysúťažené ceny. Podmienky súťaže je vhodné nastaviť čo najtransparentnejšie a vyhnúť sa tak zbytočným prieťahom.

3.3 Zákon o finančnej kontrole a audite

3.3.1 Zákon o finančnej kontrole a audite v SR

Pôsobnosť zodpovedných orgánov

Ústredným orgánom pre výkon finančnej kontroly je Ministerstvo financií SR, ktoré je zodpovedné predovšetkým za spracovanie legislatívneho rámca, usmerňovanie a poskytovanie školení orgánom verejnej správy k finančnej kontrole, vykonávanie vládneho auditu a za ďalšie činnosti v súlade so zákonom č. 357/2015 Z.z. o finančnej kontrole a audite (ďalej len „zákon o finančnej kontrole“). V zmysle zákona o finančnej kontrole bol zriadený Úrad vládneho auditu s pôsobnosťou pre celú Slovenskú republiku (ďalej len „SR“), ktorý vykonáva predovšetkým kontrolu dodržiavania finančnej disciplíny pri nakladaní s finančnými prostriedkami poskytnutými na základe zmlúv, ktorými je SR viazaná.

Z uvedeného vyplýva, že prijímatelia, ktorí nie sú orgánom verejnej správy, sa uzatvorením zmluvy o poskytnutí NFP so SR stanú subjektom, v ktorých môže vládny audit vykonať kontrolu v súlade so zákonom o finančnej kontrole. Kontrolu môže vykonať len na tú časť výdavkov, na ktoré im boli poskytnuté verejné zdroje. Ústredné orgány štátnej správy, ako aj orgány verejnej správy, sú povinné dodržiavať postup a výkon finančnej kontroly v súlade so zákonom o finančnej kontrole pri každej finančnej operácii. Vo vzťahu k projektom implementovaným v rámci programu INTERREG VA SK-AT vykonáva finančnú kontrolu finančných operácií príslušný ústredný orgán štátnej správy, Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (ďalej len „MIRRI SR“), ktorý je zároveň riadiacim orgánom programu (ďalej len „RO“).

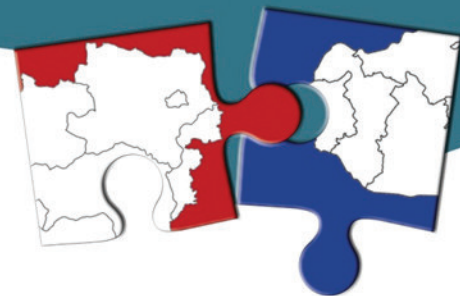
Ciele finančnej kontroly

Hlavným cieľom finančnej kontroly je predovšetkým predísť porušeniu finančnej disciplíny, čo znamená, aby použitie verejných zdrojov bolo hospodárne, účinné, efektívne, ako aj účelové v súlade so schváleným rozpočtom. Prijímatelia, ktorým bol schválený projekt financovaný z programu INTERREG VA SK-AT, následne uzatvorili zmluvu o poskytnutí NFP so SR a nie sú orgánom štátnej alebo verejnej správy, musia rátať s tým, že každá finančná operácia bude predmetom finančnej kontroly zo strany MIRRI SR ako RO.

Prijímatelia, ktorí sú orgánom štátnej alebo verejnej správy, popřípade právnické osoby, prostredníctvom ktorých sa poskytujú verejné financie, musia vykonávať finančnú kontrolu pri každej finančnej operácii bez ohľadu na skutočnosť, či ide o finančnú operáciu týkajúcu sa projektu. V prípade, ak ide o finančnú operáciu uskutočnenú v rámci projektu, musí prejsť administratívnou finančnou kontrolou zo strany RO, aby bola schválená a preplatená z rozpočtu projektu.

Druhy finančnej kontroly

Zákon o finančnej kontrole rozlišuje tri druhy finančnej kontroly:

1. základná finančná kontrola,
2. administratívna finančná kontrola,
3. finančná kontrola na mieste.

Základná finančná kontrola

Základnú finančnú kontrolu sú povinné vykonávať všetky orgány verejnej správy ku každej finančnej operácii, a to v momente ešte pred jej zrealizovaním za účelom, aby orgán verejnej správy nevstupoval do takých záväzkov, na ktorých plnenie nemá alebo nebude mať dostatok finančných prostriedkov. Z uvedeného vyplýva, že ak je prijímateľom subjekt, ktorý nie je orgánom verejnej správy, nie je povinný vykonať základnú finančnú kontrolu v súlade so zákonom o finančnej kontrole. To neznamená, že prijímateľom vykonaná finančná operácia v rámci projektu nemusí spĺňať podmienky dodržiavania finančnej disciplíny, schváleného rozpočtu, výsledku verejného obstarávania, zmlúv s dodávateľmi, atď.

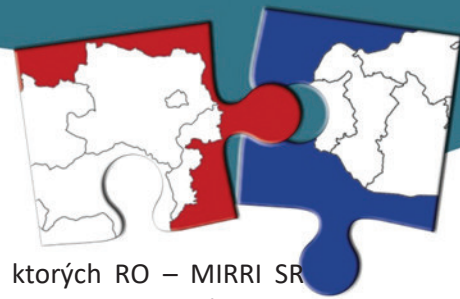
V prípade, ak je prijímateľom orgán verejnej správy, tak má povinnosť postupovať v súlade so zákonom o finančnej kontrole pri každej finančnej operácii. Finančné operácie, ktoré sa týkajú projektu, musia byť zdokladované na RO, aj dokladmi preukazujúcimi vykonanie základnej finančnej kontroly v súlade so zákonom o finančnej kontrole. Pri vykonávaní základnej finančnej kontroly musí byť dodržaný princíp „štyroch očí“, čo znamená vykonanie kontroly minimálne dvoma zamestnancami.

Administratívna finančná kontrola

Administratívnu finančnú kontrolu je povinný vykonať orgán verejnej správy, ak poskytuje verejný zdroj inej právnickej osobe alebo fyzickej osobe.

Pre prijímateľov v rámci programu INTERREG VA SK-AT to znamená, že všetky finančné operácie musia prejsť administratívnou finančnou kontrolou zo strany RO, a to bez ohľadu na skutočnosť, či ide o prijímateľa zo súkromného sektora, alebo z verejného sektora. Výkon administratívnej finančnej kontroly sa začína od momentu vzniku právneho nároku na poskytnutie verejných financií, a to uzatvorením zmluvy o poskytnutí NFP s prijímateľom, až po ich vyplatenie a splnenie všetkých podmienok, na základe ktorých sa finančné prostriedky poskytnú. Dokladom, ktorým RO začne vykonávať administratívnu finančnú kontrolu, je žiadosť o platbu, ktorej súčasťou sú povinné prílohy definované v príručke pre prijímateľa k jednotlivým druhom výdavkov. Prijímateľ môže predložiť na preplatenie výdavky v žiadosti o platbu formou refundácie, ktoré už boli prijímateľom uhradené. V žiadosti o platbu formou predfinancovania si môže prijímateľ nárokovať nenávratný finančný príspevok na úhradu konkrétneho výdavku z rozpočtu projektu ešte pred jeho uhradením. Na základe žiadosti o platbu formou poskytnutia zálohovej platby je prijímateľ povinný zúčtovať zálohovú platbu do vopred dohodnutého termínu. Oprávnený typ žiadosti o platbu je stanovený vo výzve, poprípade je uvedený v zmluve o poskytnutí NFP.

Predmetom administratívnej finančnej kontroly je predovšetkým kontrola dodržiavania finančnej disciplíny, súladu finančnej operácie s rozpočtom projektu, so zmluvami s dodávateľom a s cieľom projektu. Výsledkom administratívnej finančnej kontroly je správa. V prípade, že RO zistí neúplnú dokumentáciu k preukázaniu oprávnenosti výdavku, vyzve prijímateľa na doplnenie žiadosti o platbu. V prípade, ak RO v rámci finančnej kontroly identifikuje nedostatky, zasiela prijímateľovi návrh správy. Prijímateľ má právo sa vyjadriť k zisteným nedostatkom a podať námietky, a to v lehote stanovenej v návrhu správy. Ak RO identifikuje nedostatky len k časti nárokováných výdavkov, má právo k tejto časti zaslať čiastkovú správu, čím ukončí administratívnu finančnú kontrolu

k oprávneným výdavkom. K druhej časti nárokových výdavkov, v rámci ktorých RO – MIRRI SR identifikoval nedostatky, zašle prijímateľovi návrh čiastkovej správy. Obdobne ako pri základnej finančnej kontrole, aj pri administratívnej kontrole musí byť dodržaný princíp štyroch očí.

Finančná kontrola na mieste

Finančnou kontrolou na mieste sa overuje hospodárnosť, efektívnosť, účinnosť a účelnosť vynakladania verejných financií, ako aj dodržanie cieľov finančných operácií. Finančná kontrola na mieste (ďalej len „FKnM“) sa vykonáva na základe rozhodnutia štatutárneho orgánu, prípadne na základe interného alebo externého podnetu.

Vo vzťahu k projektom by mal RO vykonať FKnM minimálne raz počas doby realizácie a raz počas doby udržateľnosti. FKnM vykonávajú aspoň dvaja zamestnanci RO na základe písomného poverenia vydaného štatutárnym orgánom, alebo ním písomne splnomocneným zamestnancom, z ktorého musí byť jasná identifikácia osôb oprávnených na výkon kontroly, identifikácia prijímateľa a cieľ kontroly. Deň výkonu a cieľ FKnM je RO povinný oznámiť vopred, a to v termíne stanovenom v zmluve o poskytnutí NFP, zaslaním „Oznámenia o výkone finančnej kontroly na mieste“ (ďalej len „oznámenie“). V prípade, ak by sa zaslaním oznámenia zmaril cieľ a účel finančnej kontroly, RO môže vykonať FKnM bez zaslania oznámenia prijímateľovi. Prijímateľovi sa tak oznámi výkon FKnM najneskôr v deň vstupu do objektu. Prijímateľ je povinný poskytnúť súčinnosť osobám poverených vykonaním FKnM. Výsledkom FKnM je správa. V prípade identifikovania nezrovnalostí, resp. nedostatkov, je výsledkom FKnM návrh správy. K návrhu správy môže prijímateľ podať odvolanie v termíne stanovenom v návrhu správy. Po prešetroaní odvolania prijímateľa zo strany RO sa FKnM ukončí zaslaním správy s úplným, čiastočným akceptovaním alebo neakceptovaním prijatého odvolania prijímateľa.

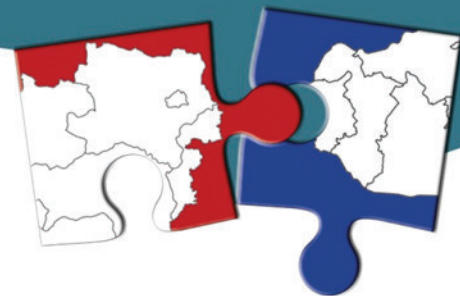
Lehoty pri výkone finančnej kontroly

Zákon o finančnej kontrole nestanovuje konkrétne lehoty k jednotlivým častiam výkonu finančnej kontroly, hovorí len o primeranej lehote, ktorú určí príslušný orgán verejnej správy. Konkrétne lehoty pri výkone finančnej kontroly vo vzťahu k projektom programu INTERREG VA SK-AT sú stanovené v zmluve o poskytnutí NFP uzatvorenej medzi prijímateľom a RO. RO má stanovenú lehotu na výkon kontroly žiadosti o platbu v rámci administratívnej finančnej kontroly, t.j. 10 kalendárnych dní od prijatia žiadosti o platbu. V prípade zistených nedostatkov sa prijímateľovi zasiela návrh správy na podanie námietok, resp. vyjadrenie, spravidla do 5 – 7 kalendárnych dní od prijatia návrhu správy. V odôvodnených prípadoch môže RO predĺžiť lehotu na podanie námietok, a to na žiadosť prijímateľa. Po úplnom uzavretí administratívnej finančnej kontroly, zaslaním správy, sa žiadosť o platbu posúva na platobnú jednotku. Platobná jednotka má 5 kalendárnych dní na schválenie a zahrnutie žiadosti o platbu do súhrnnej žiadosti o platbu, ktorá sa predkladá na certifikačný orgán. Certifikačný orgán má 10 kalendárnych dní na schválenie, čiastočné schválenie, alebo zamietnutie súhrnnej žiadosti o platbu.

Z uvedeného vyplýva, že povinná finančná kontrola žiadosti o platbu v rámci programu INTERREG VA SK-AT, t.j. kým prijímateľovi budú schválené a preplatené oprávnené výdavky v rámci projektu, by mala trvať maximálne 25 kalendárnych dní, a to v prípade nezistenia nedostatkov v rámci výkonu administratívnej finančnej kontroly.

Povinnosti pri výkone kontroly

Povinnosti prijímateľa pri výkone:

a) Administratívnej finančnej kontroly zo strany RO

Prijímateľ je povinný preukázať reálne vynaloženie nárokových výdavkov v žiadosti o platbu s podloženými účtovnými dokladmi, záznamami z účtovníctva, zmluvnými vzťahmi a prípadnou fotodokumentáciou. Prijímateľ môže byť vyzvaný na doplnenie žiadosti o platbu v stanovenej lehote zo strany RO, či už vo forme podania vysvetlenia alebo doloženia chýbajúcej dokumentácie. Prijímateľ má v takomto prípade povinnosť doplniť žiadosť o platbu úplne, riadne a v lehote určenej zo strany RO, v opačnom prípade mu môžu byť nárokové výdavky zamietnuté alebo ponížené.

b) Finančnej kontroly na mieste zo strany RO

V prípade, že sa výkon FKnM prijímateľovi oznámi vopred zaslaním oznámenia, prijímateľ je povinný termín potvrdiť, alebo v odôvodnených prípadoch navrhnúť nový termín. Počas samotného výkonu FKnM je prijímateľ povinný nechať vstúpiť poverené kontrolné subjekty do objektu, predložiť kompletnú požadovanú dokumentáciu, preukázať reálne dodanie tovarov a služieb a poskytovať maximálnu súčinnosť počas celej doby výkonu FKnM, t.j. až do prijatia správy z FKnM.

Teória vs. skutočnosť

V praxi sa často stretávame so skutočnosťou, že predovšetkým výkon administratívnej finančnej kontroly zo strany RO neprebíha v súlade s lehotami určenými v zmluve o poskytnutí NFP, čo má za následok omeškanie preplácania žiadosti o platbu prijímateľom. Práve táto skutočnosť nedodržiavania stanovených lehôt na výkon administratívnej finančnej kontroly spôsobuje prijímateľom veľké finančné problémy (niekedy sa dostávajú na hranicu bankrotu), s čím sú spojené ťažkosti plynule a bezproblémovo pokračovať v implementácii projektu. Ide hlavne o prijímateľov, ktorí si nezabezpečia dostatok finančných prostriedkov na implementáciu projektu. Väčšina prijímateľov ráta s tým, že po predložení žiadosti o platbu sa im investované finančné prostriedky budú preplácať najneskôr v lehotách stanovených zmluvou o poskytnutí NFP, ktoré môžu ďalej použiť na zabezpečenie plynulej implementácie projektu. V takýchto prípadoch sa môže stať, že sa ohrozi realizácia celého projektu. Prijímatelia, ktorí sa ocitnú v takejto situácii, hľadajú spôsob, ako získať chýbajúce finančné prostriedky, aby zachránili samotný projekt, a tak siahajú po ďalších pôžičkách alebo úveroch. Prijímatelia si taktiež často neuvedomujú skutočnosť, že projektu je potrebné sa venovať naplno, implementáciu projektu nemožno len tak pozastaviť alebo prerušiť.

3.3.2 Zákon o finančnej kontrole a audite v Rakúsku

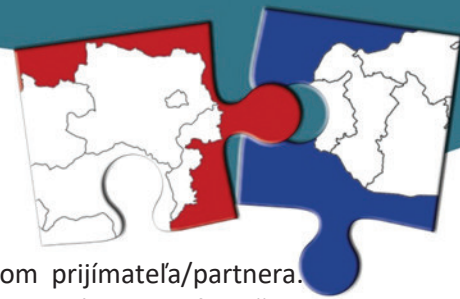
Miesta finančnej kontroly

Finančná kontrola v projektoch prebieha na dvoch úrovniach. Prvostupňová kontrola (alebo skrátené FLC) vykonáva kontrolu všetkých faktúr a dokumentov, ktoré prijímatelia predkladajú ako súčasť žiadostí o platbu na úrovni partnera a kontroluje realizáciu projektových aktivít u jednotlivých projektových partnerov v súlade s Nariadením (EÚ) 1299/2013 článkom 23, ods. 4 alebo Nariadením (EÚ) 1303/2013, článkom 125. Zodpovednosť za proces kontroly je pridelená štyrom zodpovedným orgánom, jednému v SR a trom v rakúskych spolkových krajinách (Burgenland, Dolné Rakúsko, Viedeň):

- Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR,
- Regionálny manažment Burgenland,
- Úrad krajinskej vlády Dolného Rakúska,
- Oddelenie 27 magistrátu mesta Viedeň.

Interreg
Slovakia-Austria
European Regional Development Fund

Miesto výkonu prvostupňovej kontroly (FLC) nie je vždy totožné so sídlom prijímateľa/partnera. Uvedené závisí od miesta dopadu alebo realizácie aktivít projektu. Zodpovedné miesta finančnej kontroly všetkých partnerov projektu sú uvedené v zmluve o ERDF. Kontakt na miesta finančnej kontroly je uvedený nižšie:

<https://www.sk-at.eu/de/kontakte/kontrola-vydavkov>

Kontrolný orgán druhého stupňa – Second Level Control (alebo skrátené SLC) – je zodpovedný za vykonávanie systémových auditov na programovej úrovni a za náhodné kontroly na projektovej úrovni (audity). Kontrola sa vykonáva podľa medzinárodne uznávaných auditorských štandardov. Projekty alebo prijímatelia sa môžu stať predmetom auditu v rámci každoročného preverovania vzorky projektov Orgánom auditu. Zodpovednosť za túto kontrolu nesie Orgán auditu, ktorý je funkčne nezávislý od Riadiaceho orgánu a Certifikačného orgánu. V programe INTERREG VA SK-AT vykonáva funkciu Orgánu auditu v zmysle článku 127 nariadenia (EÚ) 1303/2013 Ministerstvo financií SR.

Vykonávanie finančnej kontroly

V súlade s harmonogramom financovania stanoveným v zmluve o NFP každý partner predloží zoznam deklarovaných výdavkov na úrovni partnera, vrátane všetkej potrebnej dokumentácie (napr. faktúry a iné účtovné doklady), zodpovednému miestu finančnej kontroly. Uvedené je potrebné realizovať (ak nie je dohodnuté inak) zvyčajne jeden mesiac po skončení monitorovacieho obdobia.

Proces overovania výdavkov začína po predložení dokumentov zo strany partnera. V zmysle Nariadenia (EÚ) č. 1303/2013 § 23, ods. 4 má FLC na vykonanie finančnej kontroly 90 kalendárnych dní. V skutočnosti však môže byť celkové trvanie kontroly výdavkov dlhšie z dôvodu dodatočného vyzvania prijímateľa na doloženie podpornej dokumentácie, čo na niektorých rakúskych miestach finančnej kontroly znamená prerušenie procesu kontroly.

Kontrola môže byť vykonaná formou administratívnej kontroly a/alebo ako kontrola na mieste. S kontrolami na mieste treba počítať najmä pri investičných projektoch alebo pri projektoch, pri ktorých dochádza k obstaraniu tovaru a služieb. V rámci finančnej kontroly môže byť predložený výdavok vykázaný ako oprávnený v celom rozsahu, v zníženom rozsahu alebo vykázaný ako neoprávnený. Partner o tom dostane kontrolnú správu. Táto kontrolná správa (certifikát o oprávnenosti výdavkov) od FLC je predpokladom pre preplatenie výdavkov partnerov z ERDF a národných zdrojov.

Každý partner zašle potvrdenie o certifikácii výdavkov a ďalšie požadované dokumenty ihneď po prijatí od FLC vedúcemu partnerovi, ktorý následne predloží žiadosť o platbu na úrovni projektu. Monitorovacia správa za projekt sa zvyčajne predkladá (ak nie je dohodnuté inak) päť mesiacov po skončení monitorovacieho obdobia. Keďže vedúci partner môže predložiť žiadosť o platbu až po prijatí všetkých certifikátov o oprávnenosti výdavkov od partnerov, môže dôjsť k značnému oneskoreniu pri realizácii refundácie výdavkov z prostriedkov z ERDF, najmä v prípade, ak partneri alebo miesta finančnej kontroly nedodržia termíny stanovené v zmluve o poskytnutí NFP.

Teória vs. skutočnosť

Hoci miesta finančnej kontroly vykonávajú kontrolu v zmysle príslušných pravidiel programu, ich skutočný výkon kontroly sa často veľmi líši. Je to spôsobené rozdielnymi personálnymi kapacitami

Interreg
Slovakia-Austria
European Regional Development Fund

jednotlivých kontrolných orgánov a niekedy odlišnými postupmi kontroly – niektoré kontrolné miesta vyžadujú dodatočné dokumenty nad rámec požiadaviek definovaných programom INTERREG VA SK-AT. V dôsledku toho kontrolné orgány často nedokážu dodržať svoje termíny, čo vedie k oneskoreniu pri vydávaní potvrdenia o oprávnenosti výdavkov.

Zhrnutie

Finančná kontrola má za cieľ predísť porušeniu finančnej disciplíny tak, aby použitie verejných zdrojov bolo hospodárne, účinné, efektívne, ako aj účelové v súlade so schváleným rozpočtom. Prijímatelia, ktorým bol schválený projekt financovaný z programu INTERREG VA SK-AT, následne uzatvorili zmluvu o poskytnutí NFP a nie sú orgánom štátnej alebo verejnej správy, musia rátať s tým, že každá finančná operácia bude predmetom finančnej kontroly zo kontrolných orgánov. Ústredným orgánom pre výkon finančnej kontroly v SR je Ministerstvo financií SR, pričom ale pre program INTERREG VA SK-AT je pre prijímateľov zo SR miestom prvostupňovej kontroly MIRRI SR. Pre prijímateľov z Rakúska sú tri miesta finančnej kontroly a to Regionálny manažment Burgenland, Úrad krajinskej vlády Dolného Rakúska a Oddelenie 27 magistrátu mesta Viedeň.

V rámci SR existujú tri druhy finančnej kontroly a to základná finančná kontrola, administratívna finančná kontrola a finančná kontrola na mieste. Predmetom administratívnej finančnej kontroly je kontrola dodržiavania finančnej disciplíny, súladu finančnej operácie s rozpočtom projektu, so zmluvami s dodávateľom a s cieľom projektu. Výsledkom administratívnej finančnej kontroly je správa. Finančnou kontrolou na mieste sa overuje hospodárnosť, efektívnosť, účinnosť a účelnosť vynakladania verejných financií, ako aj dodržanie cieľov finančných operácií. V Rakúsku môže byť kontrola vykonaná formou administratívnej kontroly a/alebo ako kontrola na mieste. S kontrolami na mieste treba počítať najmä pri investičných projektoch alebo pri projektoch, pri ktorých dochádza k obstaraniu tovaru a služieb. Zákon o finančnej kontrole v SR nestanovuje konkrétne lehoty k jednotlivým častiam výkonu finančnej kontroly, hovorí len o primeranej lehote, ktorú určí príslušný orgán verejnej správy. V zmysle Nariadenia (EÚ) č. 1303/2013 má FLC na vykonanie finančnej kontroly 90 kalendárnych dní. Uvedená lehota platí pre prijímateľov z oboch krajín. V súvislosti s reálnym výkonom kontroly výdavkov je prijímateľ povinný preukázať reálne vynaloženie nárokováných výdavkov v žiadosti o platbu s podloženými účtovnými dokladmi, záznamami z účtovníctva, zmluvnými vzťahmi a prípadnou fotodokumentáciou. Prijímateľ môže byť vyzvaný na doplnenie žiadosti o platbu v stanovenej lehote zo strany kontrolných miest, či už vo forme podania vysvetlenia alebo doloženia chýbajúcej dokumentácie. Skutočné trvanie výkonu kontroly sa líši od miesta kontroly v Rakúsku. Je to spôsobené rozdielnymi personálnymi kapacitami jednotlivých kontrolných orgánov a niekedy odlišnými postupmi kontroly – niektoré kontrolné miesta vyžadujú dodatočné dokumenty nad rámec požiadaviek definovaných programom INTERREG VA SK-AT. V dôsledku toho kontrolné orgány často nedokážu dodržať svoje termíny, čo vedie k oneskoreniu pri vydávaní potvrdenia o oprávnenosti výdavkov. Uvedená skutočnosť sa dá plne aplikovať aj na slovenské miesto kontroly – MIRRI SR. Počas výkonu kontroly na mieste je prijímateľ povinný nechať vstúpiť poverené kontrolné subjekty do objektu, predložiť kompletnú požadovanú dokumentáciu, preukázať reálne dodanie tovarov a služieb a poskytovať maximálnu súčinnosť počas celej doby výkonu kontroly, t.j. až do prijatia správy z kontroly na mieste.

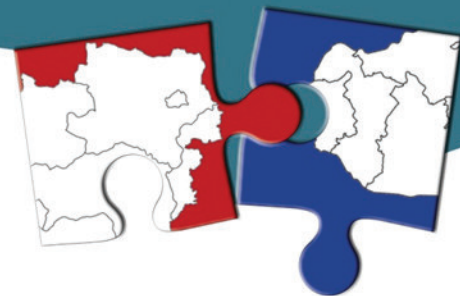
Každý partner zašle potvrdenie o certifikácii výdavkov a ďalšie požadované dokumenty ihneď po prijatí od FLC vedúcemu partnerovi, ktorý následne predloží žiadosť o platbu na úrovni projektu. Monitorovacia správa za projekt sa zvyčajne predkladá (ak nie je dohodnuté inak) päť mesiacov po skončení monitorovacieho obdobia. Keďže vedúci partner môže predložiť žiadosť o platbu až po

Interreg
Slovakia-Austria
European Regional Development Fund

prijatí všetkých certifikátov o oprávnenosti výdavkov od partnerov, môže dôjsť k značnému oneskoreniu pri realizácii refundácie výdavkov z prostriedkov z ERDF, najmä v prípade, ak partneri alebo miesta finančnej kontroly nedodržia termíny stanovené v zmluve o poskytnutí NFP.

3.4 Zákon o DPH

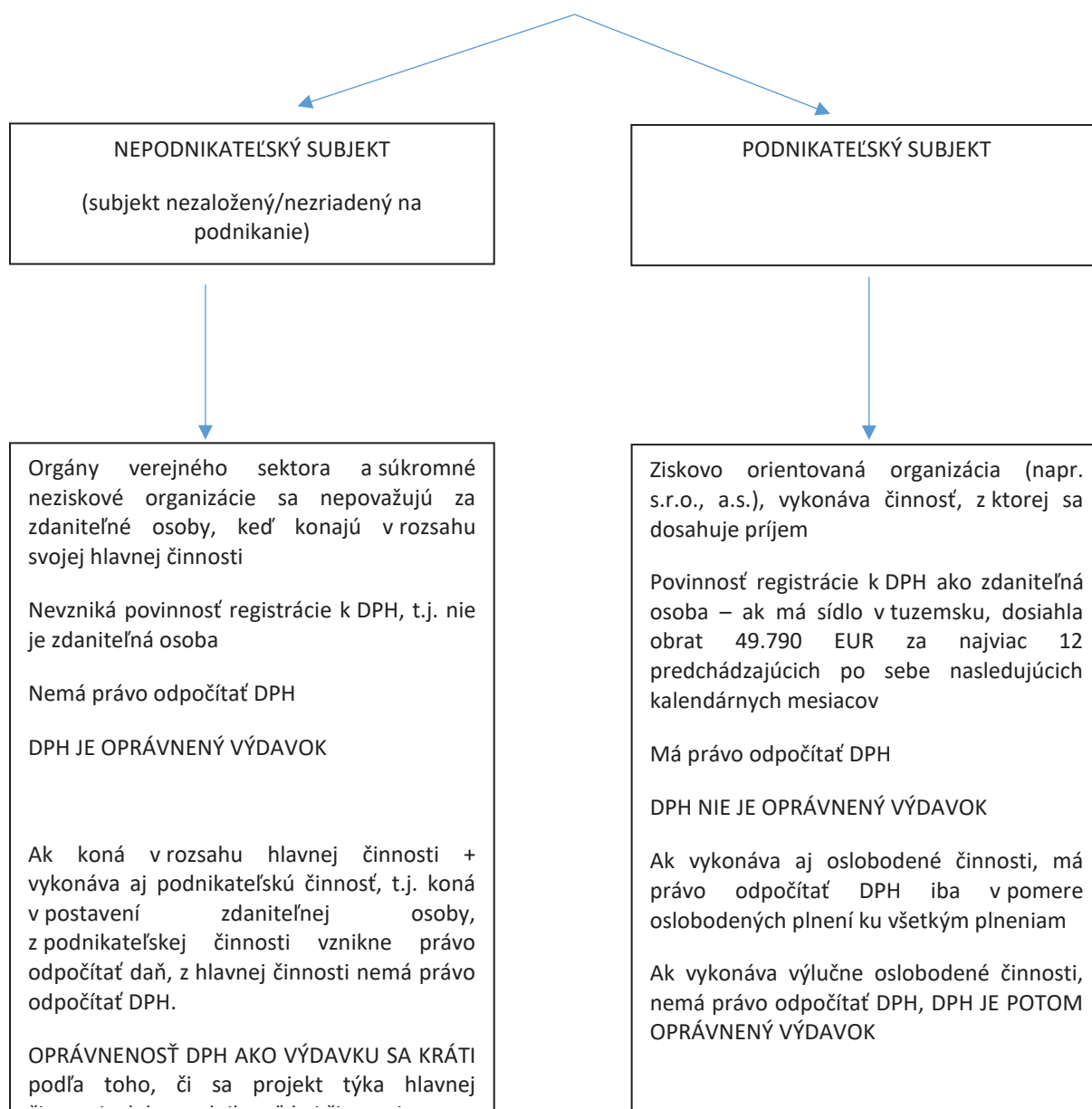
3.4.1 Zákon o DPH v SR

Oprávnenosť DPH pre financovanie zo zdrojov EÚ

V zmysle čl. 69 Všeobecného nariadenia je daň z pridanej hodnoty (ďalej aj „DPH“) neoprávneným výdavkom, avšak postup zdaňovania daňou z pridanej hodnoty umožňuje, aby DPH za určitých okolností bola oprávneným výdavkom. **DPH nie je oprávneným výdavkom v prípade, že prijímateľ má nárok na jej odpočet na vstupe.** Nárok na odpočet je vymedzený zákonom o DPH. Právo na odpočítanie dane z tovaru alebo služby vzniká iba platiteľovi dane, t.j. osobe registrovanej pre daň.

Schéma 4: Kategorizácia prijímateľov programu INTERREG SK-AT z pohľadu DPH

Kategorizácia prijímateľov programu INTERREG SK-AT z pohľadu DPH

Právo na odpočítanie DPH znamená, že platiteľovi DPH predmetnú daň vráti daňový úrad na základe podaného daňového priznania. Oprávnený výdavok pre účely financovania zo zdrojov EÚ znamená, že DPH sa preplatí zo zdrojov EÚ. V prípade, ak subjekt ešte nie je riadne registrovaný pre DPH (nevznikla mu zákonná povinnosť k registrácii), upozorňujeme na možnú povinnosť špeciálnej registrácie k DPH ešte predtým, než nastane samotná transakcia, t.j. pred nadobudnutím tovaru (nad 14 000 EUR ročne) alebo pred nadobudnutím služby zo zahraničia (ide napr. o licencie, reklamné služby, poradenské a právne služby, atď.). Vo všeobecnosti preto platí, že ak prijímatelia nie sú platiteľmi DPH, pri vyúčtovaní DPH im nevzniká nárok na odpočet (na vrátenie tejto dane), a preto daná DPH predstavuje v rámci projektov implementovaných v programe INTERREG VA SK-AT oprávnený výdavok. Oprávnená DPH sa však vzťahuje len k výdavkom, ktoré sú považované za oprávnené.

Oprávnený výdavok je výdavok, ktorý:

- bol naplánovaný a schválený v rozpočte projektu,
- bol nevyhnutný pre realizáciu projektu,
- bol skutočne vynaložený a riadne zdokumentovaný,
- bol vynaložený v súlade s predpismi Spoločenstva a s národnými predpismi,
- bol vynaložený v súlade s internými pravidlami inštitúcie, ktorá realizuje projekt.

V prípade, ak je výdavok oprávnený iba čiastočne, DPH vzťahujúca sa k tomuto výdavku je oprávneným výdavkom v rovnakom pomere.

Vznik daňovej povinnosti pri realizácii aktivít projektu

Z pohľadu prijímateľa je potrebné zamerať sa na časový faktor vzniku daňovej povinnosti v nadväznosti na obsah finančnej transakcie. Pre oprávnenosť výdavku totiž platí, že musí byť vynaložený a riadne zdokumentovaný v časovom súlade s realitou. Daňová povinnosť pri tovare vzniká dňom dodania samotného tovaru, kedy prijímateľovi vznikne právo nakladať s tovarom ako vlastník v súlade s kúpno-predajnou zmluvou uzatvorenou s výherným dodávateľom. V prípade obstarania služby prijímateľom vznikne daňová povinnosť dňom prijatia služby, ktorý musí byť v súlade s preberacím protokolom. V prípade prevodu alebo prechodu nehnuteľnosti je dňom dodania deň odovzdania nehnuteľnosti do užívania, ak je tento deň skorší ako deň zápisu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti do katastra nehnuteľností. Pri dodaní stavby na základe zmluvy o dielo alebo inej obdobnej zmluvy je dňom dodania deň odovzdania stavby. Ak je za tovar alebo službu vopred prijatá platba pred dodaním tovaru alebo služby, vzniká daňová povinnosť z prijatej platby dňom prijatia platby, pričom táto skutočnosť musí byť doložená vyúčtovacou faktúrou z prijatej zálohy. V prípade, ak prijímateľ nadobudne tovar od zahraničného výherného dodávateľa z iného členského štátu, vzniká daňová povinnosť 15. deň kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, keď sa uskutočnilo nadobudnutie tovaru, alebo dňom vyhotovenia faktúry, ak bola faktúra vyhotovená pre nadobúdateľa tovaru pred 15. dňom. Daňová povinnosť vzniká aj pri dovoze tovaru z tretích krajín mimo Európskej únie, a to dňom prepustenia tovaru do voľného obehu alebo dňom prepustenia tovaru do colného režimu.

Vykazovanie DPH – základ dane, sadzba dane pre rôzne druhy tovarov a služieb

Základom dane pri dodaní tovaru alebo služby prijímateľovi od platiteľa DPH, ktorý je výherným dodávateľom, je odplata v EUR znížená o daň za tovar alebo službu, ktorá sa prijala alebo má prijať.

Do základu dane sa zahŕňa aj dotácia alebo príspevok, ktorý dodávateľ prijal alebo má prijať k cene tovaru alebo služby. Do základu dane sa zahŕňajú aj iné dane, clá a poplatky vzťahujúce sa na tovar alebo službu. Zároveň sa zahŕňajú aj súvisiace náklady (výdavky), ako napríklad provízia, náklady na balenie, náklady na prepravu a náklady poistenia požadované dodávateľom od kupujúceho alebo zákazníka. Ak je v čase dodania tovaru alebo služby poskytnutá zľava z ceny, alebo ak je poskytnutá zľava za skoršiu úhradu ceny, základ dane sa zníži o sumu zľavy.

Základná sadzba dane na tovary a služby je 20 % zo základu dane. Znížená sadzba dane 10 % zo základu dane sa uplatňuje na vybrané tovary uvedené v prílohe zákona o DPH. Ide najmä o vybrané druhy potravín, farmaceutické výrobky, tlačiarenské výrobky a zdravotnícke pomôcky. Znížená sadzba dane 10 % zo základu dane sa uplatňuje na ubytovacie služby. V prípade, ak prijímateľ nakupuje tovar alebo službu od neplatiteľa DPH, nerieši problematiku vykazovania DPH.

Oslobodenie od dane

Prijímateľ sa v praxi môže stretnúť so situáciou, že v rámci projektu bude mať schválené výdavky, ktoré sú oslobodené od DPH. Oslobodenie od DPH znamená, že platiteľ dane v takýchto prípadoch pri dodaní tovaru alebo poskytnutí služby daň neuplatňuje. Ide o oslobodenie služieb a tovarov z:

- činností, ktoré majú verejnoprávny charakter (napr. poštové služby, rozhlasové a televízne vysielacie služby, služby zdravotnej a sociálnej starostlivosti, výchovné, vzdelávacie, kultúrne služby, služby súvisiace so športom),
- niektorých finančných a poisťovacích služieb,
- prevodu a prenájmu nehnuteľností.

Ak v rámci verejného obstarávania získa zákazku zahraničný dodávateľ a prijímateľ je osobou registrovanou pre DPH v tuzemsku, oslobodené je aj nadobudnutie tovaru v tuzemsku z iného členského štátu.

Povinnosti pri platení dane (obsah faktúry, lehoty pri vystavení)

Z hľadiska povinnosti doloženia dokumentácie zo strany prijímateľa pri oprávnenosti výdavkov by sme radi upriamili pozornosť na formálne povinnosti pri vystavení faktúry – daňového dokladu, o ktorých hovorí zákon o DPH. Dodávateľ tovaru alebo služby, ktorý ich dodáva prijímateľovi projektu, je povinný do 15 dní od uskutočnenia zdaniteľného plnenia vystaviť faktúru – daňový doklad. Za faktúru sa považuje každý doklad alebo oznámenie, ktoré je vyhotovené v listinnej alebo elektronickej forme. Za faktúru sa v praxi môže považovať aj zmluva, ktorá spĺňa všetky nižšie uvedené náležitosti. Faktúra musí obsahovať názov dodávateľa a odberateľa, adresu ich sídla a identifikačné číslo pre daň (tzv. IČ DPH), ak im bolo pridelené zo strany daňového úradu. Ďalšími povinnými náležitosťami faktúry sú poradové číslo faktúry, dátum vyhotovenia faktúry a dátum dodania tovaru alebo služby. Ďalej množstvo a druh dodaného tovaru alebo rozsah a druh dodanej služby, základ dane pre každú sadzbu dane, jednotkovú cenu bez dane, uplatnenú sadzbu dane a výšku dane spolu v EUR, ktorá sa má zaplatiť.

Za oprávnený doklad sa považuje aj tzv. zjednodušená faktúra. Zjednodušená faktúra nemusí obsahovať názov odberateľa, pokiaľ cena vrátane dane nie je viac ako 100 EUR. Za zjednodušenú faktúru sa považuje aj doklad vyhotovený elektronickou registračnou pokladňou alebo pokladňou e-kasa, pokiaľ výška celkovej transakcie nepresiahne 1 000 EUR v hotovosti, alebo 1 600 EUR v prípade

úhrady inými platobnými prostriedkami nahrádzajúcimi hotovosť (napr. platobnými kartami). V praxi sa môžu prijímatelia projektu stretnúť s formálnymi chybami pri vystavení faktúr. Upozorňujeme najmä na nesprávne alebo neúplne uvádzaný názov dodávateľa alebo odberateľa. Ďalšou častou chybou je nesprávne uvedené identifikačné číslo k DPH, najmä z dôvodu preklepov alebo nesprávneho zavedenia do fakturačných systémov. Ďalej môže ísť o nesúlad medzi reálnym dňom dodania tovaru alebo poskytnutia služby, dokladovaným napr. preberacím protokolom, a dňom dodania uvádzaným na faktúre. Za formálnu chybu sa považuje aj nedostatočne vyšpecifikovaný obsah dodania a poprípadne mylne uvedená sadzba dane. Pri dokladoch vystavovaných elektronickým registračnými pokladňami upozorňujeme najmä na preukazovanie dodania tzv. kópiami dokladov alebo dokladmi, ktoré neobsahujú originálny kód Ministerstva financií SR.

3.4.2 Zákon o DPH v Rakúsku

Pri obchodných vzťahoch so spoločnosťami z iných krajín EÚ je potrebné rozlíšiť, či ide o:

- dodanie tovaru, alebo
- dodanie služieb.

V prípade dodania tovaru je potrebné zohľadniť daň z nadobudnutia, v prípade poskytovania poradenských služieb je obrat zdaniteľný v krajine príjemcu služby, pričom je zároveň prenesený na príjemcu (tzv. reverse charge).

Dôležité: V prípade vystavených faktúr by prijímatelia mali na faktúre vždy uviesť svoje vlastné DIČ, ako aj DIČ obchodného partnera. Pri DIČ je zároveň potrebné skontrolovať jeho platnosť (cez Finanzonline – druhý krok v rámci postupu kontroly).

Nadobudnutie v rámci EÚ

Protihodnotou vnútrokomunitárneho (v rámci EÚ) dodania je vnútrokomunitárne nadobudnutie, pričom k vnútrokomunitárnemu nadobudnutiu dochádza, keď sa tovar z členského štátu EÚ slúžiaci na podnikateľské účely dostane do Rakúska. Ak rakúska firma nakupuje tovar pre firmu v rámci EÚ, musí oznámiť svoje IČ DPH. To znamená, že obchodný partner môže tovar predávať bez DPH. Z pohľadu obchodného partnera ide o vnútrokomunitárne dodanie oslobodené od dane. Rakúska spoločnosť na druhej strane uskutočňuje vnútrokomunitárne nadobudnutie, ktoré je následne potrebné prihlásiť a zaplatiť daň z nadobudnutia (§ 1 ods. 1 zákona o DPH).

Dodávané tovary a služby sú zaťažené DPH vo výške 20 %, ale táto je zvyčajne registrovaná len v účtovníctve firmy. Ak má podnikateľ nárok na odpočítanie dane na vstupe ([Vorsteuerabzug](#)), môže si vypočítanú DPH odpočítať v tom istom preddavkovom priznaní k DPH ako daň na vstupe (§ 12 ods. 1, bod 1 zákona o DPH). V takomto prípade celý proces prebieha len na papieri; zo strany podnikateľa nie sú potrebné žiadne platby.

Príklad

Slovenský veľkoobchod dodáva stereo systémy rakúskemu predajcovi. Táto dodávka je v SR oslobodená od dane, no v Rakúsku podlieha 20-percentnej DPH (tzv. „daň z nadobudnutia“). Rakúsky maloobchodník si môže túto daň z nadobudnutia odpočítať ako daň na vstupe, ak má nárok na odpočítanie dane na vstupe. Miesto nadobudnutia v rámci Spoločenstva, a teda aj zdanenie, sa vo všeobecnosti musí uskutočniť tam, kde sa predmet nachádza na konci prepravy alebo odoslania.

Interreg
Slovakia-Austria
European Regional Development Fund

Daňová povinnosť vzniká vystavením faktúry, najneskôr však do 15. dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po nákupe. Odlišnosti platia pre nadobudnutie nových vozidiel v rámci Spoločenstva (článok 19 zákona o DPH).

Dodávka v rámci EÚ

Predpoklad: Pohyb tovaru

Predmet dodávky je dodaný doručujúcim podnikateľom alebo odberateľom z Rakúska do zvyšku EÚ (podnikateľom alebo odberateľom) alebo expedovaný prostredníctvom dopravcu. Podrobnosti nájdete v doklade o preprave alebo odoslaní – [Nachweis der Beförderung oder Versendung](#).

Odberateľ

Predmet dodávky nadobúda od:

- podnikateľa pre svoju firmu,
- právnickej osoby, ktorá nie je podnikateľom alebo nenadobúda tovary/služby pre svoju spoločnosť (napr. štát, spolková krajina, obec, komora, sociálna poisťovňa), alebo
- ďalšieho odberateľa (najmä od súkromného) pri dodaní nového vozidla.

Zdaniteľné nadobudnutie tovaru/služieb v inom členskom štáte

Nadobudnutie predmetu dodávky je zdaniteľné u odberateľa v inom členskom štáte (vnútrokomunitárne nadobudnutie – [Inneregemeinschaftlicher Erwerb](#)). Táto požiadavka je splnená aj vtedy, ak je odberateľom rakúsky podnikateľ, ktorý vystupuje pod IČ DPH iného členského štátu a tovar skutočne a preukázateľne opustí daňovú oblasť Rakúska.

Účtovnícke doklady

Predpoklady nezdaniteľného vnútrokomunitárneho dodania musia byť riadne zdokladované v účtovníctve.

Upozornenie: Malí podnikatelia, ktorí sú oslobodení od dane z obratu a netýka sa ich pravidelné zdanenie, nemôžu realizovať dodávky v rámci EÚ. V takom prípade sú dodávky do iných členských štátov vykazované ako vnútrokomunitárne dodávky. V prípade, ak malí podnikatelia vyvážajú tovar v rámci EÚ, neuskutočňujú vnútrokomunitárne dodávky, pretože osobné oslobodenie od dane je nadradené oslobodeniu od dane pri vnútrokomunitárnych dodávkach.

Nadobudnutie tovaru/služieb na podnikateľské účely a s tým súvisiace zdaniteľné plnenie v inom členskom štáte možno vo všeobecnosti vykázať, ak zahraničný kupujúci pri zadávaní objednávky uvedie svoje DIČ (prehlasuje tým, že má daňovú povinnosť pri nadobudnutí tovaru v zahraničí). Pritom je dôležité, že počet zakúpených položiek nevyvoláva žiadne pochybnosti o obchodnom využití daného tovaru/služby.

Zhrnutie

V zmysle čl. 69 Všeobecného nariadenia je daň DPH neoprávneným výdavkom, avšak postup zdaňovania daňou z pridanej hodnoty umožňuje, aby DPH za určitých okolností bola oprávneným výdavkom. DPH nie je oprávneným výdavkom v prípade, že prijímateľ má nárok na jej odpočet na vstupe. Nárok na odpočet je vymedzený zákonom o DPH. v prípade, ak je výdavok oprávnený iba

čiastočne, DPH vzťahujúca sa k tomuto výdavku je oprávneným výdavkom v rovnakom pomere. Uvedený postup platí pre prijímateľov z oboch krajín.

Z pohľadu registrácie DPH má v SR túto povinnosť každý podnikateľský subjekt, ktorý prekročí obrat 49.790 EUR za najviac 12 predchádzajúcich po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov. V Rakúsku platí povinnosť registrácie pre platbu DPH podnikateľským subjektom okrem malých podnikov, t.j. s obratom nad 35 000 EUR v kalendárnom roku. Sadzba DPH je 20 % v oboch krajinách, pričom zo zákona existujú rôzne výnimky, napr. v SR je sadzba 10 % na vybrané druhy potravín, farmaceutické výrobky, tlačiarenské výrobky a zdravotnícke pomôcky a ubytovacie služby. V Rakúsku je znížená sadzba 10 % na potraviny, ubytovacie služby (plyn, kúrenie, upratovacie služby), osobnú prepravu a príjmy z nájmu. Znížená 13 % sadzba sa uplatňuje aj na hotelové ubytovanie, obrat pri umeleckej činnosti, palivové drevo a predaj zvierat. V SR sú oslobodené od DPH činnosti, ktoré majú verejnoprávny charakter (napr. poštové služby, rozhlasové a televízne vysielacie služby, služby zdravotnej a sociálnej starostlivosti, výchovné, vzdelávacie, kultúrne služby, služby súvisiace so športom, niektoré finančné a poisťovacie služby a prevode a prenájme nehnuteľnosti. V Rakúsku sú od DPH oslobodené poisťovnícke činnosti, bankové služby, zdravotnícke služby, činnosti kultúrnych ustanovizní a spolkov a malí podnikatelia s obratom do 35 000 EUR v kalendárnom roku.

Z pohľadu prijímateľa je potrebné zamerať sa na časový faktor vzniku daňovej povinnosti v nadväznosti na obsah finančnej transakcie. Pre oprávnenosť výdavku totiž platí, že musí byť vynaložený a riadne zdokumentovaný v časovom súlade s realitou. Daňová povinnosť pri tovare vzniká dňom dodania samotného tovaru, kedy prijímateľovi vznikne právo nakladať s tovarom ako vlastník v súlade s kúpno-predajnou zmluvou uzatvorenou s výherným dodávateľom. V prípade obstarania služby prijímateľom vznikne daňová povinnosť dňom prijatia služby, ktorý musí byť v súlade s preberacím protokolom. V Rakúsku v zmysle zákona o DPH miesto nadobudnutia v rámci EÚ, a teda aj zdanenie, sa vo všeobecnosti musí uskutočniť tam, kde sa predmet nachádza na konci prepravy alebo odoslania. Nadobudnutie predmetu dodávky/služby mimo EÚ je zdaniteľné u odberateľa v inom členskom štáte.

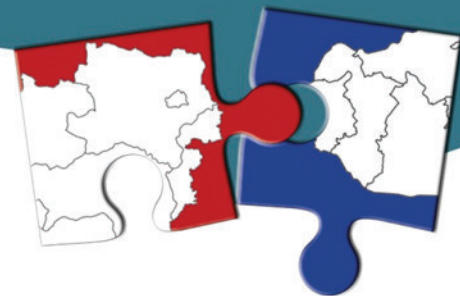
Z hľadiska povinností pri fakturácii je dodávateľ tovaru alebo služby v SR povinný do 15 dní od uskutočnenia zdaniteľného plnenia vystaviť faktúru – daňový doklad. V Rakúsku v prípade vystavených faktúr by prijímatelia mali vždy uviesť svoje vlastné DIČ, ako aj DIČ obchodného partnera. Pri DIČ je zároveň potrebné skontrolovať jeho platnosť na portáli Finančnej správy.

3.5 Zákony týkajúce sa kultúrneho a prírodného dedičstva (zákon o ochrane pamiatkového fondu)

3.5.1 Zákony týkajúce sa kultúrneho a prírodného dedičstva (zákon o ochrane pamiatkového fondu) v SR

Pôsobnosť zákona

Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej ako „Pamiatkový zákon“) upravuje podmienky ochrany kultúrnych pamiatok, pamiatkových území, archeologických nálezov a archeologických nálezísk v súlade s vedeckými poznatkami a na základe medzinárodných zmlúv v oblasti európskeho a svetového kultúrneho dedičstva, ktorými je SR viazaná, tiež organizáciu a pôsobnosť OŠS a územnej samosprávy, práva a povinnosti vlastníkov a iných PO a FO a sankcie za protiprávne konanie.

Orgány ochrany pamiatkového fondu

Orgány štátnej a verejnej správy, ktoré sú zodpovedné za ochranu pamiatkového fondu v Bratislavskom kraji, sú miestna a územná samospráva – obce (vidiecke obce a mestá), Bratislavský samosprávny kraj (ďalej ako „BSK“), Trnavský samosprávny kraj (ďalej ako „TTSK“), Pamiatkový úrad Slovenskej republiky (ďalej ako „PÚ SR“) a príslušný krajský pamiatkový úrad (ďalej ako „KPÚ“) v Bratislave a Trnave a Ministerstvo kultúry SR (ďalej ako „MK SR“).

Žiadatelia investičných projektov najčastejšie spolupracujú s KPÚ Bratislava a KPÚ Trnava, ktoré:

- vykonávajú špecializovanú štátnu správu I. stupňa na úseku ochrany pamiatkového fondu, archeologických nálezov a archeologických nálezísk a štátny pamiatkový dohľad v územnom obvode kraja;
- vypracovávajú zásady ochrany pamiatkového územia, podklady súvisiace s obstarávaním ÚPD pre príslušné orgány štátnej správy a územnej samosprávy a iné metodické materiály;
- odborne usmerňujú a poskytujú metodickú pomoc PO a FO pri záchrane, obnove a využívaní pamiatkového fondu, archeologických nálezov a archeologických nálezísk;
- rozhodujú, vydávajú záväzné stanoviská a stanoviská o zámeroch obnovy, na reštaurovanie, o reštaurátorskej dokumentácii, o premiestnení NKP, o umiestnení reklamy/reklamného, informačného, propagačného alebo technického zariadenia, zámeru a úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území alebo v ochrannom pásme, o prípravnej/projektovej dokumentácii, k zámeru úpravy nehnuteľnosti v ochrannom pásme a k stavbe. KPÚ tiež oznamuje začatie obnovy NKP alebo úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území a prijíma ohlásenia začatia výkopových prác;
- ukladajú pokuty.

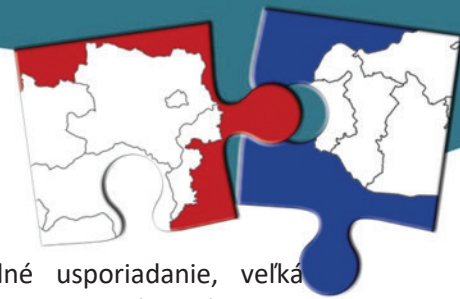
V prípade hl. mesta SR, Bratislavy, sú za agendu na úseku kultúrneho dedičstva, okrem vecného útvaru magistrátu, zodpovedné vybrané mestské príspevkové organizácie, do ktorých agendy okrem NKP patrí evidencia pamätihodností, diela a fontány vo verejnom priestore vo vlastníctve a v správe hl. mesta, vojnové hroby, pomníky, pamätníky a pamätné tabule. Krajské mesto Trnava spravuje kultúrne pamiatky prostredníctvom mestského kultúrneho strediska a plánuje rolu mestského kurátora.

Pamiatkový fond a ochranné pásmo

Pamiatkový fond SR predstavuje súbor hnutel'ných vecí a nehnuteľných vecí s pamiatkovou hodnotou vyhlásených podľa Pamiatkového zákona za národné kultúrne pamiatky (ďalej ako „NKP“), pamiatkové zóny, pamiatkové rezervácie a aj veci, o ktorých sa začalo konanie o vyhlásenie. V Bratislavskom a Trnavskom kraji sú viaceré pamiatkové rezervácie, pamiatkové zóny a viac ako 3000 nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, z toho viaceré z kategórie vybrané NKP.

Ochranné pásmo je územie vymedzené na ochranu a usmernený rozvoj prostredia alebo okolia, pričom rozlišujeme:

- ochranné pásmo nehnuteľnej národnej kultúrnej pamiatky;
- ochranné pásmo pamiatkovej zóny (historické sídelné usporiadanie, územie kultúrnej krajiny s pamiatkovými hodnotami, územie s archeologickými nálezmi a náleziskami);

- ochranné pásmo pamiatkovej rezervácie (ucelené historické sídelné usporiadanie, veľká koncentrácia nehnuteľných NKP, územie so skupinami významných archeologických nálezov a archeologických nálezísk).

Na území ochranného pásma je potrebné zachovať hodnoty ako urbanisticko-architektonické väzby a priestorové vzťahy, vrátane chránených pohľadov. Hranice sú stanovené vo vyhláškach rozhodnutí príslušných orgánov pamiatkovej správy. Pásmo sa vyhlasuje na základe stanoviska obce rozhodnutím KPÚ, v ktorom vymedzí územie, vrátane hranice a podmienky ochrany. Pri NKP je dôležitá aj regulácia v jej bezprostrednom okolí, čo je priestor v okruhu 10 metrov od obvodového plášťa stavby, alebo od hranice pozemku, ak je nehnuteľnou NKP aj pozemok.

Ochrana pamiatkového fondu – práva a povinnosti pri ochrane kultúrnej pamiatky

Ochrana pamiatkového fondu zahŕňa identifikáciu, výskum, evidenciu, zachovanie, obnovu, reštaurovanie, regeneráciu, využívanie a prezentáciu kultúrnych pamiatok a pamiatkových území. Základná ochrana NKP sa vzťahuje na predchádzanie ohrozeniu, poškodeniu, zničeniu alebo odcudzeniu, trvalé udržiavanie dobrého stavu, vrátane jej prostredia, a na taký spôsob využívania a prezentácie, ktorý zodpovedá jej pamiatkovej hodnote a technickému stavu.

Práva vlastníka NKP:

- požiadať KPÚ o bezplatné poskytnutie odbornej a metodologickej pomoci vo veciach ochrany kultúrnej pamiatky (týka sa aj vlastníka nehnuteľnosti, ktorá nie je NKP, ale sa nachádza v pamiatkovej rezervácii, v pamiatkovej zóne alebo v ochrannom pásme),
- požiadať obec a ministerstvo o finančný príspevok alebo o poskytnutie štátnej pomoci na zachovanie pamiatkovej hodnoty NKP,
- na primeranú náhradu preukázateľnej ujmy, ktorá mu vznikne aplikáciou Pamiatkového zákona.

Niektoré z povinností vlastníka NKP:

- vykonávať na svoje náklady základnú ochranu,
- užívať ju v súlade s jej pamiatkovou hodnotou,
- mať oznamovaciu povinnosť vo vzťahu k zmene vlastníctva, ohrozenie, poškodenie a pod.,
- sprístupniť zamestnancom KPÚ a oprávneným osobám priestorov, ak nie sú obydľím,
- strpieť označenie kultúrnej pamiatky a jej sprístupnenie verejnosti, ak nie je obydľím podľa vopred určených podmienok.

O možnostiach podpory, právach a povinnostiach je možné nájsť viac v publikácii Príručka vlastníka NKP¹⁶.

Obnova, úprava a reštaurovanie kultúrnej pamiatky

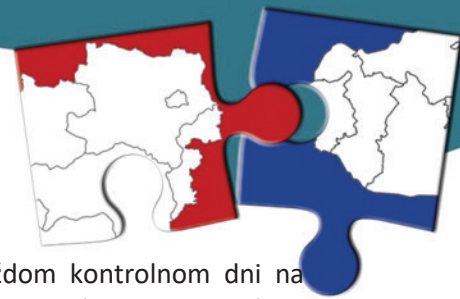
Obnova kultúrnej pamiatky (ďalej len „obnova“) predstavuje súbor špecializovaných umelecko-remeselných činností a iných odborných činností, ktorými sa vykonáva údržba, konzervovanie, oprava, adaptácia alebo rekonštrukcia NKP alebo jej časti s cieľom zachovať jej pamiatkové hodnoty. Obnovou na účely Pamiatkového zákona sa rozumejú aj činnosti, ktoré nepodliehajú ohláseniu ani povoleniu podľa osobitného predpisu. Osobitným druhom obnovy je reštaurovanie kultúrnej pamiatky alebo jej časti (ďalej len „reštaurovanie“).

S obnovou alebo úpravami nehnuteľností v pamiatkovom území súvisí zabezpečenie podkladov a interakcia medzi žiadateľom investičného projektu a KPÚ a v nadväznosti aj SÚ v týchto situáciách:

- zámer obnovy NKP/Žiadosť o vydanie rozhodnutia o zámere obnovy NKP;
- zámer úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území/Žiadosť o vydanie rozhodnutie o zámere úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území;
- zámer úpravy nehnuteľnosti v ochrannom pásme/Žiadosť o vydanie záväzného stanoviska vo veci úpravy nehnuteľnosti, ktorá nie je kultúrnou pamiatkou, ale sa nachádza v ochrannom pásme;
- prípravná dokumentácia, PD obnovy a úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území/Predloženie prípravnej a projektovej dokumentácie a vydanie osobitného záväzného stanoviska;
- zámer na reštaurovanie/Žiadosť o vydanie rozhodnutia o zámere na reštaurovanie a určenie druhu a rozsahu reštaurátorskej dokumentácie;
- reštaurátorská dokumentácia v II. stupňoch/Žiadosť o vydanie osobitného rozhodnutia o dokumentácii:
 - Správa z reštaurátorského výskumu a návrh na reštaurovanie,
 - Dokumentácia vykonaných reštaurátorských prác;
- záväzné stanovisko KPÚ v územnom konaní, stavebnom konaní, v kolaudačnom konaní, v konaní o odstránení nehnuteľnej kultúrnej pamiatky alebo stavby v pamiatkovom území a v ochrannom pásme;
- hlásenie odhalenia nepredpokladaného nálezu/Rozhodnutie o ďalšom postupe;
- bezplatné odovzdanie kompletnej dokumentácie skutočne vykonanej obnovy, resp. vykonaných reštaurátorských prác;

Ako príklad pre dlhšie trvanie termínov pri vydaní stanoviska KPÚ možno uviesť projekt rekonštrukcie kaštieľa Modra financovaného z programu INTERREG VA SK-AT. KPÚ zvyčajne vydá stanovisko v lehote do 3 mesiacov, v prípade rekonštrukcie kaštieľa v Modre to bolo približne 5-6 mesiacov.

¹⁶ <http://www.pamiatky.sk/sk/page/prirucka-vlastnika>

Zároveň sa poverený zamestnanec z KPÚ pravidelne zúčastňoval na každom kontrolnom dni na stavbe, pričom kontroloval súlad realizácie projektu so zákonom. V týchto prípadoch prichádza niekedy k prieťahom a k zdržaniu realizácie projektu. V prípade zistenia závažných skutočností, napr. nájdenia vzácných historických predmetov, musí byť realizácia stavby (čiastočne) pozastavená do doby ukončenia archeologického prieskumu.

Výkon štátneho pamiatkového dohľadu. priestupky a iné delikty na úseku ochrany pamiatkového fondu

Uvádzané príklady sa týkajú kultúrnej pamiatky, pamiatkového územia, ich ochranného pásma, archeologického nálezu, alebo archeologického náleziska:

- nechránenie veci pred ohrozením, poškodením, znehodnotením, odcudzením alebo vývozom alebo nezabezpečenie základnej ochrany,
- nesplnenie oznamovacej povinnosti,
- nezabezpečenie podmienok alebo bránenie vo vykonávaní štátneho dohľadu,
- konanie bez alebo v rozpore so spotrebnými súhlasmi, právoplatnými rozhodnutiami alebo záväznými stanoviskami (napr. umiestnenie reklamy, technického zariadenia, uskutočnenie stavby, stavebnej zmeny alebo udržiavacích prác na nehnuteľnosti, pokračovanie v nepovolených prácach, podmienky vykonávania alebo realizovanie pamiatkového výskumu, nelegálna archeológia, reštaurovanie, nevykonanie nápravy,
- nevypracovanie alebo neodovzdanie dokumentácie,
- spôsobenie nepriaznivej zmeny stavu,
- zapožičanie do zahraničia, pokus o vyvezenie do zahraničia alebo vyvezenie kultúrnej pamiatky alebo jej časti bez povolenia ministerstva.

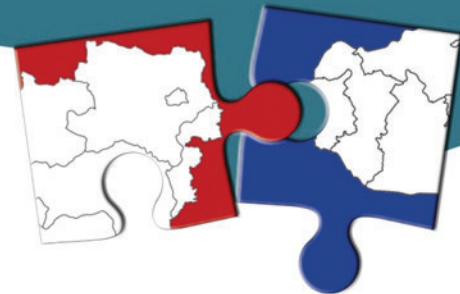
Za porušenie ustanovení Pamiatkového zákona a podľa závažnosti konania, zmien, škody, udelí KPÚ FO, alebo FO – podnikateľom a PO pokuty od 100 EUR do 1 000 000 EUR. Lehota pre udelenie pokút je do 3, resp. 5 rokov, splatnosť je do 30 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia uloženia pokuty. Okrem pokút môže dôjsť aj k návrhu na vyvlastnenie nehnuteľnej kultúrnej pamiatky vo verejnom záujme alebo postúpenie veci orgánom činným v trestnom konaní. Detailne o tom popisuje § 42 Pamiatkového zákona.

3.5.2 Zákony týkajúce sa kultúrneho a prírodného dedičstva (zákon o ochrane pamiatkového fondu) v Rakúsku

Obsah analyzovaný v nasledujúcom texte sa vzťahuje na celú právnu úpravu zákona o ochrane pamiatok ([gesamte Rechtsvorschrift für Denkmalschutzgesetz](#) – verzia z 30. 9. 2021). Právne ustanovenia uvedené v tomto dokumente podliehajú federálnemu zákonu.

Definícia podmienok

Ustanovenia tohto zákona sa podľa § 1 vzťahujú na človekom vyrobené, nehnuteľné a hnutelné predmety (vrátane zvyškov a stôp po ľudskom spracovaní, ako aj umelo vybudovaných alebo navrhnutých pôdnych útvarov) historického, umeleckého alebo iného kultúrneho významu („pamiatky“), ak je ich zachovanie vo verejnom záujme. Tento význam môže byť priradený objektom samostatne, ale môže tiež vyplývať zo vzťahu alebo umiestnenia k iným objektom. „Zachovanie“ znamená ochranu pred zničením, zmenou alebo prevodom do zahraničia.

Zoznam pamiatok

Zoznam pamiatok spadajúcich pod pamiatkovú ochranu v Rakúsku je dostupný online vo formáte pdf. pre každú spolkovú krajinu a sprístupňuje ho Spolkový pamiatkový úrad – [Bundesdenkmalamt](https://www.bundesdenkmalamt.at).

Tabuľka 9: Prehľad o počte chránených pamiatok v Rakúsku

Burgenland	2 118 objektov
Korutánsko	2 986 objektov
Dolné Rakúsko	10 667 objektov
Horné Rakúsko	5 936 objektov
Salzburg	2 202 objektov
Štajersko	4 996 objektov
Tirolsko	4 881 objektov
Voralberg	1 650 objektov
Viedeň	3 367 objektov
Celkove	38 803 objektov

Súhlas na odstránenie alebo zmenu pamiatok

V prípade pamiatok, ktoré sú v pamiatkovej ochrane, je bez povolenia podľa § 4 zakázané odstránenie, ako aj akákoľvek zmena, ktorá by mohla ovplyvniť existujúci (hmotný), tradičný (vzrastený) vzhľad alebo umelecký efekt. Za skutočné odstránenie pamiatky sa považuje jej zbúranie, a to vtedy, keď sa zachovali jednotlivé časti, ale ich význam už nie je taký, aby zachovanie ostatkov bolo naďalej vo verejnom záujme. Odstránenie jednotlivých pamiatok, na ktoré sa vzťahuje pamiatková ochrana len ako časť súboru, ktorý bol vyhlásený za celok (a nie ako samostatné pamiatky), vždy predstavuje len zmenu súboru alebo zbierky, aj keď súbor alebo samotná zbierka stratili pamiatkový význam ako celok. Odstránenie je potrebné vždy vykonať postupom, ktorý je opísaný nižšie.

Na odstránenie a akúkoľvek úpravu pamiatky je potrebný súhlas Spolkového pamiatkového úradu, pokiaľ to nie je opatrenie týkajúce sa bezprostredného nebezpečenstva. Žiadateľ zodpovedá za preukázanie správnosti dôvodov na odstránenie alebo zmenu pamiatky. K žiadosti o schválenie zmeny musí doložiť aj relevantné plány. Spolkový pamiatkový úrad musí zvážiť všetky dôvody uvádzané žiadateľom alebo vnímané z úradnej moci, ktoré hovoria v prospech odstránenia alebo zmeny, oproti dôvodom, ktoré hovoria v prospech pôvodnej ochrany pamiatky. Spolkový pamiatkový úrad môže žiadostiam vyhovieť len čiastočne. Ak je podaná žiadosť o povolenie na zmeny, ktoré zároveň vedú k trvalému, ekonomicky bezpečnému zachovaniu majetku, je potrebné na tieto okolnosti osobitne prihliadať. Pokiaľ by bolo ohrozené alebo výrazne znížené budúce hospodárske využitie parkov a záhrad, je možné žiadosti vyhovieť v prípade, ak nejde o zmenu, ktorá by znamenala odstránenie týchto zariadení alebo ich podstatných častí.

Odstránenie sa považuje za prípustné, ak vlastník alebo iná osoba zodpovedná za údržbu nevykoná opatrenia na údržbu nevyhnutne potrebné na ďalšiu existenciu chránenej pamiatky.

Ak sa na nehnuteľných pamiatkach majú vykonávať prevádzkové a opravárenské opatrenia v obvyklom rozsahu, žiadosť možno podať aj ústne alebo písomne najmenej dva mesiace pred začatím prác formou oznámenia Spolkovému pamiatkovému úradu. Toto oznámenie musí obsahovať informáciu, že ide len o opatrenia uvedené v predchádzajúcej vete. Spolkový pamiatkový úrad je

povinný rozhodnúť do šiestich týždňov. Rozhodnutie, ktoré nebolo prijaté včas, nemožno považovať za schválenie.

Spolkový pamiatkový úrad môže v konaní o požadovaných zmenách pamiatky v schvaľovacom rozhodnutí určiť, ktoré opatrenia si vyžadujú podrobnejšiu špecifikáciu Spolkového pamiatkového úradu, o ktorých možno s konečnou platnosťou rozhodnúť až v priebehu realizácie prác.

Povolenie na odstránenie alebo úpravu zaniká, ak nebude zrealizované do troch rokov od vydania. Predĺženie až o ďalšie tri roky je prípustné v prípade, ak oneskorenie je alebo bolo spôsobené inými úradnými postupmi.

Správne delikty

So sankciami podľa § 37 musí rátať ten:

- Kto zničí alebo zmení pamiatku bez povolenia,
- Kto nelegálne prevezie pomník do zahraničia,
- Kto predal, zaťažil alebo nadobudol pamiatku zo zbierky,
- Kto neoznámil nájdené veci podľa § 8 ods. 1 zákona alebo ich neoprávnene predal,
- Kto zmení stav náleziska alebo nájdených predmetov v rozpore s ustanoveniami zákona,
- Kto nezabezpečí alebo nezachráni cenné nálezy alebo iné objekty alebo sa ich pokúsi zničiť,
- Kto neposkytn/nevráti nájdené predmety v súlade s ustanoveniami zákona,
- Kto bráni možnosti uplatniť a vymáhať právo na prevod,
- Kto použije detektory kovov alebo iné pozemné detektory v rozpore s predpismi,
- Kto neoznámene alebo nesprávne nahlási nájdené predmety
- Kto zneužije pamiatkovo chránené objekty, alebo tie ktoré sú v súlade s Haagskym dohovorom (§ 13 ods. 6) alebo neoznačí pamiatky nariadené oznámením,
- Kto neposkytne informácie a správy podľa § 30 zákona alebo ich poskytne nesprávne,
- Kto sa snaží znemožniť alebo zmariť obhliadku a vedecké zisťovanie pamiatok a podozrivých archeologických nálezov zo strany Federálneho pamiatkového úradu v zmysle § 30,

Zhrnutie

V SR je ochrana pamiatok upravená zákonom č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej ako „Pamiatkový zákon“). Medzi orgány zodpovedné za ochranu pamiatkového fondu v Bratislavskom kraji, zaraďujeme miestnu a územnú samosprávu – obce a mestá), Bratislavský samosprávny kraj, Trnavský samosprávny kraj, Pamiatkový úrad Slovenskej republiky a príslušný krajský pamiatkový úrad (ďalej ako „KPÚ“) v Bratislave a Trnave a Ministerstvo kultúry SR (ďalej ako „MK SR“). Žiadatelia investičných projektov najčastejšie spolupracujú s KPÚ Bratislava a KPÚ Trnava.

V Rakúsku pamiatkovú ochranu upravuje federálny zákon o ochrane pamiatok z dôvodu ich historického, umeleckého alebo iného kultúrneho významu (zákon o ochrane pamiatok - DMSG) StF: Vestník spolkového zákona č. 533/1923. Zodpovedným orgánom je Spolkový pamiatkový úrad ako ústredný správny úrad.

Počet pamiatok je v SR a v Rakúsku rozdielny. V Bratislavskom samosprávnom kraji a Trnavskom samosprávnom kraji sa nachádza viacero pamiatkových rezervácií, pamiatkových ochranných pásiem a viac ako 3000 národných kultúrnych pamiatok. V Rakúsku je v spolkových krajinách Viedeň, Dolné Rakúsko a Burgenland celkovo viac ako 16 000 oficiálne chránených pamiatok.

V SR aj v Rakúsku je nezákonný vývoz hnuťelných pamiatok bez povolenia. Odstránenie, ako aj akákoľvek úprava pamiatky si vyžaduje súhlas zodpovedných orgánov v oboch krajinách. Vo vyššie spomínaných krajinách je za základnú ochranu pamiatky zodpovedný jej vlastník, ak nie je ustanovené inak.

Ak sa v rámci realizácie projektu vyskytuje chránená pamiatka, je nutné konzultovať ďalšie kroky so zodpovedným orgánom. Je potrebné dávať pozor na akékoľvek porušenie zákona, najmä pokiaľ ide o oznamovaciu povinnosť, resp. povoľovací proces, pretože za porušenie zákona možno v Rakúsku ako aj v SR očakávať vysoké pokuty.

V SR sú pod obnovou v zmysle zákona o ochrane pamiatkového fondu chápané aj činnosti, ktoré nepodliehajú ohláseniu alebo povoleniu procesu podľa osobitného predpisu. V Rakúsku možno pri údržbárskych a opravných opatreniach na chránených pamiatkach, ktoré sa vykonávajú v obvykle potrebnom rozsahu, podať žiadosti aj ústne alebo písomne, najmenej však dva mesiace pred začatím prác vo forme oznámenia Spolkovému pamiatkovému úradu.

Pokuty za porušenie zákona sa v SR môžu pohybovať v závislosti od závažnosti priestupku od 100 EUR do 1 000 000 EUR. V Rakúsku sa pokuty vypočítavajú v denných sadzbách, aby sa umožnilo rovnomerné pokutovanie páchatelov s rôznymi príjmami a odlišnou finančnou situáciou. Za priestupky súvisiace s Pamiatkovým zákonom možno uložiť sankcie až do výšky 360 denných sadzieb. Denná sadzba môže predstavovať minimálne 4 EUR a maximálne 5 000 EUR.

3.6 Zákon o ochrane prírody

3.6.1 Zákon o ochrane prírody v SR

Postupy a lehoty orgánu ochrany prírody pri vydávaní stanoviska v osobitných konaniach

Orgán ochrany prírody je dotknutým orgánom v konaniach podľa osobitných predpisov vo veciach ochrany prírody a krajiny,¹⁷ ak ide o schválenie alebo zmenu územnoplánovacej dokumentácie, vydanie územného rozhodnutia, ale aj pri vydávaní stavebného povolenia na stavbu alebo jej zmenu. Uplatňuje záujmy ochrany prírody a krajiny najmä formou vyjadrenia alebo stanoviska. V prípadoch, kedy ide o schválenie alebo zmenu územnoplánovacej dokumentácie, resp. o vydanie územného rozhodnutia, sa vyžaduje záväzné stanovisko orgánu ochrany prírody. V prípadoch, kedy ide o vydanie stavebného povolenia na stavbu alebo jej zmenu, sa nevyžaduje vždy záväzné stanovisko.¹⁸ V uvedených prípadoch je v zmysle Zákona o ochrane prírody a krajiny orgán ochrany prírody povinný konanie viesť bez zbytočných prieťahov tak, aby vydal záväzné stanovisko alebo potvrdenie, či vo veci rozhodol najneskôr do 30 dní odo dňa doručenia žiadosti. Zákon o ochrane prírody osobitne

¹⁷ § 9 Zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny („Zákon o ochrane prírody a krajiny“)

¹⁸ Záväzné stanovisko sa nevyžaduje pri činnostiach vykonávaných na stavbách, ktoré sú miestom rozmnožovania alebo odpočinku chránených živočíchov.

vymedzuje, aby zo žiadosti o vydanie záväzného stanoviska bolo zrejmé, kto žiadosť podáva, akej činnosti sa týka a čo sa navrhuje, pričom musí byť predložená spolu so všetkými s ňou súvisiacimi dokladmi v slovenskom jazyku.

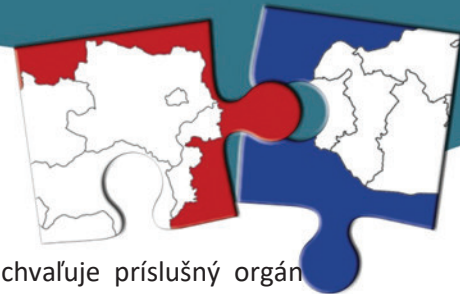
Osobitné postupy a lehoty pri vydávaní záväzného stanoviska orgánu ochrany prírody pri schvaľovaní alebo zmene územnoplánovacej dokumentácie

Orgán ochrany prírody je ako dotknutý orgán oprávnený vydávať stanoviská pri schvaľovaní alebo zmene územnoplánovacej dokumentácie. K zmene územnoplánovacej dokumentácie môže dôjsť v prípade, ak dôjde k zmene územno-technických, hospodárskych a sociálnych predpokladov, na základe ktorých bola navrhnutá koncepcia organizácie územia alebo je potrebné umiestniť verejnoprospešné stavby. Územnoplánovacia dokumentáciu tvorí Koncepcia územného rozvoja Slovenska, územný plán regiónu, obce, alebo zóny, v závislosti od toho, či ide o celoslovenské, regionálne riešenie, alebo riešenie na úrovni obcí, prípadne ich zón. Záväzné stanovisko ku Koncepcii územného rozvoja Slovenska vydáva Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, k územnému plánu regiónu a územnému plánu obce zase príslušný okresný úrad v sídle kraja, a napokon záväzné stanovisko k územnému plánu zóny vydáva príslušný okresný úrad.

Schvaľovanie územnoplánovacej dokumentácie je v zmysle Stavebného zákona¹⁹ rozdelené do viacerých fáz. Orgán ochrany prírody sa v rámci postupov pred schvaľovaním územnoplánovacej dokumentácie alebo jej zmeny vyjadruje vo veciach ochrany prírody a krajiny hneď niekoľkokrát. Schváleniu územnoplánovacej dokumentácie predchádza obstarávanie územnoplánovacej dokumentácie, ktoré zahŕňa prípravné práce, zabezpečenie spracovania prieskumov a rozborov, zabezpečenie spracovania zadania a jeho prerokovanie, zabezpečenie spracovania konceptu riešenia, následne aj návrhu územnoplánovacej dokumentácie, dohľad nad ich spracúvaním a prerokovanie a napokon finálnu prípravu podkladov na schválenie návrhu územnoplánovacej dokumentácie. Záverom fázy obstarávania zabezpečí príslušný orgán územného plánovania vyhlásenie záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie, uloženie územnoplánovacej dokumentácie a vyhotovenie registračného listu, vrátane jeho doručenia ministerstvu.

V rámci prípravných prác orgán územného plánovania zabezpečí spracovanie prieskumov a rozborov nevyhnutných na spracovanie zadania, konceptu a návrhu územnoplánovacej dokumentácie. Zadanie môže prerokovávať aj príslušný orgán ochrany prírody a krajiny. Na vyjadrenie sa k zadaniu mu obstarávateľ územnoplánovacej dokumentácie určí primeranú lehotu. Stavebný zákon vymedzuje, že lehota na vyjadrenie sa k návrhu zadania musí byť stanovená minimálne na 30 dní od doručenia oznámenia o prerokovaní návrhu zadania. Návrh zadania je po prerokovaní a po vyhodnotení stanovísk a pripomienok ďalej posudzovaný príslušnými orgánmi a odstraňujú sa jeho prípadné

¹⁹ Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku („Stavebný zákon“)

rozpory. Takto prerokované zadanie po odstránení rozporov následne schvaľuje príslušný orgán verejnej správy. Na základe schváleného zadania sa ďalej spracováva koncept. Uvedený krok sa môže vynechať v prípade, ak ide o územný plán obce, ktorý rieši územie s menej ako 2000 obyvateľmi, alebo ak ide o územný plán zóny. V tomto prípade sa môže spracovať už na základe schváleného zadania návrh územného plánu. Aj ku konceptu sa môže vyjadrovať príslušný orgán ochrany prírody. Svoje stanovisko môže uplatniť do 30 dní odo dňa doručenia oznámenia o verejnom prerokovaní konceptu riešenia. Podľa výsledkov prerokovania sa vypracuje súborné stanovisko. Opätovne sa odstránia rozpory v stanoviskách. Výsledkom prerokovania výsledkov konceptu môže byť aj zmena zadania, ktorá sa musí predložiť na schválenie tomu orgánu, ktorý schválil pôvodné zadanie.

Ak je koncept prerokovaný, pristúpi sa k prerokovaniu návrhu územnoplánovacej dokumentácie. Príslušný orgán ochrany prírody je povinný oznámiť svoje stanovisko k návrhu opäť do 30 dní, odkedy bol upovedomený o prerokovaní návrhu územnoplánovacej dokumentácie. Táto lehota môže byť primerane predĺžená s ohľadom na zložitosť prípadu. Ďalej nasleduje príprava podkladov na schvaľovanie územnoplánovacej dokumentácie a ich predloženie schvaľujúcemu orgánu na samotné schválenie.

Osobitné postupy a lehoty pri vydaní stanoviska orgánu ochrany prírody pri vydaní územného rozhodnutia a pri vydaní stavebného povolenia

Stavebný zákon ustanovuje, že ak sa konanie, ktoré vymedzuje vo svojich ustanoveniach, dotýka ochrany zložiek životného prostredia a iných osobitných záujmov,²⁰ rozhodne stavebný úrad na základe záväzného stanoviska dotknutého orgánu, ktorý uplatňuje požiadavky podľa osobitných predpisov. Takýmto orgánom môže byť aj orgán ochrany prírody. Obsah záväzného stanoviska je pre stavebný úrad záväzný a bez zosúladenia záväzného stanoviska dotknutého orgánu s inými záväznými stanoviskami nemôže vo veci rozhodnúť. V záväznom stanovisku je oprávnený uplatňovať požiadavky v rozsahu svojej pôsobnosti ustanovenej osobitným právnym predpisom. Lehota na vydanie záväzného stanoviska orgánu ochrany prírody je v prípade konaní, v ktorých ide o vydanie územného rozhodnutia a vydanie povolenia na stavbu a jej zmenu, daná osobitným právnym predpisom, ktorým je Zákon o ochrane prírody a krajiny.²¹

Vydávanie územného rozhodnutia

Orgán ochrany prírody je dotknutým orgánom v územnom konaní, ktoré vedie k vydaniu územného rozhodnutia ako rozhodnutia o umiestnení stavby, rozhodnutí o využití územia, o chránenom území a o ochrannom pásme, a napokon rozhodnutia o stavebnej uzávere. Stavebnému úradu sa ukladá povinnosť zabezpečiť pre potreby rozhodnutia v územnom konaní stanoviska dotknutých orgánov,

²⁰ § 126 ods. 1 Stavebného zákona

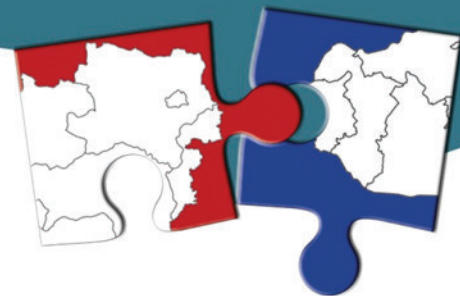
²¹ § 85 ods. 5 Zákona o ochrane prírody a krajiny

ktoré chránia verejné záujmy podľa osobitných predpisov. Stavebný úrad je povinný oznámiť začatie územného konania aj príslušnému orgánu ochrany prírody. Orgán ochrany prírody a krajiny oznámi svoje stanovisko k návrhu územného rozhodnutia v stanovenej lehote, ktorú Stavebný zákon ešte osobitne upravuje. Táto lehota je v zmysle Stavebného zákona rovnaká pre všetkých účastníkov územného konania. V prípade, ak stavebný úrad nariadi ústne pojednávanie, pripomienky a námietky musia byť oznámené najneskôr pri ústnom pojednávaní. Ak stavebný úrad upustí od ústneho pojednávania, určí lehotu na uplatnenie námietok. Táto lehota nesmie byť kratšia ako 7 dní. Ak však dotknutý orgán bude potrebovať na riadne posúdenie návrhu a vydanie stanoviska dlhší čas, môže požiadať stavebný úrad o predĺženie lehoty pred jej uplynutím. Ak sú niektoré stanoviská dotknutých orgánov rozporné, odstránia sa tieto rozpory tak, že tieto rozpory riešia orgány nadriadené týmto orgánom dohodou. Stavebný úrad je povinný v tomto konaní pri posudzovaní záujmov ochrany prírody v celom rozsahu rešpektovať obsah vyjadrenia tohto dotknutého orgánu a premietnuť jeho požiadavky do výrokovej časti územného rozhodnutia do podmienok pre nasledujúce, spravidla stavebné konanie. Ak orgán ochrany prírody dal svoje stanovisko k návrhu pred začatím územného konania, stavebný úrad obmedzí prerokovanie návrhu podľa miery, v akej boli požiadavky splnené.

Vydávanie stavebného povolenia

Orgán ochrany prírody je dotknutým orgánom vo veciach ochrany prírody a krajiny aj v stavebnom konaní, ktoré vedie k vydaniu stavebného povolenia na stavbu alebo zmenu stavby (najmä pri prístavbe, nadstavbe a pri iných stavebných úpravách). Stavebné povolenie sa vyžaduje pri stavbách každého druhu, bez zreteľa na ich stavebnotechnické vyhotovenie, účel a čas trvania. Stavebnému úradu sa ukladá tiež povinnosť zabezpečiť pre potreby rozhodnutia v stavebnom konaní stanoviská dotknutých orgánov, ktoré chránia verejné záujmy podľa osobitných predpisov. Stavebný orgán oznámi začatie stavebného konania dotknutým orgánom do 7 dní odo dňa úplnosti žiadosti o stavebné povolenie. Orgán ochrany prírody a krajiny oznámi svoje stanovisko v stanovenej lehote. Táto lehota je rovnaká pre všetkých účastníkov územného konania. V prípade, ak stavebný úrad nariadi ústne pojednávanie, pripomienky a námietky musia byť oznámené najneskôr pri ústnom pojednávaní. Ak od pojednávania stavebný úrad upustí, určí lehotu na oznámenie stanoviska. Lehota v tomto zákonnom ustanovení Stavebného zákona ohraničená nie je. V prípade, že orgán ochrany prírody bude potrebovať na vydanie stanoviska dlhší čas, môže požiadať stavebný úrad o predĺženie lehoty pred jej uplynutím, rovnako ako v územnom konaní. Záverom možno konštatovať, že do povoľovacieho konania vstupujú na základe osobitných predpisov opakovane tie isté dotknuté orgány, a to aj napriek tomu, že ich požiadavky týkajúce sa ochrany záujmov, ktoré reprezentujú, už boli uplatnené a zohľadnené v územnom plánovaní alebo v územnom konaní.

Náležitosti týkajúce sa územnej ochrany prírody a krajiny

Územná ochrana prírody a krajiny je na území SR alebo jej časti rozdelená na 5 stupňov ochrany. Na území SR platí prvý stupeň ochrany, ak tento Zákon o ochrane prírody a krajiny alebo všeobecne záväzný právny predpis vydaný na jeho základe neustanovuje inak.

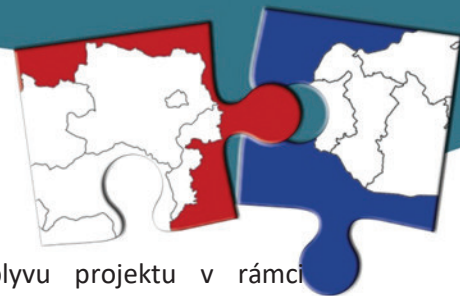
V prvom stupni ochrany sa uplatňujú ustanovenia o všeobecnej ochrane prírody a krajiny podľa druhej časti Zákona o ochrane prírody a krajiny. Čím je vyšší stupeň ochrany, tým väčší je aj rozsah obmedzení v rámci implementácie investičného projektu a aplikujú sa špecifické požiadavky na činnosti, ktoré sú buď v danom stupni výslovne zakázané, alebo podliehajú súhlasu.²² Všeobecné obmedzenia a zákazy činností v rámci všeobecných ustanovení platia v každom stupni ochrany, no čím je vyšší stupeň ochrany, tým sa tieto obmedzenia a zákazy prehĺbujú, prípadne dopĺňajú o ďalšie.²³ V prípade, že v rámci implementácie investičného projektu má dôjsť k činnosti, na ktorú sa v danom stupni ochrany vyžaduje súhlas, je potrebné on požiadať príslušný orgán ochrany prírody. Bez udelenia súhlasu takúto činnosť nemožno uskutočniť. V rozhodnutí, ktorým sa vydáva súhlas na vykonanie činnosti, alebo ktorým sa povoľuje výnimka zo zákazu činnosti, orgán ochrany prírody okrem iného určí podmienky vykonávania činností, vrátane opatrení na zmiernenie alebo odvrátenie nepriaznivých účinkov činnosti, ak sú potrebné na zabezpečenie záujmov ochrany a prírody. Určí sa tiež lehota platnosti vydaného súhlasu a povolenej výnimky.

Lokality, na ktorých sa nachádzajú biotopy európskeho významu, biotopy národného významu a biotopy vtákov, vrátane sťahovavých druhov, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia, významné krajinné prvky alebo prírodné výtvory, možno vyhlásiť za chránené územia. V chránených územiach a ich pásmach platia odlišné stupne ochrany prírody, ktoré prinášajú zákazy alebo obmedzenia činnosti, ktoré môžu byť potrebné pre implementáciu investičného projektu. V chránenej krajinskej oblasti platí vo všeobecnosti druhý stupeň ochrany, v národnom parku platí vo všeobecnosti tretí stupeň ochrany, v chránenom areáli platí druhý, tretí, štvrtý alebo aj piaty stupeň ochrany, v prírodnej rezervácii alebo národnej rezervácii platí vo všeobecnosti štvrtý alebo piaty stupeň ochrany, a rovnako tak aj v prírodnej pamiatke alebo národnej prírodnej pamiatke. V chránenom krajinnom prvku platí druhý, tretí, štvrtý alebo piaty stupeň ochrany.

Mosty cez rieku Morava

Z pohľadu prípravy a realizácie mostných projektov cez rieku Morava (napr. most Vysoká pri Morave/Marchegg) bolo podľa informácií z BSK potrebné rámci stavebného konania osloviť Okresný úrad životného prostredia, ktorý vydal súhlasné stanovisko v termíne do 4 mesiacov napriek skutočnosti, že tak mal urobiť do 30 dní. Na druhej strane treba brať do úvahy, že Okresný úrad ŽP v rámci danej lehoty oslovil Štátnu ochranu prírody a ostatné relevantné inštitúcie v oblasti ŽP s cieľom

²² § 11 a nasl. Zákona o ochrane prírody a krajiny

získania posudku/stanoviska ohľadom potenciálneho negatívneho vplyvu projektu v rámci jednotlivých ochranných pásiem, čím došlo k predĺženiu zákonom stanovenej lehoty.

3.6.2 Zákon o ochrane prírody v Rakúsku

V Rakúsku sú za ochranu prírody a krajiny zodpovedné spolkové krajiny, pričom každá má svoje vlastné zákony týkajúce sa ochrany prírody. Ustanovenia v nich obsiahnuté špecifikujú ochranu prírody (vyhlásenie chránených území) a niektorých druhov rastlín a zvierat (nariadenia o ochrane zvierat a rastlín).

Systém IUCN slúži ako medzinárodná referencia pre národnú klasifikáciu chránených území. Systém IUCN – Protected Areas Categories System of the International Union for Conservation of Nature and Natural Resources sa používa na klasifikáciu všetkých chránených území vo svete rozdelených do šiestich kategórií riadenia (I až VI). Zaradenie do kategórií je realizované podľa cieľa ochrany, ochranných opatrení a manažmentu územia. Hyperlink → [IUCN – Kategórie](#)

Kategórie chránených území s prísnou ochranou (IUCN: I + II) a normálnou ochranou (IUCN: III + IV):

Národné parky

Z ekologického hľadiska sú národné parky obzvlášť cennými chránenými územiami, v rámci ktorých by mal prirodzený vývoj prebiehať v čo najväčšej miere bez vedľajších vplyvov. Národné parky sú preto veľmi vhodnými oblasťami výskumu pre inventár, dlhodobé ekologické štúdie a trvalé pozorovanie (monitorovanie) a v konečnom dôsledku majú význam aj pre regionálny rozvoj, keďže v jednotlivých regiónoch Rakúska je realizovaných viacero dôležitých projektov. Rakúske národné parky sú spravované v rôznych zónach, v súlade s kritériami Svetovej únie na ochranu prírody IUCN pre kategóriu II („Národný park“).

Oblasti Natura 2000 (európske chránené oblasti)

V rámci Európskej únie je smernica o faune, flóre a biotopoch (smernica FFH) základným právnym nástrojom pre ochranu biotopov a jednotlivých druhov. Hlavným cieľom smernice je vytvorenie celoeurópskej siete chránených území Natura 2000, pomocou ktorej sú trvalo chránené prirodzené biotopy Európy. Rakúsko má celkovo 254 zákonom predpísaných oblastí Natura 2000, ktoré zaberajú viac ako 15 % spolkového územia (stav z konca roka 2019), pričom výber oblastí uskutočnilo deväť spolkových krajín v súlade s platnou legislatívou v Rakúsku.

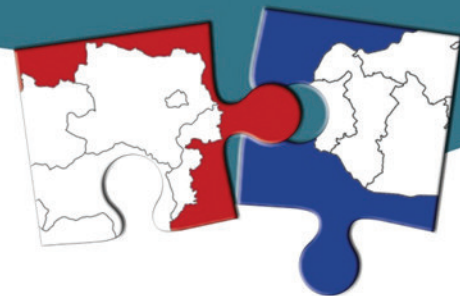
Prírodné rezervácie

Chránené územie typu „prírodná rezervácia“ je jednou z najvýznamnejších kategórií územnej ochrany v Rakúsku, pričom ide prevažne o prírodné alebo prírode blízke územia, ktoré sa vyznačujú existenciou biotopov hodných ochrany a/alebo výskytom vzácných alebo ohrozených živočíšnych a rastlinných druhov.

Medzi najprísnejšie chránené oblasti patrí kategória IUCN Ia (prísna prírodná rezervácia) a Ib (oblasť divočiny), ide napr. o odľahlé oblasti Národného parku Vysoké Tauern. Poľnohospodárske a lesnícke využitie je v prírodných rezerváciách vo všeobecnosti povolené v rovnakom rozsahu ako pred vyhlásením týchto prírodných rezervácií, aj keď akékoľvek zasahovanie do prírody je vo všeobecnosti zakázané. V určitých prípadoch to môže viesť ku konfliktu rôznych záujmov.

Interreg
Slovakia-Austria
European Regional Development Fund

Kategórie chránených území s nižšou ochranou (IUCN: V + VI):

Chránené krajinné oblasti

Chránené krajinné oblasti sú medzi ochrannými kategóriami v Rakúsku územne najrozsiahlejšie. Ide o územia s osobitným charakterom, vysokou estetickou hodnotou alebo rekreačnou hodnotou krajiny. Prvoradým účelom ochrany tejto kategórie je zachovanie krajiny, pričom má byť zabezpečený mimoriadny význam územia pre obyvateľstvo alebo cestovný ruch. V chránených krajinných oblastiach je preto možné úradným postupom zabrániť realizácii opatrení, ktoré spôsobujú výrazné narušenie krajiny.

Prírodné parky

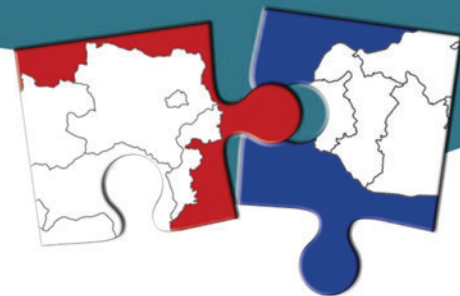
Prírodné parky zahŕňajú krajinné oblasti, ktoré sú vzhľadom na svoje krajinné podmienky obzvlášť vhodné na rekreáciu alebo na sprostredkovanie vedomostí o prírode. „Prírodný park“ nie je kategóriou ochrany prírody, ale skôr predikátom, ktorý sa dodatočne priradzuje k prírodným rezerváciám alebo chráneným krajinným oblastiam s cieľom zhodnotiť tieto územia pre regionálny rozvoj. V súčasnosti je v Rakúsku 50 prírodných parkov (stav: december 2019).

Chránené časti krajiny

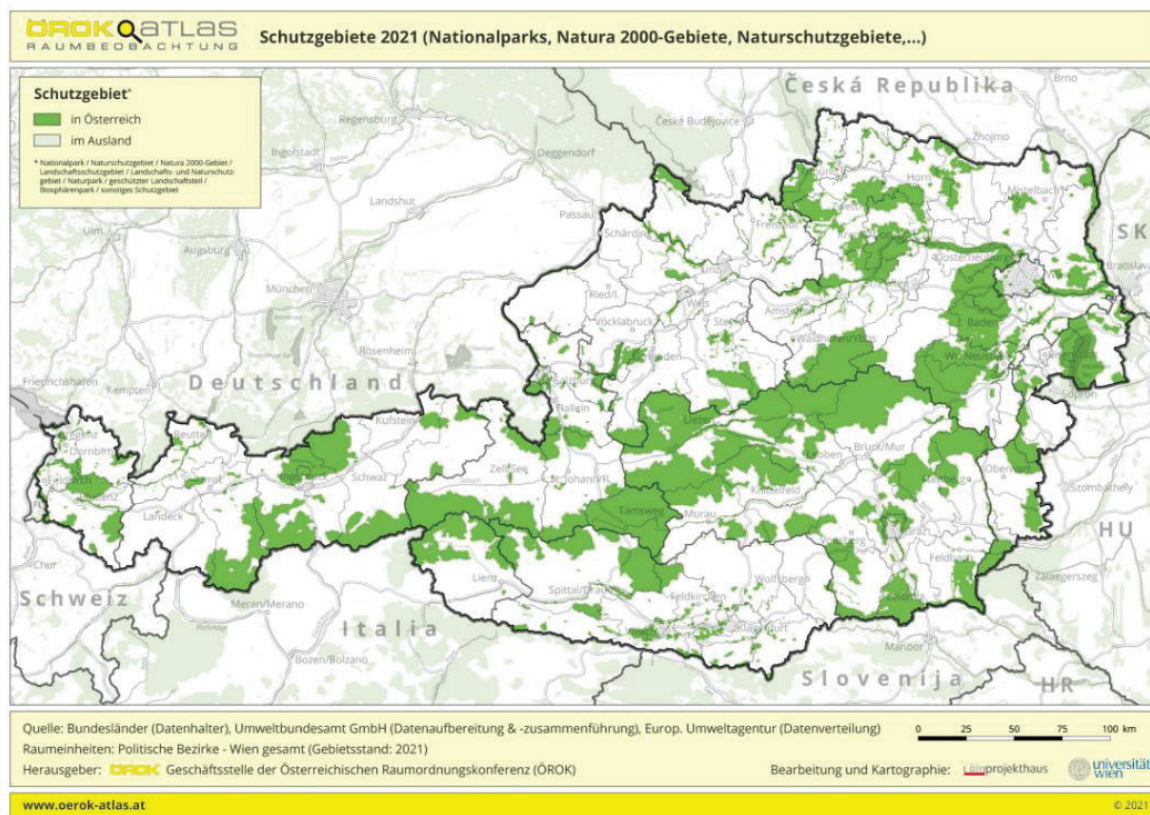
Na rozdiel od prevažne veľkých chránených krajinných oblastí je chránenou časťou krajiny maloplošný, chránený úsek krajiny. Ochranu častí prírody a krajiny možno vykonávať z vedeckých dôvodov alebo pre zachovanie vzácnosti, jedinečnosti či krásy týchto území, pričom aj tu zohráva úlohu ochrana krajiny a zachovanie rekreačného potenciálu.

Biosférické rezervácie

Biosférické rezervácie zaviedlo UNESCO v roku 1976. Majú pomôcť zachovať veľké reprezentatívne časti prírodnej a kultúrnej krajiny vo všetkých častiach sveta. V biosférických rezerváciách sa majú spoločne s miestnym obyvateľstvom rozvíjať a realizovať koncepcie ochrany a trvalo udržateľného rozvoja regiónu. Nižšie zobrazená mapa poskytuje predstavu o priestorovom rozložení všetkých chránených území v Rakúsku, pričom cez atlas spoločnosti ÖROK ([ÖROK – Atlas](#)) je možné získať mapy rôznych chránených území.

Mapa 1: Chránené oblasti v Rakúsku

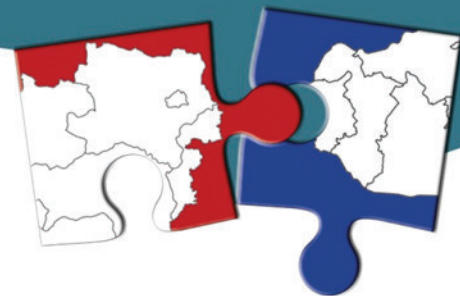
Zdroj: www.oerok.atlas.at

Schvaľovacia povinnosť

V Rakúsku je v záujme ochrany prírody a krajiny potrebné získať povolenie pre realizáciu rôznych projektov, ktoré môžu mať negatívny vplyv na prírodné prostredie a nachádzajú sa mimo miestnej oblasti. Zákonodarcovia v dotknutej spolkovej krajine rozhodnú o tom, ktorých projektov sa to týka. Projekty, ktoré vyžadujú povolenie, sú popísané v zákonoch o ochrane prírody jednotlivých spolkových krajín, pričom v zásade sa týkajú nasledovných náležitostí:

- výstavba a úprava všetkých stavieb,
- výstavba, rozširovanie a rekultivácia závodov na ťažbu alebo spracovanie materiálov všetkých druhov,
- prehradzovanie, premiestňovanie a odvádzanie povrchových vôd blízkych prírode,
- výstavba alebo rozšírenie zariadení na spracovanie odpadov, ako aj skladovacích priestorov všetkého druhu,
- nová výstavba a podstatné zmeny v kempingoch a športových zariadeniach.

Podľa paragrafu 7 Dolnorakúskeho zákona o ochrane prírody sa povolenie nevydá, ak je výrazne narušená krajina, rekreačná hodnota krajiny alebo ekologická funkčnosť dotknutého biotopu a toto narušenie nie je možné vo veľkej miere vylúčiť stanovením preventívnych opatrení. Podobné princípy platia aj v zákonoch o ochrane prírody v spolkových krajinách Burgenland a Viedeň.

Schvaľovacia povinnosť v prírodných rezerváciách

Projekty vyžadujúce povolenie, ako aj požiadavky na schválenie v chránených územiach, sú pre spolkové krajiny Dolné Rakúsko, Viedeň a Burgenland popísané nižšie.

Dolné Rakúsko

Nižšie popísané postupy sa vzťahujú na celé zákonné ustanovenie Dolnorakúskeho zákona o ochrane prírody z roku 2000 – [Naturschutzgesetzes 2000](#). V chránených krajinných oblastiach v Dolnom Rakúsku – okrem všeobecnej požiadavky na získanie povolenia podľa § 7 – existuje aj schvaľovacia povinnosť pre projekty, ktoré sa týkajú kultúrnej premeny území s rozlohou viac ako jeden hektár a zároveň/alebo spôsobia odstránenie prvkov, ktoré sú charakteristické pre prírodu danej oblasti. V tomto prípade okrem dôvodov uvedených v § 7 musí byť žiadosť o povolenie zamietnutá, t. j. je výrazne narušená celistvosť a jedinečnosť krajiny alebo ráz dotknutej krajinej oblasti.

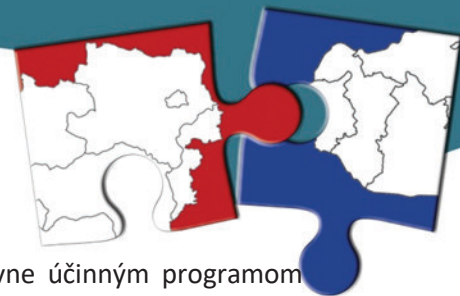
Pokiaľ ide o európske chránené územia, v zmysle § 10 podliehajú schváleniu dotknutého úradu projekty, ktoré priamo nesúvisia so správou európskeho chráneného územia, alebo na to nie sú pre túto oblasť relevantné. Uvedené sa dá realizovať prostredníctvom procesu posudzovania vplyvu na životné prostredie. Na žiadosť žiadateľa alebo Úradu dolnorakúskeho environmentálneho ombudsmana musí príslušný orgán rozhodnúť, či projekt nebude viesť k výraznému narušeniu európskeho ochranného pásma, či už samostatne, alebo v spojení s inými plánmi a projektmi.

V rámci schvaľovacieho procesu musí zodpovedný orgán preskúmať, či je projekt zlučiteľný s cieľmi ochrany stanovenými pre príslušné európske chránené územie, najmä so zachovaním alebo obnovením priaznivého stavu ochrany prirodzených biotopov a voľne žijúcich druhov zvierat a rastlín v tejto oblasti (posudzovanie vplyvov na životné prostredie). Ak Úrad na základe výsledkov posúdenia vplyvov na životné prostredie rozhodol, že územie nie je výrazne dotknuté, musí povolenie vydať. Ak Úrad na základe výsledkov posúdenia vplyvov na prírodu rozhodol, že územie je daným projektom značne dotknuté (negatívny výsledok posúdenia vplyvov na životné prostredie), musí hľadať alternatívne riešenia. Ak neexistuje alternatívne riešenie, povolenie možno udeliť len vtedy, ak sa po zvážení všetkých záujmov, vrátane verejnosti a Európskej komisie, dospeje k záveru, že povolenie je opodstatnené.

V chránených krajinných územiach podľa § 11 nie je vo všeobecnosti povolené označovanie plôch ako stavebné pozemky alebo dopravné plochy. Okrem toho sú zakázané akékoľvek zásahy do vegetácie alebo života zvierat a akékoľvek zmeny existujúcej pôdy alebo skalných útvarov. Zároveň nie je povolený vstup mimo vyznačených chodníkov a plôch. V Dolnom Rakúsku možno na základe oznámenia úradu vyhlásiť za prírodnú pamiatku prírodné stavby, ktoré sa vyznačujú svojou zvláštnosťou, vzácnosťou alebo osobitosťou, dodávajú krajine osobitý ráz alebo majú osobitný vedecký alebo kultúrohistorický význam. V rámci prírodnej pamiatky sa nesmú vykonávať žiadne zásahy ani zmeny.

Proces predloženia a spracovania žiadosti o povolenie

Žiadosti o povolenie podľa tohto zákona alebo vyhlášok vydaných na základe tohto zákona musia byť podané písomne. V žiadostiach o povolenia alebo pri výnimkách z povolenia je potrebné špecifikovať druh, miesto, rozsah a využitie zámeru a priložiť doklady potrebné na posúdenie projektu, najmä plány, popisy, náčrty a aktuálny výpis z katastra nehnuteľností. Ak žiadateľ nie je vlastníkom pozemku, musí byť súhlas vlastníka notársky overený, pokiaľ k navrhovanému zámeru nie je relevantné vyvlastnenie alebo udelenie núteného práva podľa iných právnych predpisov. Okrem toho

je potrebné preukázať, že požadované povolenie nie je v rozpore s právne účinným programom regionálneho rozvoja alebo územnoplánovacou dokumentáciou.

Orgán môže požiadať o predloženie dodatočných dokumentov do šiestich týždňov od prijatia žiadosti, ak sú potrebné na posúdenie potenciálnych účinkov projektu. Pred vydaním rozhodnutia, s výnimkou rozhodnutia v trestnom konaní, musí orgán získať posudok znalca (§ 25). Povolenie udelené podľa ustanovení tohto zákona zaniká do dvoch rokov od vydania, ak sa oprávnená osoba vzdala povolenia, resp. v prípade nezačatia realizácie projektu.

Viedeň

Nižšie popísané usmernenia sa vzťahujú na celú právnu úpravu k Viedenskému zákonu o ochrane prírody – [Wiener Naturschutzgesetz](#). Obsah týkajúci sa národných parkov odkazuje na zákon o Viedenskom národnom parku – [Wiener Nationalparkgesetz](#). Pre všetky chránené územia definované vo Viedni (národné parky, európske chránené územia, chránené krajinné oblasti, chránené časti krajiny, chránené oblasti, ekologické rozvojové oblasti a prírodné pamiatky) platí podľa § 22 – § 28 nasledovné usmernenie: orgán ochrany prírody môže povoliť jednotlivé zásahy do prírody, ak tieto výrazne neovplyvňujú účel ochrany.

S výnimkou národných parkov a chránených krajinných oblastí platí pre ostatné chránené územia vo Viedni nasledovné: povolenie môže byť vydané, ak plánované opatrenie síce predstavuje výrazné narušenie ochranného účelu, ale z rôznych dôvodov je verejný a spoločenský záujem hodnotený výrazne vyššie než verejný záujem týkajúci sa ochrany chráneného územia pred rušivými zásahmi. Pri rozhodovaní o verejnom záujme treba prihliadať na to, či sa dá účel dosiahnuť technicky a ekonomicky opodstatneným spôsobom a či by sa tým v menšej miere nenarušil ochranný účel. V každom prípade je potrebné brať do úvahy prioritu udržania, doplnenia alebo obnovy krajiny, ako aj ekologické funkcie mesta/územia dotknutého daným zásahom.

Ak je to potrebné, povolenie je vydané s podmienkami, s určením lehôt a požiadaviek, aby akékoľvek narušenie ochranného účelu krajiny bolo čo najnižšie. Na splnenie požiadaviek a podmienok spojených s povolením možno stanoviť primeranú lehotu. Za účelom kontroly musí dotknutá strana bezodkladne oznámiť Úradu splnenie požiadaviek a podmienok.

Proces predloženia a spracovania žiadosti o povolenie

Žiadosť o povolenie je podľa § 22 – § 28 potrebné podať písomne. K žiadosti musia byť priložené nasledovné informácie a podklady (v troch vyhotoveniach):

- 1) Plán lokality a prípadne plány výstavby a popis opatrenia,
- 2) Aktuálny výpis z katastra nehnuteľností, na ktorom sa má opatrenie realizovať,
- 3) Písomný súhlas vlastníka pozemku s požadovaným opatrením, ak nie je sám žiadateľom,
- 4) Dokumenty, z ktorých je zrejmé, ako sa možno vyhnúť alebo v minimálnej miere obmedziť ochranné ciele tohto zákona a prostredníctvom ktorých možno dosiahnuť čo najšetrnejšie začlenenie opatrenia do krajiny (sprievodný plán ochrany krajiny),
- 5) Informácie o existujúcich povoleniach a oprávneniach alebo postupoch začatých podľa iných právnych ustanovení, ktoré je potrebné rešpektovať v súvislosti s daným opatrením.

Orgán ochrany prírody však môže upustiť od poskytnutia individuálnych informácií a dokumentov, ak sú pre posúdenie opatrenia irelevantné. Zároveň môže požiadať o predloženie ďalších dokladov, ak z

uvedených predložených dokladov nemožno usúdiť, či opatrenie je v súlade s ustanoveniami tohto zákona.

Burgenland

Nižšie popísané postupy sa vzťahujú na celú právnu úpravu zákona o ochrane prírody a krajiny Burgenlandu – Burgenländisches Naturschutz und Landschaftspflegegesetz. V Burgenlande je potrebné povolenie na projekty, ktoré vyžadujú povolenie podľa odseku 2 § 5 na plochách, ktoré sú v právoplatnom územnom pláne obce označené ako zelené plochy, alebo ktoré sú v zmysle § 32 odseku 3 zákona o územnom plánovaní 2019, LGBl. Nr. 49/2019 označené ako plocha pre výstavbu rekreačného zariadenia alebo zariadenia cestovného ruchu. Zároveň sa nachádzajú v oblasti Neziiderského jazera v rámci pásma trstia a oblasti pred jazerom v súlade s prílohou 2 zákona o ochrane prírody a krajiny Burgenlandu.

Podľa § 6 sa v chránených územiach povolenie vydá len vtedy, ak projekt alebo opatrenie vrátane zamýšľaného využitia

- a) neovplyvní nepriaznivo krajinu,
- b) neovplyvní nepriaznivo štruktúru prírody v dotknutom biotope alebo sa to nedá očakávať,
- c) neovplyvní nepriaznivo ráz dotknutej krajiny, resp.
- d) nedošlo k podstatnému zásahu do územia, pre ktoré sú nariadením spolkovej krajiny stanovené osobitné rozvojové ciele podľa § 6a.

V chránených krajinných oblastiach a chránených častiach krajiny sa povolenie vydá len vtedy, ak nemožno očakávať narušenie cieľov v rámci ochrany krajiny. Okrem toho v Burgenlande platí hlavná zásada, že povolenie v zmysle § 5 možno v rozpore s predchádzajúcimi ustanoveniami (ad) vydať, ak verejný záujem na požadovaných opatreniach z hľadiska spoločného dobra stojí vyššie ako verejný záujem na zachovaní pôvodného rázu krajiny. Povolenie sa nevyžaduje, ak plocha zastavaná alebo pokrytá projektom nepresahuje 50 m² a projekt je oznámený úradu spolu s požadovanými dokladmi v zmysle § 5a ods. 2. Zároveň úrad neoznámi žiadateľovi projektu do ôsmich týždňov od prijatia plne zdokumentovaného oznámenia, že projekt nemožno realizovať bez povolenia z hľadiska verejného záujmu s ohľadom na krajinu a štruktúru ekosystému.

Pre oblasti sústavy Natura 2000 v Burgenlande platia osobitné ustanovenia. V európskych chránených územiach môže príslušný orgán schváliť plány a projekty v prípade, ak zásah do európskeho chráneného územia významne neovplyvní časti územia, ktoré sú relevantné z hľadiska účelu ochrany alebo cieľov ochrany prírody. Povolenie možno udeliť len vtedy, ak:

- a) nie je možné nájsť alternatívne riešenie, ktoré by sa netýkalo predmetnej oblasti,
- b) boli uplatnené závažné dôvody vyššieho verejného záujmu, vrátane dôvodov sociálnej alebo ekonomickej povahy,
- c) sa zabezpečia potrebné kompenzačné opatrenia na ochranu globálnej koherencie sústavy Natura 2000.

V prípade získania povolenia v zmysle § 22d je žiadateľ povinný vykonať kompenzačné opatrenia podľa odseku c v lehote, ktorá mu bude určená v oznámení o schválení. Európska Komisia musí byť o daných opatreniach súbežne informovaná.

Podľa § 22e všetky plány alebo projekty v rámci európskeho chráneného územia a mimo neho, ktoré priamo nesúvisia so správou európskeho chráneného územia, podliehajú schváleniu príslušným orgánom. Prevádzkovateľ musí poskytnúť úradu všetky podklady, ktoré sú užitočné na posúdenie skutkového stavu. Na žiadosť žiadateľa alebo krajského prokurátora pre životné prostredie v Burgenlande musí orgán prostredníctvom oznámenia určiť, či ide o povolenie pre plán alebo pre projekt. Orgán môže požiadať žiadateľa o povolenie, aby predložil tzv. vyhlásenie o zlúčiteľnosti s prírodou. V takom prípade sa postupuje podľa usmernenia, ktoré je neoddeliteľnou súčasťou zákona o ochrane prírody. Pokyny pre postup posudzovania vplyvov na životné prostredie možno nájsť v prílohe 1 zákona o ochrane prírody spolkovej krajiny Burgenland.

Proces predloženia a spracovania žiadosti o povolenie

O udelenie povolenia v zmysle zákona treba požiadať písomne. V žiadosti je potrebné uviesť typ, miesto, rozsah a využitie projektu. Vlastníctvo dotknutého majetku musí byť vierohodne preukázané. K žiadosti je potrebné priložiť doklady potrebné na posúdenie projektu, najmä plány, popisy, náčrty v troch vyhotoveniach. K žiadosti o schválenie projektu podľa § 5 je potrebné predložiť plán prevádzky budovy/stavby. Musí obsahovať najmä plán a písomný popis projektu v prípade uzavretia alebo vyradenia zariadenia alebo niektorej z jeho častí, ako aj informácie o termínoch realizácie projektu. Úrad môže požiadať o predloženie dokladov, ktoré sú potrebné na posúdenie pravdepodobných vplyvov projektu na prírodu a posúdenie verejného záujmu týkajúceho sa požadovaného opatrenia.

Mosty cez rieku Morava

Z hľadiska ochrany prírody patria nivy Morava-Dyje medzi najvýznamnejšie riečne systémy v Rakúsku. Spolu s českou a slovenskou časťou tvoria na približne 60 000 hektároch najväčšiu nedotknutú riečnu krajinu v srdci strednej Európy. Táto „pokladnica biodiverzity“ je domovom viac ako 500 ohrozených živočíšnych a rastlinných druhov. Pre ochranu vtáctva sú mimoriadne dôležité migračné, oddychové, ako aj hostujúce vtáčie územia. Nížinné rieky March a Dyja formovali dlhodobo túto krajinu, čím vznikla pestrá mozaika vlhkých priehlbín a suchých pieskových chrbtov, často v stiesnenom priestore – čo predstavuje isté tajomstvo bohatého života. Záplavové územia sú chránené mnohými spôsobmi. Veľké časti nív v okolí rieky Morava sú súčasťou dolnorakúskej sústavy oblasti Natura 2000 ako súčast európskeho chráneného územia „March-Thaya-Auen“. V oblasti Natura 2000 sa nachádzajú prísne chránené prírodné rezervácie:

- Dolné nivy Moravy
- Záplavové oblasti Dyje - Rabensburg
- Angerské a Dürnkrutské Moravské sľučky
- Malé jazero – Breitenensee
- Soľné stepy Baumgarten na Morave

Z vyššie uvedených dôvodov sú všetky zásahy v oblasti Moravských nív, ako sú napr. výstavby mostov veľmi obmedzené alebo sa môžu vykonávať len za najprísnejších podmienok. To malo a stále má zásadný vplyv na prípravu a realizáciu týchto projektov a najmä na dĺžku schvaľovacieho procesu.

Vykonávanie záujmov ochrany prírody a krajiny

Vo Viedni a Burgenlande je povinné zriadenie poradného zboru ochrany prírody. Z vlastnej vôle môže dávať odporúčania a stanoviská a má byť informovaný o projektoch, ktoré majú vplyv na ochranu prírody.

Zároveň vo Viedni, v Dolnom Rakúsku a Burgenlande môžu vybrané environmentálne organizácie predložiť písomné vyjadrenie k plánovaným projektom a odborné správy do štyroch týždňov (Viedeň do 2 týždňov) od ich sprístupnenia. Uvedené je potrebné brať do úvahy v procese rozhodovania.

Zhrnutie

Kým SR rieši ochranu prírody na celoštátnej úrovni, v Rakúsku ochranu prírody riešia na regionálnej úrovni jednotlivé spolkové krajiny. Každá spolková krajina má vlastné zákony týkajúce sa ochrany prírody so stanovenými špecifikami vo vzťahu k plánovaným projektom. Analýzou právnych predpisov týkajúcich sa ochrany prírody na oboch zúčastnených stranách bola zistená najmä odlišnosť v stupňoch ochrany prírody a s tým súvisiacich obmedzení či zákazoch činností, ktoré môžu mať zásadný dopad pre realizáciu investičného projektu.

Na SR sa uplatňuje 5 stupňov ochrany. V každom stupni ochrany platia iné zákazy, výnimky zo zákazov sú definované činnosti, ktoré podliehajú schvaľovaciemu, resp. povoľovaciemu procesu. Vo všeobecnosti sa uplatňuje v SR na celom území I. stupeň ochrany so všeobecnými povinnosťami pri ochrane životného prostredia platné pre všetkých. Stupne ochrany sa v niektorých oblastiach menia s ohľadom na charakter vyhlásených území a ich pásiev. V chránenej krajinskej oblasti platí vo všeobecnosti II. stupeň ochrany, v národnom parku platí vo všeobecnosti III. stupeň ochrany, v chránenom areáli platí II., III., IV. alebo V. stupeň ochrany, v prírodnej rezervácii alebo národnej rezervácii platí vo všeobecnosti IV. alebo V. stupeň ochrany, a rovnako tak aj v prírodnej pamiatke a národnej prírodnej pamiatke. V chránenom krajinnom prvku platí II., III., IV., alebo V. stupeň ochrany.

Rakúsko vyhlasuje chránené územia až so šiestimi kategóriami riadenia. Rozlišuje kategórie chránených území s prísnou ochranou I., II. a normálnou ochranou III., IV. (národné parky, oblasti Natura 2000, prírodné rezervácie), kategórie chránených území s nižšou ochranou V., VI. (chránené krajinné oblasti, prírodné parky, chránené časti krajiny, biosférické rezervácie).

Kým SR uplatňuje princíp, že čím vyšší je stupeň ochrany, tým väčší je rozsah obmedzení pre implementáciu investičného projektu, Rakúsko sa riadi princípom, že čím vyšší je stupeň ochrany, tým nižší je rozsah obmedzení pre implementáciu investičného projektu.

Ak je nejakú činnosť potrebné schváliť alebo je možné udeliť jej výnimku zo zákazu, žiadateľ musí o udelenie výnimky alebo súhlas požiadať príslušný orgán ochrany prírody. Orgán ochrany prírody v SR, ak činnosť schváli alebo udelí jej výnimku zo zákazu, určí v rozhodnutí podmienky a opatrenia na zmiernenie alebo odvrátenie nepriaznivých účinkov činnosti, ak je to potrebné v záujme ochrany prírody, a určí platnosť súhlasu, resp. výnimky. Kým SR upravuje rozsah činností podliehajúcich povoľovacieho procesu s ohľadom na stupne ochrany na celoštátnej úrovni, spolkové krajiny Rakúska môžu upravovať rozsah projektov poliehajúcich povoľovaciemu procesu odlišne. Napríklad v Burgenlande je potrebné povolenie na projekty, ktoré vyžadujú povolenie podľa odseku 2 § 5 na plochách, ktoré sú v právoplatnom územnom pláne obce označené ako zelené plochy, alebo ktoré sú definované v zmysle § 32 príslušného burgenlandského zákona.

V SR orgány ochrany prírody v konaniach týkajúcich sa možných zásahov investičných projektov do životného prostredia, uplatňujú záujmy ochrany prírody v niekoľkých štádiách. Pripomienky je možno adresovať v územnom aj stavebnom konaní. Žiadateľ môže požiadať o vydanie záväzného stanoviska pre potreby týchto konaní, pričom žiadosti musí byť vyhovievané najneskôr do 30 dní. Ak dal orgán ochrany prírody svoje stanovisko k návrhu pred začatím územného konania, stavebný úrad obmedzí prerokovanie návrhu podľa miery v akej boli požiadavky splnené, čo môže výrazne zefektívniť a zrýchliť stanovené harmonogramy prác. Uplatňovanie záujmov ochrany prírody je v Rakúsku

odlišné. Napríklad vo Viedni a Burgenlande je povinné zriadenie poradného zboru ochrany prírody, ktorý z vlastnej vôle môže dávať odporúčania a stanoviská. Tento zbor musí byť informovaný o projektoch, ktoré majú vplyv na ochranu prírody. Viedeň, Dolné Rakúsko a Burgenland majú spoločný prístup pre vybrané environmentálne organizácie, ktoré môžu uplatňovať záujmy ochrany prírody. Vybrané environmentálne organizácie môžu predložiť písomné stanovisko k plánovaným investičným projektom do štyroch týždňov (vo Viedni do 2 týždňov) od podania žiadosti.

Je vysoko žiaduce, aby pred začatím plánovania investičného projektu žiadateľ vyhodnotil územný rozsah plánovanej investičnej činnosti, a prispôbil plánované činnosti s ohľadom na stupne ochrany prírody. Na oboch zúčastnených stranách sa môžu líšiť stupne ochrany s príslušnými obmedzeniami alebo zákazmi, ktoré môžu ovplyvniť projekt. V Rakúsku sú navyše odlišnosti aj v jednotlivých spolkových krajinách.

3.7 Zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie

3.7.1 Zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v SR

Posudzovanie strategických dokumentov – oznámenie, rozsah hodnotenia

Strategický dokument je návrh plánu alebo programu (vrátane takého, ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou), ako aj akákoľvek jeho zmena, a po a) pripravuje a schvaľuje sa na štátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni, alebo sa po b) pripravuje na schválenie Národnou radou SR, obecným zastupiteľstvom, zastupiteľstvom vyššieho územného celku alebo vládou SR. Nie všetky strategické dokumenty sú automaticky predmetom posudzovania v zmysle zákonnej definície.²⁴ Zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie špecifikuje strategické dokumenty, ktoré sú vždy predmetom posudzovania a strategické dokumenty, o ktorých musí príslušný orgán ešte rozhodovať v rámci zisťovacieho konania. Predmetom posudzovania vplyvov strategických dokumentov (tzn. pred ich prípravou a pred ich schválením) je vždy strategický dokument pripravovaný pre oblasť poľnohospodárstva, lesníctva, rybárstva, priemyslu, energetiky, dopravy, odpadového hospodárstva, vodného hospodárstva, telekomunikácií, cestovného ruchu, územného plánovania alebo využívania územia, regionálneho rozvoja a životného prostredia, ako aj strategický dokument spolufinancovaný Európskou úniou, ktoré majú pravdepodobne významný vplyv na životné prostredie a zároveň vytvárajú rámec na schválenie niektorej z navrhovaných činností uvedených v prílohe č. 8 Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Do uvedenej schémy však automaticky nepatria strategické dokumenty, ktoré určujú využívanie malých území na miestnej úrovni, ale musí sa ešte o nich rozhodnúť v rámci zisťovacieho konania, ak splnia príslušné zákonné podmienky.

Proces posudzovania vplyvov strategických dokumentov sa skladá z niekoľkých fáz:

²⁴ § 3 ods. d) Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie

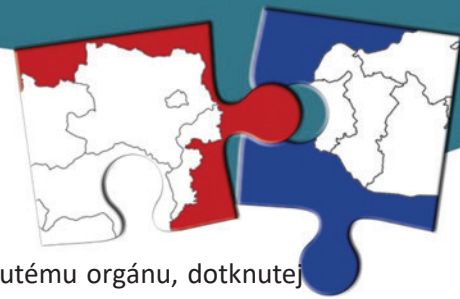
- Vypracovanie a predloženie oznámenia o vypracovaní strategického dokumentu a jeho pripomienkovanie,
- Zisťovacie konanie (len v osobitných prípadoch) – rozhodovanie, či zákonom špecifikované osobitné strategické dokumenty budú podliehať posudzovaniu v ďalších fázach,
- Vypracovanie a určenie rozsahu hodnotenia strategického dokumentu a časového harmonogramu,
- Vypracovanie správy o hodnotení vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie spolu s návrhom strategického dokumentu a ich pripomienkovanie, vrátane verejného prerokovania správy o hodnotení spolu s návrhom strategického dokumentu,
- Vypracovanie odborného posudku k strategickému dokumentu a následne aj záverečného stanoviska z posúdenia strategického dokumentu,
- Proces schvaľovania strategického dokumentu.

Na začiatku celého procesu posudzovania strategických dokumentov je oznámenie o strategickom dokumente. Po doručení oznámenia príslušný orgán vyhodnotí, či oznámenie spĺňa všetky potrebné náležitosti. Ak nespĺňa, vráti sa oznámenie obstarávateľovi na doplnenie v určenom rozsahu. Po prijatí úplného oznámenia sa oznámenie do 5 dní zverejní na webovom sídle ministerstva a príslušný orgán doručí oznámenie aj dotknutým orgánom, schvaľujúcemu orgánu a dotknutej obci, ak ide o strategický dokument s miestnym dosahom. Nasleduje pripomienkovanie zo strany verejnosti, dotknutých orgánov a dotknutých obcí.

Po pripomienkovaní oznámenia určí príslušný orgán rozsah hodnotenia strategického dokumentu a podľa potreby aj jeho časový harmonogram. Rozsah a prípadný časový harmonogram určí po jeho prerokovaní s obstarávateľom, schvaľujúcim orgánom, dotknutou obcou, ak ide o strategický dokument s miestnym dosahom, a prípadne ho tiež dohodne so štátnym orgánom ochrany prírody, ak ide o strategický dokument, ktorý môže mať vplyv samostatne alebo v kombinácii s iným strategickým dokumentom alebo s inou činnosťou na územie sústavy chránených území. Rozsah hodnotenia a prípadný časový harmonogram sa doručí obstarávateľovi spolu so stanoviskami dotknutých orgánov a dotknutých obcí do 10 dní od uplynutia poslednej lehoty na podanie príslušného stanoviska alebo do 10 dní od vydania pozitívneho rozhodnutia v zisťovacom konaní o potrebe posudzovania vplyvov daného strategického dokumentu. Opäť nasleduje jeho pripomienkovanie verejnosťou, dotknutou obcou, dotknutým samosprávnym krajom, dotknutým orgánom a ďalšími osobami. Subjekty majú na pripomienkovanie 10 dní od ich zverejnenia. Tieto príslušný orgán vyhodnotí a následne ich doručí obstarávateľovi.

Správa o hodnotení strategického dokumentu

Správa o hodnotení strategického dokumentu sa spracuje po ukončení pripomienkovania rozsahu hodnotenia strategického dokumentu. Obstarávateľ zabezpečí hodnotenie návrhu strategického dokumentu na životné prostredie. Po tom, ako príslušný obstarávateľ zabezpečí hodnotenie vplyvu návrhu strategického dokumentu, sa výsledok hodnotenia vplyvov strategického dokumentu uvedie v správe o hodnotení strategického dokumentu. Správu o hodnotení strategického dokumentu spolu s návrhom strategického dokumentu predloží obstarávateľ príslušnému orgánu. Po prijatí úplnej správy o hodnotení strategického dokumentu a návrhu strategického dokumentu so všetkými potrebnými doplneniami príslušný orgán zverejní správu a návrh na webovom sídle ministerstva a

doručí správu a návrh na zaujatie stanoviska schvaľujúcemu orgánu, dotknutému orgánu, dotknutej obci, ak ide o strategický dokument s miestnym dosahom, prípadne aj štátnemu orgánu ochrany prírody a krajiny, ak ide o strategický dokument, ktorý môže mať vplyv samostatne alebo v kombinácii s iným strategickým dokumentom alebo s inou činnosťou na územie sústavy chránených území. Nasleduje pripomienkovanie zo strany verejnosti, dotknutých orgánov a dotknutých obcí. Verejnosť má spolu s dotknutými orgánmi lehotu na podanie stanovísk k správe o hodnotení strategického dokumentu, a to 21 dní. Dotknutým orgánom táto lehota začína plynúť od doručenia správy strategického dokumentu a verejnosti odo dňa zverejnenia informácie k správe o hodnotení strategického dokumentu. Do jej uplynutia musí obstarávateľ s príslušným orgánom zabezpečiť verejné prerokovanie správy aj návrhu. Verejné prerokovanie správy je pre túto fázu špecifické.

Predmet posudzovania vplyvov navrhovanej činnosti alebo jej zmeny a predmet zisťovacieho konania o posudzovaní vplyvov navrhovanej činnosti alebo jej zmeny

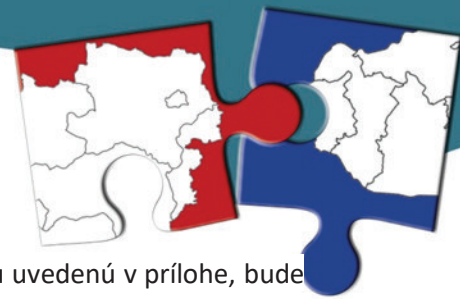
Navrhovaná činnosť alebo zmena navrhovanej činnosti je plánovaná realizácia stavieb, iných zariadení, realizačný zámer alebo iný zásah do prírodného prostredia alebo do krajiny, meniaci fyzické aspekty lokality, vrátane ťažby nerastnej suroviny (tzn. projekt, stavba, prevádzka, zariadenie a/alebo iný zásah do životného prostredia).

Väčšie investičné stavebné zámery sa pravdepodobne procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie nevyhnú. Zoznam navrhovaných činností, pri ktorých sa vyžaduje posúdenie vplyvov, je vymedzený v prílohe č. 8 Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Týkajú sa ťažobného, energetického, hutníckeho, chemického, farmaceutického, petrochemického, drevospracujúceho, celulóзовého, papierenského priemyslu, priemyslu stavebných látok, a tiež strojárkeho, elektrotechnického priemyslu a ostatných priemyselných odvetí (napríklad sklársky, textilný priemysel). Nie všetky navrhované činnosti v zmysle prílohy č. 8 Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie sú automaticky predmetom posudzovania v zmysle uvedenej všeobecnej definície. Predmetom posudzovania vplyvov navrhovanej činnosti sú navrhované činnosti a ich zmeny len v prípade, ak spĺňajú dodatočné zákonné predpoklady na to, aby museli byť tieto činnosti povinne posudzované alebo tie, o ktorých sa ešte bude rozhodovať v rámci zisťovacieho konania.

Proces posudzovania vplyvov na životné prostredie pozostáva z niekoľkých zákonom všeobecne stanovených krokov:

- vypracovanie a predloženie zámeru a jeho pripomienkovanie,
- zisťovacie konanie (len v osobitných prípadoch) – rozhodovanie, či zákonom špecifikované osobitne navrhované činnosti alebo ich zmeny budú podliehať posudzovaniu v ďalších fázach,
- vypracovanie a určenie rozsahu hodnotenia navrhovanej činnosti alebo jej zmeny,
- vypracovanie správy o hodnotení a jej pripomienkovanie, vrátane verejného prerokovania správy o hodnotení,
- vypracovanie odborného posudku a následne aj záverečného stanoviska.

Špecifikum posudzovania vplyvov navrhovanej činnosti alebo jej zmeny na životné prostredie je konanie o podnete. Ak by navrhovaná činnosť nespádala pod povinné hodnotenie, alebo by sa o nej nerozhodovalo v rámci zisťovacieho konania, príslušný orgán stále môže rozhodnutím určiť, že navrhovaná činnosť alebo jej zmena, ktorá síce nie je uvedená v prílohe č.8 Zákona o posudzovaní

vplyvov na životné prostredie alebo nedosahuje príslušnú prahovú hodnotu uvedenú v prílohe, bude posudzovaniu podliehať. Príslušný orgán koná buď z vlastnej iniciatívy, alebo na odôvodnený podnet niekoho iného.

1) Zisťovacie konanie

V zisťovacom konaní príslušný orgán rozhoduje, či zákonom špecifikovaný strategický dokument alebo navrhovaná činnosť/jej zmena bude predmetom posudzovania vplyvov. V prípade zisťovacieho konania o posudzovaní strategických dokumentov v počiatočnej fáze je vypracovanie a predloženie oznámenia obstarávateľom, ktoré sa vyhodnotí a spripomienkuje. Ak ide o strategické dokumenty, o ktorých povinnosti posudzovania treba ešte rozhodnúť, príslušný orgán bude o nich ešte rozhodovať v rámci zisťovacieho konania.

Výsledkom zisťovacieho konania je rozhodnutie, že:

- strategický dokument sa bude posudzovať podľa Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie – pokračuje sa v posudzovaní, resp. v hodnotení (určenie rozsahu hodnotenia a časového harmonogramu, vypracovanie správy o hodnotení, jej pripomienkovanie a verejné prerokovanie správy, vypracovanie odbornej správy, záverečného stanoviska a napokon samotné schvaľovanie), alebo
- strategický dokument sa nebude posudzovať podľa Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie – konanie sa ukončí.

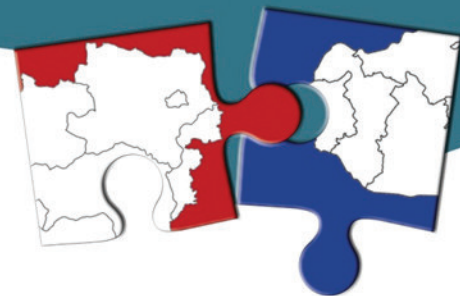
V prípade zisťovacieho konania o posudzovaní navrhovanej činnosti alebo zmeny je v počiatočnej fáze vypracovanie a predloženie zámeru navrhovanej činnosti alebo oznámenia o zmene navrhovanej činnosti navrhovateľom, ktoré sa vyhodnotí a spripomienkuje. Ak ide o navrhované činnosti alebo ich zmeny, ktoré musia prejsť zisťovacím konaním, navrhovateľ pred začatím povoľovacieho konania doručí zámer alebo oznámenie a príslušný orgán rozhodne, či posúdenie vplyvov bude potrebné v danom prípade uskutočniť.

Výsledkom zisťovacieho konania je rozhodnutie, že:

- navrhovaná činnosť alebo jej zmena sa bude posudzovať podľa Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie – pokračuje sa v posudzovaní vplyvov, resp. v hodnotení (určenie rozsahu hodnotenia, vypracovanie správy o hodnotení, odborného posudku a záverečného stanoviska, a napokon samotné schvaľovanie),
- navrhovaná činnosť alebo jej zmena sa nebude posudzovať podľa Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie – konanie sa ukončí, a zároveň je navrhovateľ oprávnený podať návrh na začatie povoľovacieho konania k navrhovanej činnosti.

2) Posudzovanie vplyvov presahujúce štátne hranice

Posudzovanie vplyvov cezhraničných projektov presahujúcich štátne hranice je posudzovanie vplyvov jednak strategických dokumentov, a tiež navrhovaných činností pripravovaných na území jedného štátu, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na životné prostredie územia druhého štátu. Základným dokumentom medzištátneho posudzovania vplyvov je Dohovor o hodnotení vplyvu na životné prostredie (tzv. Espoo Dohovor). V prípade, že ide o posudzovanie cezhraničných projektov z hľadiska vplyvu presahujúcich štátne hranice, je verejnosť dotknutou stranou v konaní.

Predmetom posudzovania vplyvov presahujúcich štátne hranice sú:

- strategické dokumenty alebo činnosti navrhované na území Slovenskej republiky, vrátane ich zmien, ktoré sú bližšie špecifikované v prílohe č. 8 a v prílohe č. 13 Zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, ktoré môžu mať závažný vplyv na životné prostredie alebo v prípade, ak o posúdenie vplyvu požiada dotknutá strana, alebo
- strategické dokumenty a navrhované činnosti vykonávané na území iného štátu, ktoré môžu mať závažný vplyv na životné prostredie Slovenskej republiky.

Formálne cezhraničné posudzovanie je organizované prostredníctvom Ministerstva životného prostredia SR (príslušný orgán na posudzovanie vplyvov presahujúcich štátne hranice) a ostatných relevantných ministerstiev v susedných krajinách, ktorí zbierajú stanoviská od zainteresovaných strán v ich krajinách a zasielajú súhrnné stanovisko slovenskému Ministerstvu životného prostredia SR.

3.7.2 Zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v Rakúsku

Obsah analyzovaný v nasledujúcom texte sa vzťahuje na celú právnu úpravu zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie z roku 2000 ([gesamte Rechtsvorschrift für das Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 2000](#) – verzia z 29.9.2021).

Úloha posudzovania vplyvov na životné prostredie a účasť verejnosti

Podľa § 1 zákona sú úlohou posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA) za účasti verejnosti nasledovné činnosti:

- 1) určiť, popísať a vyhodnotiť priame a nepriame účinky projektu
 - a) o ľuďoch a biologickej diverzite vrátane zvierat, rastlín a ich biotopov,
 - b) na povrchu a pôde, vode, ovzduší a podnebí,
 - c) na krajinu,
 - d) o hmotnom a kultúrnom majetku,pričom je potrebné zahrnúť vzájomné pôsobenie niekoľkých účinkov;
- 2) preskúmať opatrenia, ktorými sa predíde alebo znížia škodlivé, zaťažujúce účinky projektu na životné prostredie alebo sa zvýšia priaznivé účinky projektu;
- 3) vysvetliť výhody a nevýhody alternatív skúmaných zo strany žiadateľa o projekt, ako aj environmentálne relevantné výhody a nevýhody nerealizovania projektu;
- 4) stanoviť pri projektoch, pri ktorých zákon ustanovuje možnosť vyvlastnenia alebo zásahu do súkromných práv, environmentálne relevantné výhody a nevýhody alebo varianty trasy predložených zo strany predkladateľa projektu.

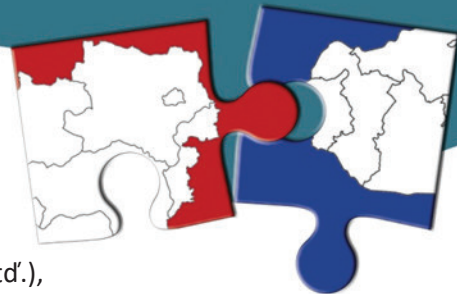
Predmet posudzovania vplyvov na životné prostredie

Oblasti pôsobnosti EIA sú špecifikované v súlade s § 3 v prílohe č. 1 zákona prostredníctvom 89 typov projektov najmä v týchto oblastiach:

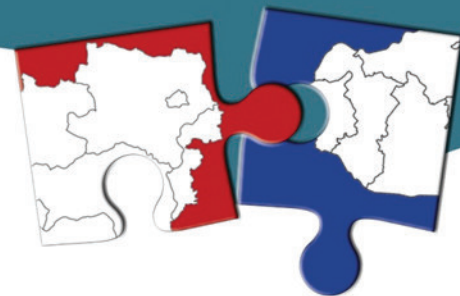
- odpadové hospodárstvo (napr. čistiare odpadů, skládky, atď.),
- energetický priemysel (napr. elektrárne, atď.),
- infraštruktúra (napr. cesty, železnice, nákupné centrá, atď.),
- ťažba (napr. ťažba štrku, banské zariadenia, atď.),
- vodné hospodárstvo (napr. priehrady, čistiare odpadových vôd, atď.),

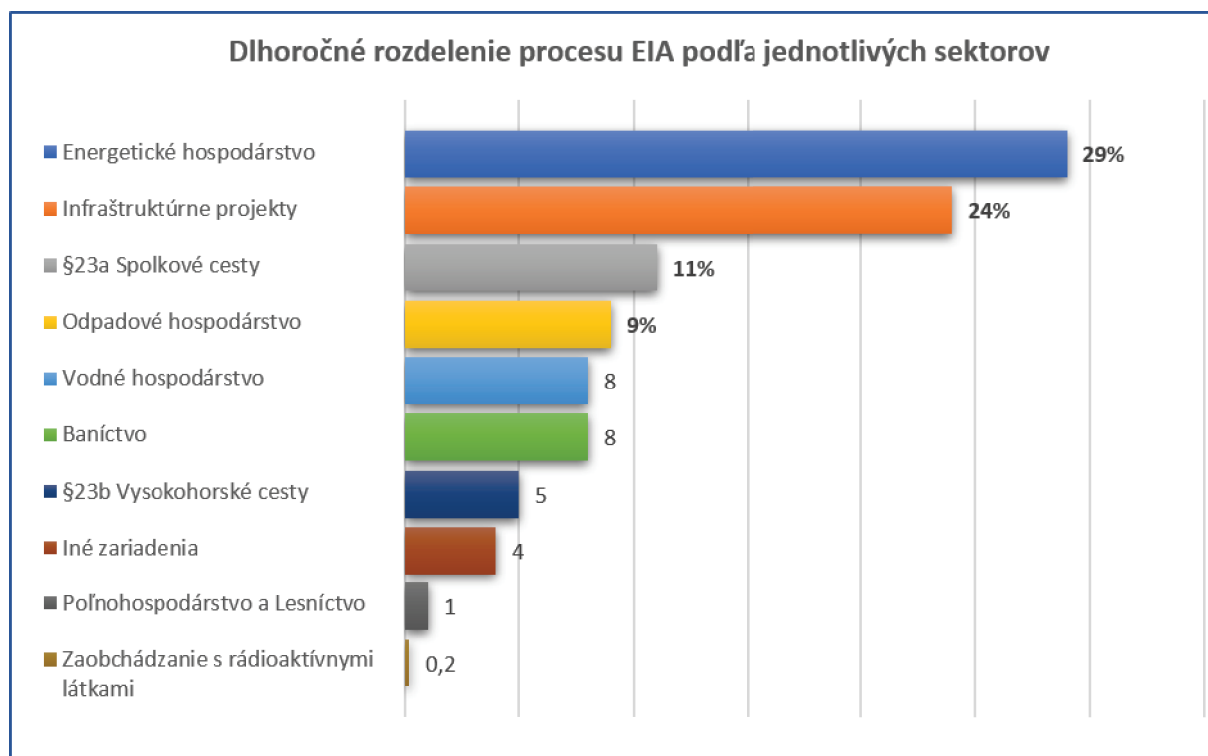
Interreg
Slovakia-Austria
European Regional Development Fund

- poľnohospodárstvo a lesníctvo (napr. priemyselné poľnohospodárstvo, atď.),
- priemysel (napr. papier, železo a oceľ, atď.).

Tabuľka 10: Rozdelenie realizácie procesu EIA podľa sektorov

Zdroj:BMNT, 2018, 7.správa Národnej Rade o EIA

Z hľadiska oblasti využitia rozdeľujeme projekty do troch stĺpcov s rôznymi požiadavkami na posudzovanie vplyvov:

- stĺpec 1: projekty podliehajúce EIA,
- stĺpec 2: projekty podliehajúce EIA v rámci zjednodušeného postupu,
- stĺpec 3: povinnosť EIA len v prípade osobitných podmienok (finančné limity, odkaz na územia hodné ochrany, individuálne posúdenie, v takýchto prípadoch je prípustný zjednodušený postup.

V porovnaní s klasickým postupom posudzovania EIA zjednodušený postup znamená, že proces je flexibilnejší, napr. tým, že stačí vypracovanie súhrnného posudku namiesto vykonania posúdenia vplyvov na životné prostredie, pričom ale v zjednodušenom postupe platia rovnaké ekologické normy. Lehota na realizáciu zjednodušeného postupu je šesť mesiacov.

Postup EIA

Posudzovanie vplyvov na životné prostredie predstavuje koncentrovaný schvaľovací proces, v ktorom orgán, resp. krajinská vláda, postupuje v súlade so všetkými príslušnými zákonmi potrebnými pre realizáciu projektu.

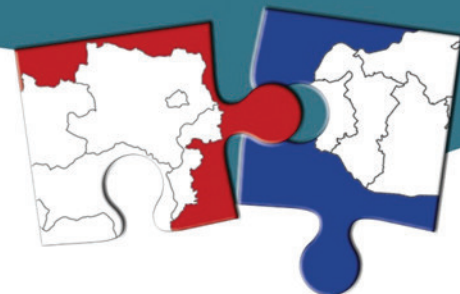
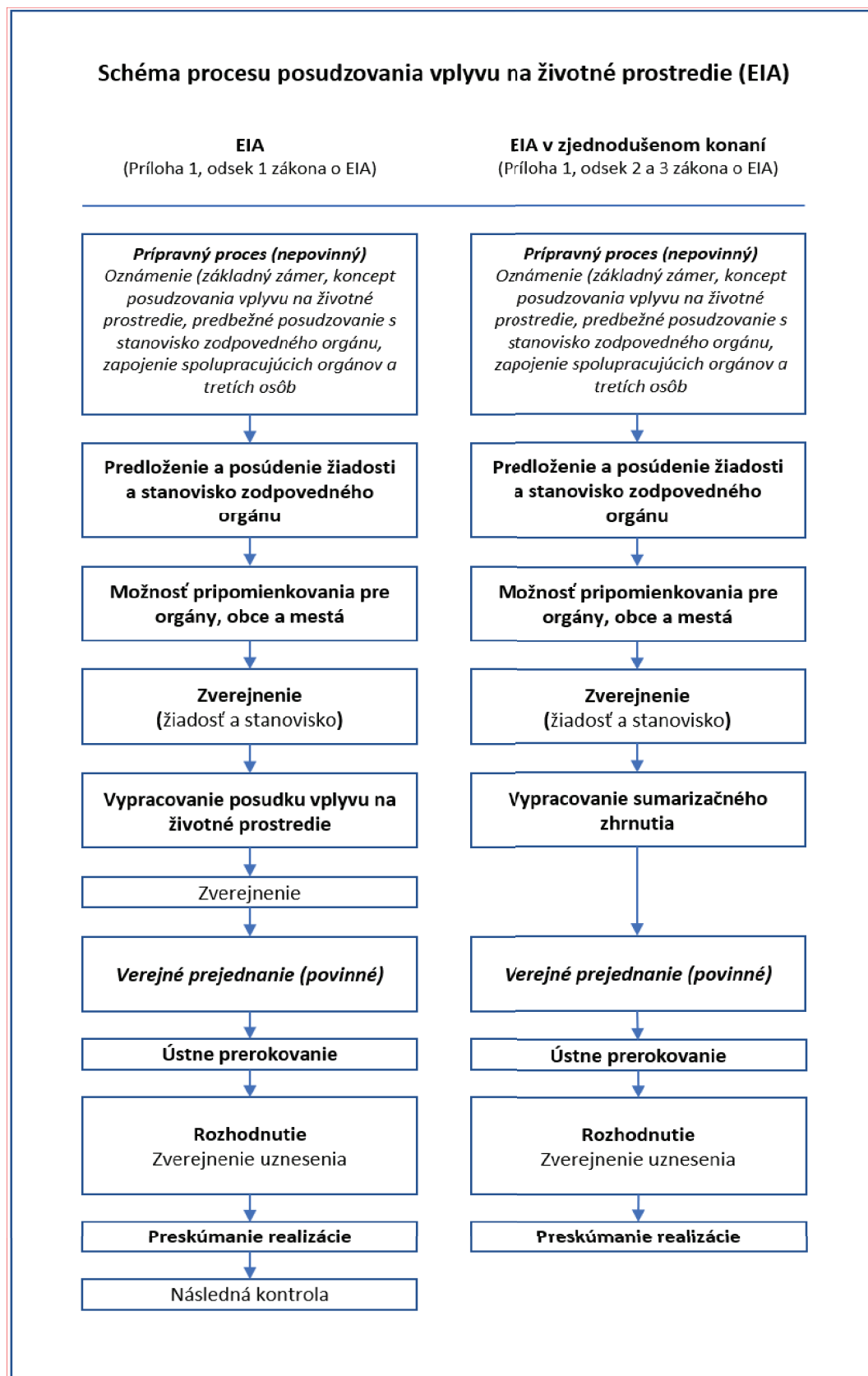

Schéma 5: Proces EIA

Pri realizácii projektu je potrebné v zmysle § 5 zákona predložiť vyhlásenie o vplyve na životné prostredie (EIA). V rámci tohto postupu sú popísané najdôležitejšie alternatívne návrhy, vplyv projektu na životné prostredie a opatrenia na zamedzenie alebo zníženie týchto vplyvov.

V konaniach o EIA je verejnosť zapojená v niekoľkých procesných štádiách, pričom má právo vyjadrovať sa k podkladom žiadosti predkladateľa projektu, verejnosť má právo nahliadnuť do správy o vplyvoch na životné prostredie, má právo vyjadriť sa v rámci akéhokoľvek verejného prerokovania a zároveň má právo zúčastniť sa na ústnom pojednávaní.

Posudzovanie možných vplyvov zámeru na životné prostredie vykonávajú odborníci z rôznych oblastí menovaní orgánom zodpovedným za EIA. V procese EIA spoločne vypracúvajú komplexný odhad vplyvov na životné prostredie. Dodatočné schvaľovacie kritériá umožňujú zodpovednému orgánu pri rozhodovaní zohľadniť výsledky EIA v prípade, kedy príslušné zákony na to nie sú postačujúce. Príslušný orgán musí prijať rozhodnutie po sumárnom posúdení akýchkoľvek vplyvov na životné prostredie. Oznámenie o schválení musí byť zverejnené, pričom po ukončení projektu Úrad vykoná preverenie reálneho stavu. Pri projektoch, pri ktorých sa vykonáva postup EIA, je plánovaná následná kontrola 3 až 5 rokov po ukončení realizácie projektu.

Proti rozhodnutiu orgánu EIA je možné podať sťažnosť, o ktorej rozhoduje Spolkový správny súd prostredníctvom nezávislých sudcov. Proti oznámeniam o postupe určovania EIA je možné podať sťažnosť aj na Spolkový správny súd – to zahŕňa stanovenie povinnosti/nutnosti vykonania posudku EIA v rámci projektu.

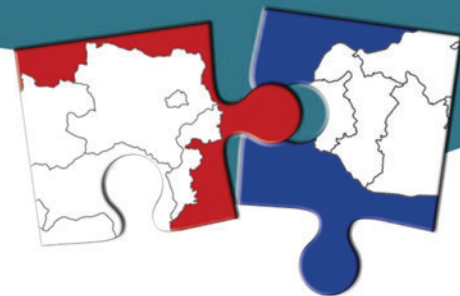
Časový harmonogram

Podľa § 7 zákona o EIA je zodpovedný orgán povinný vypracovať harmonogram priebehu konania, v ktorom sú stanovené lehoty pre jednotlivé procesné kroky s prihliadnutím na prieskumy, ktoré si vyžaduje druh, veľkosť a lokalita projektu. Harmonogram má byť zverejnený na internete. Výrazné prekročenia harmonogramu musia byť odôvodnené v oznámení o schválení. V prípade projektov uvedených v stĺpci 1 prílohy č. 1 zákona o EIA musí orgán prvého stupňa rozhodnúť o žiadosti podľa § 5 bez zbytočného odkladu, najneskôr do deviatich mesiacov od podania žiadosti. V prípade projektov uvedených v stĺpci 2 alebo 3 prílohy č. 1 zákona o EIA musí orgán rozhodnúť o žiadosti podľa § 5 bez zbytočného odkladu, najneskôr do šiestich mesiacov od podania žiadosti. Ak úrad nadobudol dôležité poznatky o obsahu projektu z iných postupov, musí tieto poznatky využiť a lehoty na rozhodovanie podľa odsekov 2 a 3 skrátiť vždy o tri mesiace, ak žiadosť podľa § 5 ods. s týmto postupom úzko súvisí.

Tabuľka 11: Trvanie procesu EIA

Procesný postup	Trvanie
Projekty v stĺpci 1 prílohy 1 (§ 7(2) UVP-G 2000)	9 mesiacov
Projekty v stĺpci 2 a 3 prílohy 1 (§ 7(2) UVP-G 2000)	6 mesiacov
(V prípade, že získal zodpovedný orgán poznatky z iných postupov o projektoch v stĺpcoch 1 až 3 prílohy 1, skráti sa doba o tri mesiace)	
Projekty so zvláštnymi predpokladmi (§ 7 (5) UVP-G 2000) (Na základe dohody s medzinárodnými organizáciami pre veľké podujatia)	4 mesiacov
Štátne cesty a vysokohorské úseky (§ 24b UVP-G 2000)	12 mesiacov
Projekt všeobecného záujmu (PCI) (§ 33 (2) UVP-G 2000)	18 mesiacov

Zdroj: vlastné spracovanie

Posudzovanie cezhraničných vplyvov na životné prostredie

V prípade, ak by projekt mohol mať významný vplyv na životné prostredie inej krajiny, alebo ak o to požiada krajina, ktorá by mohla byť ovplyvnená realizáciou daného projektu, zodpovedný orgán má povinnosť:

- 1) oznámiť danému štátu realizáciu projektu čo najskôr v prípravnom konaní, najmä s ohľadom na cezhraničné vplyvy, najneskôr však v procese informovania verejnosti. Táto informácia musí obsahovať popis projektu, dostupné poznatky o možných cezhraničných vplyvoch, a ak je to vhodné, koncept vyhlásenia o vplyve na životné prostredie,
- 2) informovať ho o priebehu konania EIA a o povahe prípadného rozhodnutia. Zároveň je potrebné mu poskytnúť primeranú lehotu na to, aby mu oznámil, či sa chce zúčastniť konania EIA, alebo nie.

Ak dotknutý štát oznámi, že sa chce zúčastniť konania EIA, je potrebné

- 1) postúpiť mu žiadosť o povolenie, vyhlásenie o vplyve na životné prostredie a ďalšie dokumenty súvisiace s rozhodnutím, ktoré má Úrad v čase oznámenia k dispozícii podľa § 9,
- 2) poskytnúť mu možnosť vyjadriť sa v rámci primeranej lehoty, pričom táto lehota musí byť určená tak, aby štát mohol sprístupniť podklady k žiadosti verejnosti a poskytnúť jej možnosť pripomienkovania,
- 3) predložiť posúdenie vplyvov na životné prostredie alebo súhrnné hodnotenie.

Žiadateľ projektu musí poskytnúť Úradu preklady predložených dokumentov do jazyka príslušnej krajiny, ak je to potrebné na realizáciu cezhraničného konania EIA. Zároveň musí byť dotknutému štátu poskytnuté rozhodnutie o povolení, hlavné dôvody rozhodnutia, informácie o postupe účasti verejnosti a popis najdôležitejších opatrení na zamedzenie alebo zníženie významných škodlivých a zaťažujúcich vplyvov na životné prostredie.

Zhrnutie

Posudzovanie vplyvov na životné prostredie (EIA) je jedným z hlavných nástrojov politiky ochrany životného prostredia na dosiahnutie trvalo udržateľného rozvoja. Jeho cieľom je predchádzať negatívnym vplyvom rôznych ľudských činností na životné prostredie. Na Slovensku je EIA upravená zákonom č.24/2006 Zz o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a vyhláškou MŽP SR č.113/2006 Z.z., pričom zahŕňa preskúmanie strategických dokumentov a preskúmanie konkrétnych projektov alebo zmeny projektov.

V Rakúsku sú činnosti v oblasti posudzovania vplyvov na životného prostredie regulované federálnym zákonom o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie z roku 2000 - UVP-G 2000). Rakúsky zákon o EIA sa zaoberá posudzovaním konkrétnych projektov alebo zmien projektov, ale nie posudzovaním strategických dokumentov. Toto upravuje Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/42/ES.

Predmetom posudzovania vplyvov na životné prostredie v SR sú najmä projekty v oblasti baníctva, energetiky, hutníctva, chemického, farmaceutického, petrochemického, drevárskeho, celulóзовého, papierenského a stavebného priemyslu, ako aj projekty súvisiace so strojárstvom, elektrotechnikou a inými odvetviami priemyslu. (napr. sklársky, textilný priemysel). V Rakúsku sú to najmä projekty z oblastí odpadového hospodárstva (napr. čističky odpadov, skládky), energetického hospodárstva (napr. elektrárne), infraštruktúry (napr. cesty, železnice), baníctva (napr. ťažba štrku, banské závody), vodného hospodárstva (napr. priehrady, čističky odpadových vôd), poľnohospodárstvo a lesníctvo

(napr. priemyselné poľnohospodárstvo) a priemysel (napr. papier, oceľ). Žiadateľovi sa odporúča, aby pred realizáciou projektu zistil, či plánovaný projekt podlieha EIA. Zoznam konaní, ktoré podliehajú EIA, je možné v SR aj v Rakúsku nájsť v prílohe príslušného zákona o EIA.

Proces a trvanie EIA sú v SR a Rakúsku veľmi podobné. Dĺžka konania EIA v SR je minimálne 6-7 mesiacov. V Rakúsku trvanie procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie do značnej miery závisí od typu projektu a pohybuje sa od 4 do 18 mesiacov. Posudzovanie projektov, ktoré podliehajú EIA, zvyčajne trvá 9 mesiacov, kým pre projekty, ktoré podliehajú zjednodušenému postupu, to trvá zvyčajne 6 mesiacov.

SR aj Rakúsko sú zapojené do Dohovoru z Espoo o cezhraničnom posudzovaní EIA. Dohoda poskytuje základný rámec pre medzinárodné posudzovanie vplyvov na životné prostredie. Ak má projekt významný vplyv na životné prostredie inej krajiny, táto krajina musí byť vždy vopred informovaná a zahrnutá do procesu posudzovania EIA. Rovnako má byť v prípade dotknutej oblasti o plánovanom projekte informovaná aj cezhraničná verejnosť, pričom by jej mala byť poskytnutá možnosť pripomienkovania v rovnakom rozsahu ako verejnosti v krajine pôvodu.

3.8 Zákon o životnom prostredí

3.8.1 Zákon o životnom prostredí v SR

Pri implementácii investičných projektov môže dochádzať k znečisťovaniu životného prostredia. Z tohto hľadiska bude pozornosť zameraná na nasledovné oblasti zákona:

Povinnosti pri ochrane životného prostredia

Pri implementácii investičných projektov dochádza k znečisťovaniu životného prostredia. K **znečisťovaniu** životného prostredia ľudskou činnosťou alebo v dôsledku ľudskej činnosti môže dochádzať vnášaním fyzikálnych, chemických alebo biologických činiteľov do životného prostredia, ktoré sú svojou podstatou alebo množstvom cudzorodé pre dané prostredie. Ak znečisťovaním alebo inou ľudskou činnosťou dochádza k zhoršovaniu stavu životného prostredia nad mieru stanovenú osobitnými predpismi, dochádza k **poškodzovaniu** životného prostredia. Zákon o životnom prostredí upravuje povinnosti právnických a fyzických osôb v rámci ochrany životného prostredia, aby sa predchádzalo, obmedzovalo alebo priamo odstraňovalo znečisťovanie/znečistenie alebo poškodzovanie/poškodenie životného prostredia. Povinnosti sa týkajú najmä právnických osôb, nakoľko práve tieto subjekty vlastnia podniky a závody, ktoré sú nepochybne najväčšími znečisťovateľmi životného prostredia.

Základné zákazy a povinnosti pri ochrane životného prostredia vyplývajú už z Ústavy Slovenskej republiky²⁵:

- Povinnosť chrániť a zveľaďovať životné prostredie a kultúrne dedičstvo,
- Zákaz ohrozovať a poškodzovať životné prostredie, prírodné zdroje a kultúrne pamiatky nad mieru ustanovenú zákonom.

Medzi ďalšie všeobecné povinnosti zaraďujeme:

- Povinnosť predchádzať znečisťovaniu alebo poškodzovaniu životného prostredia,
- Povinnosť minimalizovať nepriaznivé dôsledky svojej činnosti na životné prostredie,
- Povinnosť využívať územie alebo prírodné zdroje, projektovať alebo odstraňovať stavby len po zhodnotení ich vplyvov na životné prostredie a zaťaženie územia,
- Povinnosť pri plánovaní zavedenia výroby, obehu alebo spotreby technológií, výrobkov a látok zabezpečiť, aby tieto spĺňali požiadavky ochrany životného prostredia, a aby v prípade ustanovených zákonom alebo osobitnými právnymi predpismi boli posúdené z hľadiska ich možných vplyvov na životné prostredie,
- Povinnosť na vlastné náklady zabezpečovať sledovanie pôsobenia znečisťovania alebo poškodzovania životného prostredia alebo využívania prírodných zdrojov a poznať možné dôsledky takejto pôsobenia,
- Povinnosť urobiť (v medziach svojich možností) nevyhnutné opatrenia na odvrátenie hrozby poškodenia životného prostredia, ak je zistené, že hrozí takejto poškodenie, a bez meškania ohlásiť tieto skutočnosti orgánu štátnej správy,
- Povinnosť urobiť (v medziach svojich možností) nevyhnutné opatrenia na zmiernenie následkov poškodenia životného prostredia, ak je zistené, že k poškodeniu došlo, a bez meškania ohlásiť tieto skutočnosti orgánu štátnej správy.

Povinnosť urobiť nevyhnutné opatrenia na odvrátenie hrozby alebo zmiernenie následkov poškodenia životného prostredia sa nevzťahuje na toho, kto by týmito opatreniami ohrozil svoj život alebo zdravie, prípadne život a zdravie jemu blízkej osoby.

Zodpovednosť za porušenie povinnosti pri ochrane životného prostredia

Ak subjekt poškodzovaním životného prostredia alebo iným protiprávnym konaním spôsobí ekologickú ujmu, **je povinný obnoviť prirodzené funkcie narušeného ekosystému**. Ak obnovenie nie je možné alebo z vážnych dôvodov účelné, je povinný ekologickú ujmu **nahradiť iným spôsobom**. Ak iný spôsob v rámci náhradného plnenia nie je možný, je povinný **nahradiť vzniknutú ujmu finančnou**

²⁵ Článok 44 Ústavného zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky

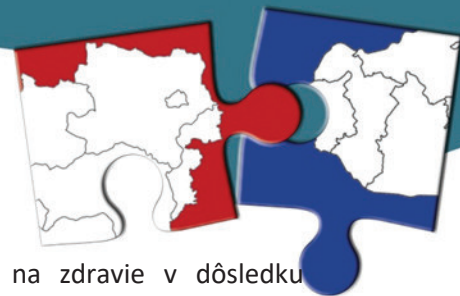
náhradou. Nevylučuje sa ani súbeh týchto náhrad, ak to odôvodňuje rozsah a charakter vzniknutej ujmy. O tom však rozhodne príslušný orgán štátnej správy.

Sankcie za poškodzovanie životného prostredia sú pomerne vysoké. Ak právnická alebo fyzická osoba oprávnená na podnikanie pri svojej činnosti porušením právnych predpisov spôsobí ekologickú ujmu, môže jej byť uložená pokuta až do výšky 1 000 000 Kčs, čo je v prepočte v súčasnosti 39 249, 99 EUR. Ak táto osoba však neurobí opatrenia na nápravu alebo neupozorní na ujmu orgán štátnej správy, pokuta sa môže zvýšiť až päťnásobne. Uložením pokuty nie sú dotknuté všeobecné predpisy o náhrade škody. Pritom nemusí ísť hneď o spôsobenie ekologickej ujmy. Pokuty alebo iné opatrenia môžu byť uložené aj za povinnosti ustanovené osobitnými predpismi o ochrane životného prostredia. Okrem pokút, opatrení a náhrady škody uplatňovanej podľa všeobecných predpisov o zodpovednosti za škodu, môžu byť porušovatelia aj trestnoprávne potrestaní. Trestnoprávna ochrana životného prostredia a jeho jednotlivých zložiek (najmä ovzdušie, voda, horniny, pôda, organizmy) reflektuje význam životného prostredia pre spoločnosť. Základným environmentálnym trestným činom je trestný čin ohrozenia a poškodenia životného prostredia. Trestná sadzba sa môže vyšplhať až na 10 rokov odňatia slobody.

Subjekty by si mali pri implementácii investičných projektov dať pozor, aby svojou činnosťou neohrozovali životné prostredie. Ak totiž ich činnosťou alebo v jej dôsledku hrozilo závažné poškodenie životného prostredia, alebo k samotnému poškodeniu aj dôjde, príslušné orgány štátnej správy pre životné prostredie sú oprávnené rozhodnúť o dočasnom zastavení alebo obmedzení činnosti, ktorá môže toto poškodenie spôsobiť, alebo ho už spôsobila. Doba obmedzenia alebo zastavenia činnosti môže byť stanovená až na 30 dní, čo môže výrazne narušiť procesy pri implementácii.

Okrem úpravy vzniku ekologickej ujmy v zmysle Zákona o životnom prostredí nachádzame aj osobitný právny predpis upravujúci podmienky prevencie a nápravy environmentálnych škôd pre stanovené subjekty.²⁶ Subjekt je v zmysle zákona povinný predchádzať vzniku environmentálnej škody a jej bezprostrednej hrozbe. Medzi ďalšie povinnosti patrí vykonanie nápravných opatrení, ako aj povinnosť finančného krytia zodpovednosti za environmentálnu škodu, ktorú spôsobil svojou činnosťou na vybraných prírodných zdrojoch. Environmentálnou škodou sa rozumie **škoda na chránených druhoch a chránených biotopoch**, ktorá má závažné nepriaznivé účinky na dosahovanie a udržiavanie priaznivého stavu ochrany chránených druhov a biotopov vrátane škody na vode, ktorá má nepriaznivé účinky na ekologický, chemický alebo kvantitatívny stav vôd alebo na ekologický potenciál vôd s výnimkou nepriaznivých účinkov a v neposlednom rade škody na pôde spočívajúcej v

²⁶ Zákon č. 359/2007 Z. z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa prebrala smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd, ktorá platí pre všetky členské štáty EÚ

znečistení pôdy predstavujúcom závažné riziko nepriaznivých účinkov na zdravie v dôsledku priameho alebo nepriameho zavedenia látok, prípravkov, organizmov alebo mikroorganizmov na pôdu, do pôdy alebo pod jej povrch. Environmentálnou škodou nie je teda akékoľvek poškodenie životného prostredia, ale len škoda na chránených druhoch a biotopoch, na vode a na pôde. Ak je subjekt zodpovedný za environmentálnu škodu, neznamená to, že nebude niesť prípadnú zodpovednosť za ekologickú ujmu v zmysle Zákona o životnom prostredí. Zodpovednosť za ekologickú ujmu nie je týmto osobitným právnym predpisom dotknutá.

3.8.2 Zákon o životnom prostredí v Rakúsku

Relevantné časti sú popísané v kapitole 3.6.2.

Zhrnutie

Analýzou zákona o životnom prostredí, resp. relevantných právnych úprav, bolo identifikovaných niekoľko relevantných zistení. Slovenská právna úprava upravuje ochranu životného prostredia jednak všeobecne, vrátane samostatných úprav ochrany jednotlivých zložiek životného prostredia. V Rakúsku však neexistuje odborný zákon na ochranu životného prostredia, ale skôr veľké množstvo rôznych nariadení o životnom prostredí v početných federálnych a krajinských zákonoch spolu s nariadeniami, ktoré sú pre ne vydané. Čo sa týka ochrany prírody a krajiny, každá spolková krajina má svoje vlastné zákony, pričom ustanovenia v nich obsiahnuté špecifikujú ochranu prírody (vyhlásenie chránených území) a niektorých druhov rastlín a zvierat (nariadenie o ochrane zvierat a rastlín). Osobitosťou je napríklad existencia environmentálneho ombudsmana v Dolnom Rakúsku.

Slovenský zákon o ochrane životného prostredia upravuje všeobecné aj osobitné povinnosti pri ochrane životného prostredia. Základ povinností a práv je daný už Ústavou SR. Žiadateľ je povinný postupovať pri implementácii investičného projektu tak, aby nedochádzalo k znečisťovaniu, či poškodzovaniu životného prostredia. Ak by pri implementácii investičných projektov činnosťou príslušného subjektu, alebo v jej dôsledku hrozilo závažné poškodenie ŽP, alebo by k samotnému poškodeniu aj došlo, príslušné orgány štátnej správy sú oprávnené rozhodnúť o dočasnom zastavení alebo obmedzení činnosti, ktorá môže toto poškodenie spôsobiť alebo ho už spôsobila. Doba obmedzenia alebo zastavenia činnosti môže byť až 30 dní, čo môže výrazne narušiť implementačné procesy. Rakúsko v záujme ochrany prírody a krajiny vyžaduje získanie povolenia v špecifikovaných chránených územiach pre realizáciu rôznych projektov, ktoré môžu mať negatívny vplyv na prírodné prostredie.

Pokuty za porušenie ochrany životného prostredia môžu byť naozaj vysoké. V SR sa môžu v niektorých prípadoch až 5-násobne zvýšiť, ak žiadateľ včas neurobí opatrenia na nápravu alebo poškodenie neohlási. Slovenská právna úprava rozlišuje trestnú zodpovednosť fyzických osôb, trestnú zodpovednosť právnických osôb v prípade environmentálnych trestných činov a administratívnoprávnu zodpovednosť. Nie je zriedkavé, že subjekt jedným protiprávnym konaním je stíhaný zvlášť administratívnoprávne, kedy mu hrozia vysoké sankcie, resp. trest odňatia slobody, v niektorých prípadoch až na 10 rokov. Rakúska strana má okrem klasických regulačných nástrojov na priamu kontrolu žiadateľa, ako sú povoľovacie konania, aj iné požiadavky na činnosti alebo oficiálne monitorovacie opatrenia. Orgán zodpovedný za ochranu ŽP môže používať nástroje na priamu kontrolu jeho činnosti, environmentálne audity, ako aj nástroje na nepriamu kontrolu správania, akými sú environmentálne dane, ekoaudit alebo environmentálny informačný systém (UIG).